

NYE RAMMER FOR BØRNS AKTIVE UDELIV

- Evaluering af indsatser i NatureMoves-projektet

Af
Jan Arvidsen
Astrid Ishøi
Søren Andkjær

2022:1

MOVEMENTS

Nye rammer for børns aktive udeliv - Evaluering af indsatser i NatureMoves-projektet.

Udarbejdet af Jan Arvidsen, Astrid Ishøi & Søren Andkjær
Active Living, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet

Udgivet 2022

Trykt udgave ISBN: 978-87-94233-72-9
Som e-bog ISBN: 978-87-94233-73-6

Serie: Movements, 2022:1
Serieudgiver: Institut for Idræt og Biomekanik

Forsidefoto: Lisbeth Hjort

Opsætning og tryk: Grafisk Center

Forord

I denne rapport præsenteres resultater fra evalueringen af fire rumlige og organisatoriske indsatser fra NatureMoves-projektet. Evalueringen udgør afslutningen på projektet¹.

Formålet med projektet er at bidrage med viden om børns udeliv, herunder at styrke viden- grundlaget for at skabe gode rumlige og organisatoriske rammer for børns udeliv.

Projektets vision er at fremme 10-15-årige børns aktive udeliv. Aktivt udeliv forstås i Nature Moves-projektet som lystbetonede og kropslige aktiviteter som foregår i uderummet.

Projektet falder i tre overordnede faser: En indledende videnopbygningsfase, der etablerer et videngrundlag på feltet. Denne viden bidrager til en efterfølgende udviklingsfase, hvor en række visionsprojekter – bestående af rumlige og organisatoriske indsatser – udvikles og implementeres. I den afsluttende evalueringsfase undersøges processen og resultaterne af de indsatserne, der blevet gennemført i udviklingsfasen.

Projektet er forankret i forskningsenheden Active Living, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet (SDU). Projektet er støttet økonomisk af Nordea-fonden og Friluftsrådet.

Der er knyttet en referencegruppe til projektet bestående af repræsentanter for Friluftsrådet, Lokale og Anlægsfonden (LOA), Danmarks Naturfredningsforening (DN), Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI), Danmarks Idrætsforbund (DIF), Ungdomsringen samt Det Danske Spejderkorps (DDS). Tak for jeres værdifulde og indsigtfulde bidrag til projektet.

Derudover en stor tak til alle de børn, der har deltaget i projektet. Tak for jeres tid og for at give os et indblik i jeres udeliv. Også en stor tak til nøglepersoner fra indsatserne – projektledere, kommunalt ansatte, lærere, natur- og friluftvejledere – for jeres tid og vigtige bidrag.

---

¹ <https://www.sdu.dk/naturemoves>

Læsevejledning

Rapporten præsenterer resultaterne fra evalueringen af fire indsatser i NatureMoves-projektet. Det er en relativt omfattende rapport, og for at øge læsbarheden følger her en læsevejledning.

Introduktionen indeholder en præsentation af baggrunden for og tankegangen i NatureMoves-projektet, samt formål og fremgangsmåde i evalueringen af indsatserne.

Kapitlet **Resultater** er omfattende, da det rummer de dybdegående resultater for hver af de fire indsatser i evalueringen. Under hver indsats præsenteres resultaterne i to dele med hver sit fokus og empiriske grundlag – en del omhandlende evalueringsdimensionerne *implementering* og *vedligeholdelse* og en del omhandlende evalueringsdimensionerne *rækkevidde*, *virkning* og *adoption*. For hver indsats er der en samlet opsummering af de centrale evalueringsresultater samt en diskussion af disse, forud for de sammenfattende konklusioner.

Under de **tværgående konklusioner** præsenteres en række centrale og gennemgående pointer fra evalueringen. Disse fungerer som en overordnet – men ikke udtømmende – konklusion på evalueringen.

Afslutningsvis findes et kapitel om **metode**, hvor det er muligt at få et indblik i design, metodevalg m.m. samt følge den analytiske vej frem mod resultater og konklusioner for evalueringens forskellige dele.

Bagerst i rapporten findes en række **bilag**, der giver indblik i projektets samlede udgivelser, brug af programteori, samt en historik for de deltagende visionsprojekter.

Indhold

Forord.....	3
-------------	---

Introduktion **8**

Børns udeliv er under forandring	8
--	---

NatureMoves-projektets faser og logik	9
---	---

Visionsprojekter og indsatser i NatureMoves.....	10
--	----

Resultater **13**

Evaluering af indsats 1: Friluftsområdet i Bogense	14
---	-----------

Evalueringsdel I – implementering og vedligeholdelse	14
--	----

Implementering.....	14
---------------------	----

Vedligeholdelse	18
-----------------------	----

Evalueringsdel II – rækkevidde, virkning og adoption	19
--	----

Rækkevidde	20
------------------	----

Virkninger	20
------------------	----

Adoption	22
----------------	----

Opsummering af evalueringsresultater.....	31
---	----

Diskussion	33
------------------	----

Sammenfattende konklusioner	37
-----------------------------------	----

Evaluering af indsats 2a: Bademiljø ved færgelejet i Bagenkop Havn	39
---	-----------

Evalueringsdel I – implementering og vedligeholdelse	39
--	----

Implementering.....	39
---------------------	----

Vedligeholdelse	42
-----------------------	----

Evalueringsdel II – rækkevidde, virkning og adoption	43
--	----

Rækkevidde	43
------------------	----

Virkninger	44
------------------	----

Adoption	48
----------------	----

Opsummering af evalueringsresultater.....	57
---	----

Diskussion	59
------------------	----

Sammenfattende konklusioner	62
-----------------------------------	----

Evaluering af indsats 2b: Vandsportslejr på Strynø	64
---	-----------

Evalueringsdel I – Implementering og vedligeholdelse	64
--	----

Implementering.....	64
---------------------	----

Vedligeholdelse	66
-----------------------	----

Evalueringsdel II – rækkevidde, virkning og adoption	68
--	----

Rækkevidde	68
------------------	----

Virkninger	70
------------------	----

Adoption	71
----------------	----

Opsummering af evalueringsresultater.....	73
---	----

Diskussion	74
------------------	----

Sammenfattende konklusioner	77
-----------------------------------	----

Evaluering af indsats 3a: Nature Gaming på Kongelundsfortet	78
Evalueringsdel I – implementering og vedligeholdelse	78
Implementering.....	78
Vedligeholdelse	81
Evalueringsdel II – rækkevidde, virkning og adoption	82
Rækkevidde	82
Virkning.....	84
Adoption	84
Opsummering af evalueringsresultater.....	86
Diskussion	88
Sammenfattende konklusioner	93
Tværgående konklusioner	95
Gode sociale rammer er afgørende for børns aktive udeliv	95
Høj oplevet tilgængelighed er afgørende for børns aktive udeliv	95
Uderum kan understøtte børns aktive udeliv – men en række forhold bør tilgodeses	96
Organiserede udelivsaktiviteter kan understøtte børns aktive udeliv – men en række forhold bør tilgodeses	97
Børn kan med fordel inddrages i udviklingsprocesser af nye indsatser	98
Andre brugergrupper og børns bevægelseskultur bør medtænkes i udviklingen af nye indsatser	98
Nye rammer for børns aktive udeliv skal aktiveres og vedligeholdes.....	99
Videnbaserede indsatser kræver stram styring samt solid økonomisk og politisk opbakning	99
Nye indsatser skal være helhedsorienterede med fokus på særlige målgrupper	100
Metode	102
Det empiriske grundlag	102
Interviews med voksne nøglepersoner	102
Dokumentstudier.....	104
Spørgeskemaundersøgelser med børn.....	104
Interviews med børn	105
Metodiske begrænsninger	106
Referencer	109
Bilag 1. Oversigt over formidlingsleverancer i projektet.....	113
Bilag 2. Generisk eksempel på programteori.....	115
Bilag 3. Historik for visionsprojekter der ikke er realiseret indenfor projektperioden	116

Introduktion

Der er en lang række positive sundhedsgevinster forbundet med ophold og aktivitet i naturen for børn, og det er derfor bekymrende, at nutidens børn kommer mindre i naturen end tidligere generationer gjorde. Det er på den baggrund projektet NatureMoves er blevet igangsat med det formål at undersøge, hvordan der kan skabes nye, gode rammer, der kan understøtte børns aktive udeliv. Denne rapport omhandler projektets afsluttende fase, hvor en række uderum og organiserede udelivsaktiviteter, der har haft til formål at skabe gode betingelser for børns aktive udeliv, bliver evalueret. I de følgende afsnit præsenteres baggrunden for og tankegangen i projektet, samt formål og fremgangsmåde i evalueringen af indsatserne.

Børns udeliv er under forandring

En tilbagevendende konklusion på tværs af en lang række studier er, at ophold og aktivitet udendørs – og i særlig grad i naturen – kan bidrage til mental, fysisk og social sundhed hos børn (Chawla 2015, Tillmann, Tobin et al. 2018, Mygind, Kjeldsted et al. 2019, Mygind, Kurtzhals et al. 2021). Således påviser studier en lang række af sundhedsgevinster, der kan sættes i forbindelse med ophold og aktivitet udendørs, herunder forbedret humør og selv-værd (Barton and Pretty 2010), afstresning i hverdagen (Wells and Evans 2003, Arvidsen and Beames 2018), forbedret selvdisciplin (Taylor, Kuo et al. 2002), sænkning af stress-, angst- og depressionsniveauer (Chawla, Keena et al. 2014), forbedret mental genopladning (Korpela, Kyttä et al. 2002, Korpela, Ylen et al. 2008), bedre håndtering af ADHD (Taylor, Kuo et al. 2001), højere fysisk aktivitetsniveau (Ferreira, Van Der Horst et al. 2007, Jones, Coombes et al. 2009, Boone-Heinonen, Casanova et al. 2010, Gray, Gibbons et al. 2015) og lavere grad af svingninger i vægt (Bell, Wilson et al. 2008). Børns interaktioner med naturen og udendørsområder synes at have virkninger, der rækker udover barndommen, og dermed får betydning for deres liv som voksne, bl.a. med hensyn til mental sundhed (Preuß, Nieuwenhuijsen et al. 2019) og vedvarende deltagelse i rekreative friluftsa-ktiviteter senere i livet (Lovelock, Walters et al. 2016).

Det vækker derfor bekymring, at en lang række internationale studier kan dokumentere, at børn i dag – både i og udenfor Danmark – er langt mindre udenfor på egen hånd end tidligere generationer (Paltved-Kaznelson 2009, Larson, Green et al. 2011, Kellert, Case et al. 2017, Fjeldsøe 2018). Børns vigende selvorganiserede brug af udendørs omgivelser kan forklares gennem en række ændringer i deres sociale liv og relation til omgivelserne indenfor de seneste generationer. Herunder kan der peges på udformningen og tilgængeligheden af rekreative faciliteter (Veitch, Salmon et al. 2016) og mere generelt på ændret tilgængelighed til grønne områder (Islam, Moore et al. 2016, Bloemsma, Gehring et al. 2018). Ligeledes synes børns frie mobilitet – dvs. mulighederne for at bevæge sig rundt udenfor uden opsyn af voksne – at være mere begrænset end tidligere (Wen, Kite et al. 2009, Carver, Timperio et al. 2012). Børns frie mobilitetsniveau hænger nøje sammen med en øget

bekymring for børns sikkerhed, hvad angår trafik, kontakt med fremmede og narkotika (Carver, Timperio et al. 2010, Foster, Villanueva et al. 2014), samt en generel tendens til overbeskyttelse og overvågning af børns liv (Little 2010, Janssen 2015, Janssen, Ferrao et al. 2016). Desuden synes børns udeliv at være påvirket af forældrenes udelivsadfærd og holdninger til udeliv (Hunt, Stewart et al. 2016, Kyttä, Oliver et al. 2018). Endelig udfordres børns udeliv af en række konkurrerende tilbud, udfordringer og forventninger til børn, herunder tidsmangel på grund af lektier, pligter og andre fritidsinteresser (Skår and Krogh 2009, Gundersen, Skår et al. 2016), samt øget tilgængelighed til computer, TV, spillekonsoller o.lign. (Gundersen, Skår et al. 2016, Kellert, Case et al. 2017, Larson, Szczytko et al. 2019). Disse forandringer i børneliv vurderes at have haft negative konsekvenser for børns aktive udeliv.

NatureMoves-projektets faser og logik

Ovenstående er baggrunden for igangsættelsen af NatureMoves-projektet, hvis overordnede vision er at bidrage til, at børn² i alderen 10-15 år kommer mere ud i det fri (se i øvrigt Andkjær, Høyer-Kruse et al. 2016). NatureMoves-projektet falder i tre overordnede faser (Figur 1): En *videnopbygningsfase*, der etablerer et videngrundlag, som kan bidrage til den efterfølgende *udviklingsfase*, hvor seks visionsprojekter – der i alt indeholder otte indsatser (Tabel 1) – understøttes, hvad angår viden, proces og økonomi. *Evalueringsfasen* – den tredje fase – samler op på processen og resultaterne af visionsprojekterne i udviklingsfasen og søger på det grundlag at styrke videngrundlaget for fremtidige indsatser rettet mod at understøtte børns aktive udeliv.

Figur 1. Forløb og udstrækning af de tre faser i NatureMoves-projektet

² Tidligere publikationer fra NatureMoves-projektet anvendes begrebsparret 'børn og unge' om målgruppen 10-15 år. Af formidlingsmæssige hensyn anvendes i denne publikation begrebet 'børn' om samme gruppe.

En grundantagelse i NatureMoves-projektet er, at udvikling af indsatser til fremme af børns aktive udeliv har en større chance for at blive en succes, hvis udviklingen 1) er baseret på en omfattende forståelse af børns udeliv, 2) er styret af et klart formål og 3) følger en tydelig udviklingslogik. De tre forhold er i projektet omsat til praksis på følgende måder: Ad 1) Udviklingen af indsatserne er baseret på viden fra videnopbygningsfasen, hvor bl.a. børns udelivsadfærd, motiver for udeliv, oplevede barrierer, samt præferencer for udelivsrammer og -aktiviteter er blevet undersøgt (Andkjær, Høyer-Kruse et al. 2016, Andkjær and Hadberg 2017, Arvidsen 2019). Den producerede viden er blevet gjort tilgængelig i udviklingsprocessen gennem skriftlige publikationer og mundtlige oplæg, bl.a. på workshops og konferencer (se oversigt i Bilag 1). I nogle tilfælde har børn ligeledes været inddraget direkte i udviklingsarbejdet. Ad 2) Alle seks visionsprojekter abonnerer på en fælles overordnet vision om at fremme børns aktive udeliv, og udviklingen har været styret af et eller flere eksplicite formål. Formålene, som projekterne har valgt, er inspireret og kvalificeret af viden på området og afspejler nogle centrale tematikker, som har betydning for børns aktive udeliv (se Andkjær, Høyer-Kruse et al. 2016). Ad 3) Hver af de seks visionsprojekter har ekspliciteret deres forståelse af de logiske sammenhænge mellem *vision, formål, indsats, trin på vejen og forventede resultater* i en programteori (se eksempel i Bilag 2).

Visionsprojekter og indsatser i NatureMoves

Seks visionsprojekter, med hver deres særlige formål og fokuserede indsatser, har indgået i udviklingsfasen af NatureMoves-projektet (Tabel 1). De fokuserede indsatser i visionsprojekterne har enten fokus på udvikling af nye uderum eller på organiserede udelivsaktiviteter. To af visionsprojekterne indeholder to indsatser, hvorfor der samlet set er blevet udviklet otte indsatser i NatureMoves-projektet. Som det fremgår af tabel 1, er det ikke alle indsatser, der har ladet sig gennemføre inden for udviklingsfasen, hvorfor de ikke indgår i evalueringen (se bilag 3 vedrørende uddybende forklaring). I den foreliggende rapport evalueres derfor fire indsatser, nemlig indsats nummer 1, 2a, 2b og 3a.

Introduktion

Visionsprojekt	Formål med projektet	Indsatser	Status
Friluftsområdet NatureMoves i Bogense	At skabe et socialt mødested med udfordrende aktiviteter og motion i naturen for børn	Indsats 1: Bynært friluftsområde i Bogense	Indviet maj 2018
SHORES på Langeland	At skabe gode rammer for aktivt udeliv langs kysten blandt børn, samt at fremme interessen og kompetencen herfor	Indsats 2a: Bademiljø i Bagenkop Havn Indsats 2b: Vandsportslejr på Strynø	Indviet 2019 Gennemført 2019
Outdoorcenter på Kongelundsfortet på Amager	At skabe et socialt mødested med aktiviteter i naturen gennem organiserede fællesskaber for børn	Indsats 3a: Nature Gaming Indsats 3b: Outdoor Masterchef	Gennemført 2019 og 2020 Gennemført 2019
Aquascape i Vejle	At skabe et socialt mødested med motion i naturen for børn	Indsats 4: Tanken og Højen, samt friluftsbad	Indviet efterår 2019 – men lukket grundet COVID-19
Naturcirklen i Brønshøj	At skabe et lokalt bynært socialt møde- og aktivitetssted i samspil med spejderne, skole m.fl.	Indsats 5: Opholds- og aktivitetsfacilitet	Indvies forår 2022
Bypark Øst Kolding	At skabe et socialt mødested for unge	Indsats 6: Sammenhængende rute af aktivitets- og mødesteder	Udsat på ubestemt tid

Tabel 1. Visionsprojekter og indsatser i NatureMoves-projektet

Evalueringsens formål, tilgang og forskningsspørgsmål

Denne rapport samler op på viden fra udviklings- og evalueringsfasen af projektet. Resultater fra videnskabelig evaluering er blevet afleveret i tidligere publikationer (se bl.a. Andkjær, Høyer-Kruse et al. 2016, Andkjær and Hadberg 2017, Arvidsen 2019). Med afsæt i forskningstraditionen *Active Living*³ er det forskningsmæssige formål med evalueringen at undersøge, hvordan indsatser – i form af udvikling af nye uderum og organiserede udelivsaktiviteter – kan skabe gode rammer for børns aktive udeliv.

I evalueringen anlægges et bredt evalueringsperspektiv på de udviklede indsatser, der både rummer et blik på 1) børnenes brug og oplevelser af indsatserne og 2) implementeringen og vedligeholdelsen af indsatserne. Det brede fokus har til formål at øge læringspotentialet for evalueringen med henblik på at inspirere og understøtte udviklingen af fremtidige indsatser til fremme af børns aktive udeliv. Evalueringen er inspireret af evalueringsmodellen RE-AIM (King, Glasgow et al. 2010), der indeholder fem evalueringsdimensioner som præsenteres i tabel 2.

3 Active Living research er en sundhedsorienteret forskningstradition, der sætter fokus på fysisk aktivitet i relation til arbejde, hjem, transport og fritid, og som overordnet søger at fremme befolkningens fysiske aktivitetsniveau i hverdagen Sallis, J. F., R. B. Cervero, W. Ascher, K. A. Henderson, M. K. Kraft and J. Kerr (2006). "An ecological approach to creating active living communities." *Annu Rev Public Health* 27: 297-322..

Introduktion

Dimensioner	Grundspørgsmål	Operationel definition
Reach / Rækkevidde	Hvem rammer indsatsen?	Et mål for i hvilken grad indsatsen når ud til målgruppen, samt en beskrivelse af brugergruppen, hvad angår fx køn, alder, fysisk aktivitetsniveau og udelivsafærd.
Effectiveness / Virkning	Hvordan virker indsatsen?	Et mål for indsatsens indvirkning på målgruppens udelivsafærd.
Adoption / Adoption	Hvordan adopteres indsatsen?	Et mål for i hvilken grad, hvordan og hvorfor brugerne fra målgruppen billiger og tager indsatsen til sig.
Implementation / Implementering	Hvordan er indsatsen blevet implementeret?	Et mål for hvordan og i hvilken grad indsatserne er blevet implementeret som planlagt
Maintenance / Vedligeholdelse	Hvordan vedligeholdes indsatsen?	Et mål for hvordan og i hvilken grad planlæggere og driftsansvarlige sikrer forsat brug af indsatsen gennem fx vedligehold og opmærksomhed på barrierer for brug.

Tabel 2. RE-AIM-modellen: Dimensioner og operationelle definitioner

Med inspiration fra RE-AIM-modellen indfris evalueringens formål ved at besvare følgende fem forskningsspørgsmål⁴:

1. Hvordan er indsatsen blevet implementeret?
2. Hvordan vedligeholdes indsatsen?
3. Hvem rammer indsatsen?
4. Hvordan virker indsatsen?
5. Hvordan adopteres indsatsen?

Forskningsspørgsmålene besvares for hver indsats i de følgende dele med henblik på at undersøge, hvordan fokuserede indsatser i form af nye uderum og organiserede udelivsaktiviteter kan skabe bedre rammer for børns aktive udeliv.

4 Af formidlingshensyn har vi valgt en anden rækkefølge i de fem evalueringsdimensioner end den der beskrives i RE-AIM-modellen.

Resultater

I denne del af rapporten præsenteres resultaterne fra evalueringen af de fire indsatser. Evalueringresultaterne fra hver indsats præsenteres i to dele med hver sit fokus og empiriske grundlag. I første del præsenteres resultater, der angår evalueringdimensionerne *implementering* og *vedligeholdelse* (jf. forskningsspørgsmål 1 og 2). Denne del rummer en karakteristik af indsatserne med fokus på baggrund, vision, proces, økonomi, formidling og drift. Det empiriske grundlag for første del er interviews med projektledere og andre nøglepersoner tilknyttet indsatserne og dokumentstudier af centrale dokumenter. Herefter følger resultaterne, der angår evalueringdimensionerne *rækkevidde*, *virkning* og *adoption* (jf. forskningsspørgsmål 3-5). Det empiriske grundlag for denne del er spørgeskema- og interviewdata genereret blandt børn, der formodes at kende til og bruge de specifikke indsatser. For hver indsats er der en samlet opsummering af de centrale evalueringresultater for de fem evalueringdimensioner. Herefter følger en diskussion af evalueringresultaterne, samt opsummerende konklusioner for hver indsats.

Evaluering af indsats 1: Friluftsområdet i Bogense

Friluftsområdet, *NatureMoves* i Bogense på Nordfyn, er en rumlig indsats, hvor et mindre naturområde tæt på byen er blevet udviklet og omdannet til et socialt møde- og aktivitetssted for børn og andre i lokalområdet. Det er kommunens kultur- og fritidsafdeling, som har stået for udviklingen og etableringen af friluftsområdet, der blev indviet i maj 2018.

Evalueringsdel I – implementering og vedligeholdelse

Første del af evalueringen har til formål at undersøge, hvordan indsatsen er blevet implementeret, herunder hvilken rolle projektet *NatureMoves* har spillet i udviklingen af indsatsen, samt hvordan indsatsen vedligeholdes.

Implementering

Intentionen er her at opnå en dybere forståelse for indsatsen ved at undersøge baggrunden for udviklingsprocessen og indholdet af den konkrete indsats. Implementering af indsatsen vil blive afdækket ved at undersøge: 1) vision og målsætninger; 2) indhold i indsatsen; 3) proces og udviklingen; 4) *NatureMoves* rolle og betydning, samt 5) økonomi, drift og formidling.

Vision og målsætninger

Baggrunden for projektet er et ønske om at udvikle og anlægge et friluftsområde, som kan stimulere det aktive udeliv blandt børn og andre i nærområdet. Den overordnede vision for projektet er: *At friluftsområdet bliver et velbesøgt udflugtsmål for friluftsoplevelser, hygge og socialt samvær for børn, unge og ældre.* Håbet er således, at friluftsområdet vil blive brugt af lokale børn og unge i skoletiden og fritiden, af foreninger og institutioner (spejdere, rideskole, plejehjemsbeboere m.fl.), og at det vil fungere som et udflugtssted for borgere i Bogense.

Projektlederne fra kommunen har været meget optimistiske med hensyn til friluftsområdets betydning for børns aktive udeliv i Bogense. Følgende konkrete målsætninger for området blev opstillet i programteorien, dog uden at det eksplicit fremgår, hvornår de opstillede mål skal være opfyldt, og hvordan man vil undersøge eller evaluere dette:

- De unge oplever friluftsområdet som deres sted
- Forskellige målgrupper og køn anvender arealet samtidig, uden at der opstår konflikter
- 80% af børn og unge (10-15 år) fra Bogense Skole kender friluftsområdet
- 50% af børn og unge (10-15 år) fra Bogense Skole har været på området
- 25% af børn og unge (10-15 år) fra Bogense Skole kommer jævnligt på området (mere end 1 gang pr. mdr.)
- 20% af børn og unge fra Bogenses lokale campingpladser benytter området minimum 1 gang i løbet af deres ferieophold/sommersæsonen.

Indhold i indsatsen

Friluftsområdet ligger ca. 1,5 km fra Bogense bycentrum hvor skolen ligger, og består af et 11.175 m² stort naturområde, der tidligere henlå som et engområde med et par mindre vandhuller. Der var også et shelter, men herudover var området ikke anlagt med henblik på aktivt udeliv. Området ligger tæt på en produktionsskole, en rideskole og et plejecenter. Produktionsskolen ejer området og har opstillet shelteret, og før indsatsen blev området i begrænset omfang brugt af skolens eleverne.

Området har efter implementeringen af indsatsen beholdt en del af sit naturpræg bl.a. med et vandhul og forskellige former for vegetation og beplantning. Den gennemgående ide har været at skabe et socialt mødested med mulighed for spændende og udfordrende fysisk aktivitet og motion i naturen. Der er således etableret nogle mindre bakker og et stierforløb rundt i området. Efter inspiration fra arkitekter og i samarbejde med elever fra den lokale skole er der opstillet fire store træ-tipier med forskellig udformning, som inviterer til forskellige former for brug: fx båltpi og hyggetipi. Der er lavet en bro hen over vandhullet, og der er opstillet en række stolper til klatring, balance og leg. Der er desuden opført en svævebane, samt anlagt en pump-track & dirt-jump-bane til træning og leg på BMX eller mountainbike. Shelterområdet er bevaret med bålsted og madpakkehus samt bord- og bænkesæt. Endelig er der gyngestativer, samt et pilehegn og buskads i kanten af området, som er tiltænkt afskærmning og hulebygning.

Foto: Nordfyns Kommune

Proces og udvikling

Projektlederne fra kommunen har deltaget i sparringen med NatureMoves-projektet med bl.a. workshops på Syddansk Universitet, og de har været ansvarlige for udviklingen af en programteori til projektet. Projektlederne havde fra starten en plan om at udvikle elektronisk medierede spil og aktiviteter i naturen på området (jf. Andkjær, Høyer-Kruse et al. 2016). Denne plan blev imidlertid ændret på grund af økonomien, men herudover er indsatsen implementeret stort set som man oprindeligt havde tænkt sig. Det særlige ved indsatsen er den konsekvente involvering af børnene fra skolen, som har haft betydning både for den fysiske udformning af området og muligvis for disse børns tilknytning til stedet.

Området er blevet udviklet af arkitektfirmaet Spektrum Arkitekter i en proces, hvor børn fra Bogense Skole har været aktivt involveret. To skoleklasser (dengang 5. kl.) har været inddraget i processen, hvor børnene har deltaget i ideudviklingsworkshops arrangeret af arkitektfirmaet og efterfølgende har kunnet kommentere og prioritere arkitektfirmaets forslag. Første workshop handlede om, at børnene med inspiration fra arkitekterne udviklede ideer til mulige faciliteter på området. I anden workshop præsenterede arkitekterne deres bud på mulige faciliteter og installationer (bl.a. tipiernes, svævebanen og cykelbanen), og børnene fik til opgave at prioritere de enkle dele ud fra en konkret prisliste og økonomisk ramme. Svævebanen samt pump-track & dirt-jump-banen var her klare prioriteringer fra børnene.

Arkitekterne har, i kraft af deres styrende funktion i processen, deres ideer og kompetencer, spillet en central rolle i udviklingen af området. Samtidigt er det projektledernes indtryk, at børnene har haft en reel indflydelse på, hvordan pladsen er blevet udformet og hvilke aktivitetsmuligheder, den tilbyder:

”Arkitekterne har spillet en rigtig vigtig rolle dels med hele koncept-udtænkning, men også med at komme som 3-part [Kommune, børn og arkitekter]. De kunne give noget helt andet, end vi kunne ha’ kommet med. De er kommet med noget inspiration uden at præge børnene i en bestemt retning.” (Projektleder)

Friluftsområdet blev indviet i maj 2018 med deltagelse af skoleeleverne, forældre og repræsentanter fra foreninger og kommune. Eleverne fra Bogense Skole har bestemt at området skal navngives *NatureMoves Nordfyn*, og ved indvielsen holdt de tale og klippede snoren til området sammen med byrådsrepræsentanter.

NatureMoves rolle og betydning

Projektlederne blev inspireret til projektet via NatureMoves-projektet, og de oplever, at det har været meget givende at være en del af et større projekt og få sparring til processen med udvikling af området:

”Det [NatureMoves-projektet] har været enormt spændende at være en del af, og også at blive tvunget til at skulle forholde sig til ... at man hele tiden holder snuden i sporet og sikrer sig, at de interventioner, man laver, er koblet op på noget. Så vi ikke ryger ud ad en tangent. Så man hele tiden kan påvise, at hvis det er det og det, vi gerne vil, så sætter vi det og det i gang – og hvorfor er det, vi gør det.” (Projektleder)

Overordnet er det projektledernes opfattelse, at deltagelsen i NatureMoves-projektet har haft stor betydning for udviklingen og implementeringen af friluftsområdet på Nordfyn, og at dette er sket på flere måder: 1) Selve ideen og inspirationen til at tænke i fysiske faciliteter til aktivt udeliv for lokale børn; 2) Inspiration til særlige tematikker som er centrale i projektet. Her har den gennemgående ide været sociale mødesteder, som er blevet implementeret bl.a. i kraft af tipierne. Temaet om udfordrende og vild natur er blevet implementeret med svævebanen og pump-track & dirt-jump banen; 3) Gennemgående sparring og fastholdelse af fokus i forhold til udvikling og implementering af projektet; 4) Inspiration til anvendelse af brugerinddragelse, hvilket bl.a. har været tema på en NatureMoves workshop; 5) Inspiration og sparring fra de andre visionsprojekter i forbindelse med NatureMoves-projektets workshops afholdt på Syddansk Universitet; 6) Kontakt til fonde i forbindelse med workshops.

Økonomi, drift og formidling

Indsatsen følger Nordfyns kommunes friluftsstrategi⁵ og er støttet af Lokale og Anlægsfonden, Friluftsrådet, Nordfyns Kommune og NatureMoves. Det samlede budget for projektet inkl. rådgiver, rejsegilde, administration m.m. er 986.000 kr.

Friluftsområdet i Bogense hører under Teknik, Erhverv og Kultur – Afdeling for Plan og Kultur – Team Kultur og Fritid, som bl.a. sørger for vedligehold af pladsen i form af reparationer, tømning af affald, levering af brænde m.m. Den kommunale naturvejleder er ansvarlig for booking af sheltere, kontakt til Trente Mølle Naturskole⁶, etablering af faciliteter, tilsyn med området, samt indberetning til fonde og projektafslutning. Naturvejlederen arbejder desuden med oplysning til skole og dagtilbud om friluftsområdets anvendelsesmuligheder i forbindelse med fx udeskole.

Via driftsbudgettet for området betales der for et legepladstilsyn, tømning af skrald og eventuel rydning af uønsket bevoksning. Ved situationer, hvor der er særlige behov for udbedring o.lign., involveres kommunens afdeling Vej og Park eller en håndværker alt efter opgavens karakter

---

5 https://www.nordfynskommune.dk/media/oomcbsj/friluftsstrategi_revideret-2020.pdf?la=da

6 Trente Mølle administrerer det bookingsite, hvorigennem booking af shelteret foregår (<https://bookenshelter.dk/>)

Vedligeholdelse

Vedligeholdelse handler om at undersøge indsatsens bæredygtighed og dermed, hvilken opbakning, der er til indsatsen, hvilke tiltag der er gjort for at forankre indsatsen, samt hvilke andre forhold, der kan have betydning for brugen af indsatsen i et længere tidsperspektiv. Vedligeholdelse af indsatsen vil blive afdækket ved at undersøge: 1) den institutionelle opbakning herunder kommunens involvering; samt 2) aktivering og kommunikation af indsatsen.

Institutionel opbakning

Nordfyns Kommune har udformet en Friluftsstrategi for 2015 – 2027 med en ambitiøs målsætning, som bl.a. handler om at medvirke til at flere mennesker, og især børn og unge, oplever glæde, begejstring, fascination og indre ro, når de færdes i den Nordfynske natur og landskab⁷.

NatureMoves indsatsen passer godt sammen med kommunens ambition om at udvikle mulighederne for friluftsliv og dermed øge sundhed og trivsel for især børn og unge i kommunen. Projektlederne fremhæver, at der gennemgående har været stor, politisk opbakning til projektet, og at det er en succeshistorie, som man i kommunen er stolt af.

Kommunen har ikke nogen form for monitorering eller registrering af brugen af området udover registrering af shelterbooking. Det er indtrykket, at området bliver brugt en del, men at det samtidigt godt kunne bruges mere:

”Det er mit indtryk, at det er sådan lidt en oase, hvor der ikke er overfyldt, men jeg synes altid, der er måske to børn, der går og snakker sammen eller en mor og en søn eller et eller andet. Man kunne godt ønske sig, at der var lidt flere.” (Projektleder)

Aktivering og kommunikation

Aktivering af området handler om, hvilke tiltag de projektansvarlige i kommunen har gjort for at udbrede kendskabet til området og gøre det til en aktiv del af de lokale børns hverdag.

NatureMoves-området fik i forbindelse med indvielsen en del opmærksomhed i lokalområdet. Kendskabet til området bliver kommunikeret via diverse hjemmesider og synliggøres bl.a. på VisitNordfyn⁸ og hjemmesiden *book en shelter*⁹. Det var projektledernes plan, at kendskabet til pladsen skulle udbredes i løbet af den første sommer (2018) bl.a. med brug af de sociale medier og med en række events samt at den lokale skole og evt. institutioner i området skulle spille en rolle i forhold til udbredelse af kendskabet til og aktiveringen af pladsen. Planerne for aktivering af området blev imidlertid kun i begrænset omfang ført

---

7 https://www.nordfynskommune.dk/media/oomcbsj/friluftsstrategi_revideret-2020.pdf?la=da

8 <https://www.visitnordfyn.dk/nordfyn/explore/naturemoves-naturlegeplads-i-bogense-gdk1106153>

9 <https://bookenshelter.dk/fyn/shelterplads/bogense-naturemoves/>

ud i livet, og der er ikke blevet iværksat andre tiltag for at informere om området og skabe aktivitet – hverken i form af særlige events, involvering af foreningslivet eller med brug af sociale medier.

Projektlederne og lærerne fra skolen fremhæver et forhold, som de mener har betydning for børnenes brug af området, og som kan relateres til vedligeholdelse og til aktivering. De mener, at børnene i kraft af processen og involveringen har oplevet at blive hørt og fået reel indflydelse ikke mindst på grund af dygtige arkitekter og en involverende proces. Dette har ifølge lærerne betydet, at børnene i de to involverede klasser oplever ejerskab til stedet.

”Børnene var vildt engagerede, de synes virkelig, det var et fedt projekt, og de føler stadigvæk, at det derude det er deres legeplads, for de har været med til at bestemme, hvordan den skulle se ud. Det var et par rigtig dygtige arkitekter – de var gode til at inddrage børnene – det var supergodt!” (Lærer)

Projektlederne og lærerne fra skolen fremhæver processen og elevernes involvering i udviklingen af området som et vigtigt strategisk element, som de mener, har betydning for, hvorvidt eleverne har taget området til sig og føler ejerskab for stedet. De vurderer endvidere at friluftsområdet er let tilgængeligt for børn i nærmiljøet, idet området ligger relativt tæt på by og skole (5-8 min på cykelsti), og fordi der er adgang til området hele døgnet. Afstanden derud opleves imidlertid af lærerne som en potentiel barriere for daglig eller ugentlig brug i skoleregi:

”Vi får det ikke brugt til hverdag, for det tager simpelthen for lang tid at tage derud. Typisk har vi jo 1,5 time, og vi kan simpelthen ikke nå at komme frem og tilbage. Det tager et kvarter på cykel hver vej – men det store problem er, at der er en stor del af vores børn, som ikke har cykler.” (Lærer)

For skolerne er det tydeligt, at transporttiden, kombineret med enkelte elevers manglende cykler, udgør en begrænsning i den regelmæssige brug i skoletiden. Selvom området reelt set ligger indenfor cykelafstand fra såvel skolen som bymidten, kan tilgængeligheden til området således være en barriere for brug.

Overordnet set er der trods gode intentioner og politisk opbakning tale om en relativt lille indsats fra kommunens side i forhold til at aktivere området. Den begrænsede indsats har betydning for, i hvilken grad indsatsen bliver vedligeholdt og dermed sandsynligheden for, at den forankres hos målgruppen.

Evalueringsdel II – rækkevidde, virkning og adoption

Anden del af evalueringen har til formål at undersøge rækkevidden og virkningen af indsatsen, samt hvordan børnene har taget indsatsen til sig.

Rækkevidde

Evalueringsdimensionen *Rækkevidde* er et mål for i hvilken grad indsatsen når ud til målgruppen, samt en beskrivelse af målgruppen. Stort set alle børn i undersøgelsen (95%) kender friluftsområdet NatureMoves i Bogense, og næsten lige så mange (92%) har besøgt området (Tabel 3). Der er små variationer i børnenes kendskab til og besøg af området på tværs af klassetrin, men ingen variation på tværs af køn (Tabel 3).

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Har hørt om friluftsområdet NatureMoves	92%	100%	100%	91%	94%	96%	95%
Har besøgt friluftsområdet NatureMoves	92%	97%	96%	87%	92%	93%	92%

Tabel 3. Kendskab til og besøg på friluftsområdet – samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=144)

Langt størstedelen af børnene i spørgeskemaundersøgelsen er ofte udendørs, og de er ofte fysisk aktive i fritiden. Således svarer 91% af børnene, at de mindst én gang ugentligt laver noget udendørs på egen hånd i fritiden om sommeren, og 85% af børnene svarer, at de er fysisk aktive – gennem organiserede fritidsaktiviteter eller på egen hånd – hver uge (Tabel 4). Pigerne er generelt mere fysisk aktive end drengene i deres fritid.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Fysisk aktivitetsniveau							
- Fysisk aktiv i fritiden (organiseret eller på egen hånd) mindst én gang om ugen	86%	94%	89%	77%	91%	76%	85%
- Ikke fysisk aktiv i fritiden (organiseret eller på egen hånd)	14%	6%	11%	23%	9%	24%	15%
Udeliv på egen hånd eller med venner i fritiden om sommeren							
- Mindst én gang om ugen	86%	94%	96%	89%	91%	91%	91%
- Mindre end én gang om ugen	0%	0%	4%	2%	0%	4%	1%
- Ved ikke	14%	6%	0%	9%	9%	5%	8%

Tabel 4. Fysisk aktivitetsniveau og udeliv – samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=143)

Virkninger

Evalueringsdimensionen *Virkninger* omhandler indsatsens indvirkning på målgruppens udelivsadfærd. I gennemsnit er der 9% af børnene i undersøgelsen, der besøger området mindst én gang om ugen (alene eller sammen med venner) i fritiden (Tabel 5). Der er dog stor variation i besøgsfrekvenserne på tværs af alder. 15% af børnene i 5. klasse kommer mindst én gang om ugen på friluftsområdet om sommeren, hvilket er markant mere end henholdsvis 6. klasserne (7%), 7. klasserne (8%) og 8. klasserne (5%). Godt en tredjedel (34%) af børnene ved ikke, hvor ofte de besøger friluftsområdet. Derudover besøger pigerne lidt oftere området end drengene. Således kommer 11% af pigerne ugentligt på friluftsområdet, mens det samme kun er tilfældet for 4% af drengene.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Dreng	I alt
Hver dag	3%	0%	0%	0%	1%	0%	1%
Flere gange om ugen	6%	7%	4%	0%	5%	2%	4%
En gang om ugen	6%	0%	4%	5%	5%	2%	4%
1-3 gange om måneden	25%	43%	11%	17%	27%	20%	24%
Mindre end 1 gang om måneden	17%	23%	46%	44%	25%	45%	33%
Ved ikke	43%	27%	35%	34%	37%	31%	34%

Tabel 5. Børnenes besøgsfrekvens på friluftsområdet - samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=133)

Der er betydelige forskelle på, hvor aktive børnene er på tværs af klassetrinene, når de besøger friluftsområdet (Tabel 6). Mens 55% af 5. klasserne leger, spiller bold eller motio-nerer, så er det kun tilfældet for 15% af 8. klasserne. 18% af børnene svarer, at de typisk er stillesiddende, når de er på friluftsområdet, og 24% angiver, at de går rundt, når de besøger området. En større andel af drenge (38%) end piger (31%) indgår i aktiv leg, boldspil eller motion, når de besøger området. Omvendt er en større andel af piger (28%) end drenge (16%) beskæftiget med at gå rundt, når de besøger området.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Dreng	Samlet
Træning eller motion	8%	6%	7%	2%	2%	11%	6%
Aktive lege, boldspil eller fysisk aktivitet	47%	39%	19%	13%	29%	27%	28%
Går rundt (fx kigger eller snakker)	18%	26%	33%	21%	28%	16%	24%
Stillesiddende lege eller aktiviteter	5%	3%	4%	6%	6%	4%	5%
Sidder (fx kigger, bruger tele- fonen eller snakker)	0%	6%	30%	19%	15%	11%	13%
Andet	13%	13%	4%	17%	11%	16%	13%
Ved ikke	8%	6%	4%	21%	9%	15%	11%

Tabel 6. Børnenes aktivitetstyper når de besøger friluftsområdet - samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=144)

Nogle børn vurderer, at anlæggelse af friluftsområdet har haft en positiv indvirkning på deres udendørs liv (Tabel 7). Således svarer 19% af børnene, at de kommer *lidt* eller *meget* mere udendørs nu, end før friluftsområdet blev anlagt. Der er store forskelle på tværs af klassetrinnene. Mens 40% af 5. klasserne angiver, at de er mere udendørs nu, end før friluftsområdet blev bygget, så er det tilfældet for 17%, 8% og 10% af henholdsvis 6., 7. og 8. klasserne.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	I alt
Ja, meget	6%	7%	4%	5%	6%	4%	5%
Ja, lidt	34%	10%	4%	5%	13%	14%	14%
Både-og	34%	30%	12%	20%	28%	18%	24%
Nej, ikke rigtigt	23%	43%	58%	29%	35%	39%	37%
Nej, overhovedet ikke	3%	10%	23%	41%	17%	25%	20%

Tabel 7. Er du mere udendørs nu, end før friluftsområdet blev bygget? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=133)

Adoption

Evalueringsdimensionen *Adoption* handler om, i hvilken grad og hvordan børnene tager indsatsen til sig. Børnene giver i forskellig grad udtryk for, at de kan lide at være på friluftsområdet (Tabel 8). Ophold på friluftsområdet værdsættes i høj grad af 5. og 6. klasserne, hvor hhv. 97% og 94% af børnene svarer, at de godt ('Ja, rigtig godt' og 'ja, det er ok') kan lide at besøge området. Blandt 7. og 8. klasserne er tilfredsheden lavere – hhv. 73% og 46%. Derudover kan pigerne (82%) i højere grad end drengene (65%) lide at besøge friluftsområdet.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Ja, rigtig godt	51%	27%	4%	5%	26%	16%	22%
Ja, det er ok	46%	67%	69%	41%	56%	49%	53%
Både-og	3%	7%	15%	34%	13%	20%	16%
Nej, ikke rigtigt	0%	0%	8%	17%	4%	14%	8%
Nej, overhovedet ikke	0%	0%	4%	2%	1%	2%	2%

Tabel 8. Kan du lide at være på Friluftsområdet NatureMoves? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=133)

Samværs og aktivitetsmuligheder på friluftsområdet

Børnene er overvejende positive i deres vurdering af de muligheder, friluftsområdet giver, og angiver således, at friluftsområdet er et godt sted at være sammen med venner (76%) og være aktiv (64%) (Tabel 9 og 10). De positive holdninger til friluftsområdet fordeler sig meget uens på tværs af klassetrinnene. Således falder de positive holdninger til friluftsområdet med stigende alder, både hvad angår friluftsområdets kvaliteter som ramme for fysisk aktivitet og for samvær med venner. Mens 89% og 91% af 5. klasserne angiver, at fri-

luftsområdet er et godt sted at være sammen med venner og at være aktiv, så er det tilfældet for hhv. 61% og 31% af 8. klasserne. Der er ingen forskelle mellem pigernes og drengenes opfattelse af disse forhold.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Dreng	Samlet
Ja, rigtig godt	57%	30%	12%	2%	26%	24%	25%
Ja, det er ok	31%	60%	58%	59%	51%	51%	51%
Både-og	9%	10%	19%	17%	17%	10%	14%
Nej, ikke rigtigt	0%	0%	8%	20%	5%	12%	8%
Nej, overhovedet ikke	3%	0%	4%	2%	1%	4%	2%

Tabel 9. Er friluftsområdet et godt sted for dig at være sammen med dine venner? Samlet set og fordelt på klasstrin og køn (N=133)

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Dreng	Samlet
Ja, rigtig godt	49%	23%	23%	7%	24%	25%	25%
Ja, det er ok	43%	57%	35%	27%	37%	43%	39%
Både-og	6%	20%	38%	37%	33%	14%	26%
Nej, ikke rigtigt	0%	0%	4%	22%	5%	12%	8%
Nej, overhovedet ikke	3%	0%	0%	7%	1%	6%	3%

Tabel 10. Er friluftsområdet et godt sted for dig at være aktiv? Samlet set og fordelt på klasstrin og køn (N=133)

Motiver for besøg og adfærd på friluftsområdet

Børnene svarer, at de overvejende besøger friluftsområdet for at være sammen med venner (62%), for at være sammen med familien (26%) og for at lege, spille og lave aktiviteter (25%) (Tabel 11). Der er markante forskelle i børnenes motiver på tværs af klasstrinnene. Ikke overraskende angiver 5. klasserne i langt højere grad, at de kommer for at lege, spille og lave aktiviteter (37%) end 8. klasserne (10%). Børnenes motiver for besøg korresponderer fint med børnenes adfærd, når de er på området (Tabel 6). Således svarer børnene, at når de er på friluftsområdet, så går tiden med lege, boldspil eller fysisk aktivitet (29%), med at gå rundt og kigge eller snakke (24%) og at sidde og kigge eller snakke (13%). Det er markante forskelle på, hvilke aktiviteter børnene giver sig af med på tværs af klasstrinnene. Mens 47% af 5. klasserne leger, spiller bold eller er fysisk aktive, så er det tilfældet for 13% af 8. klasserne. Ligeledes er der mindre forskelle mellem pigernes og drengenes adfærd, når de besøger friluftsområdet. Mens drengene træner og motionerer mere end pigerne, så er pigerne mere tilbøjelige til at gå rundt på friluftsområdet.

Resultater

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Samvær med venner	69%	70%	58%	54%	67%	53%	62%
Samvær med familie	31%	40%	23%	12%	29%	22%	26%
Møde nye venner	6%	0%	0%	0%	3%	0%	3%
Være alene	9%	3%	8%	2%	6%	4%	5%
Være fri for forældre/ søskende	3%	3%	0%	2%	3%	2%	3%
Finde fred og ro	6%	0%	8%	5%	5%	4%	5%
Slappe af	3%	7%	4%	10%	5%	8%	6%
Lege, spille eller aktiviteter	37%	37%	19%	10%	26%	24%	25%
Træne eller dyrke sport	6%	10%	4%	0%	3%	8%	5%
Nyde naturen	11%	7%	0%	7%	9%	4%	7%
Få frisk luft	11%	3%	23%	10%	16%	4%	11%
Andet	20%	10%	19%	37%	18%	29%	23%
Ved ikke	6%	6%	19%	27%	13%	18%	15%

Tabel 11. Hvorfor kommer du på friluftsområdet? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=133)¹⁰

Facilitetspræferencer

Børnene foretrækker nogle faciliteter frem for andre på friluftsområdet (Tabel 12). Svævebanen (55%) og cykelbanen (33%) er de to faciliteter, som de fleste børn foretrækker. Derefter følger søen (17%), hængebroen (14%) og shelterpladsen (11%). Der er en række forskelle mellem børnenes præferencer for faciliteter på tværs af klassetrin, der dog ikke følger et entydigt mønster. Ligeledes er der både ligheder og forskelle mellem, hvilke faciliteter piger og drenge foretrækker. Således er cykelbanen blandt de mest foretrukne faciliteter for såvel piger som drenge, men for drengene er dette langt mere entydigt. Pigerne foretrækker endvidere i højere grad end drengene svævebanen, hængebroen, søen, gyngerne, tipierne og shelterpladsen. I det hele taget synes pigernes facilitetspræferencer at fordele sig langt mere jævnt mellem de forskellige faciliteter, end det er tilfældet for drengene.

¹⁰ Børnene kunne angive de to vigtigste grunde til at besøge friluftsområdet. Procenter summer derfor til mere end 100%

Resultater

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Svævebanen	54%	80%	58%	37%	57%	51%	55%
Hængebroen	26%	17%	0%	10%	16%	10%	14%
Søen	17%	17%	15%	17%	20%	12%	17%
Klatrestativerne	14%	3%	4%	0%	6%	6%	6%
Gyngerne	9%	0%	15%	5%	11%	0%	7%
Træ-tipierne	9%	3%	4%	10%	11%	0%	7%
Mådpakkehuset	3%	3%	8%	12%	7%	6%	7%
Cykelbanen	54%	23%	46%	15%	23%	49%	33%
Balancebanen	14%	3%	4%	7%	6%	10%	8%
Shelterpladsen	9%	13%	4%	17%	15%	6%	11%
Andet	0%	0%	0%	17%	4%	8%	5%
Ved ikke	11%	7%	15%	22%	13%	18%	15%

Tabel 12. Hvor på friluftsområdet kan du bedst lide at være? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=133)¹¹

Social kontekst, transport og frihed i forbindelse med brug af friluftsområdet

Børnenes brug af friluftsområdet er i et vist omfang drevet af dem selv. Således svarer 35% af børnene, at de oftest besøger området sammen med deres venner (Tabel 13). For mange børn er brug af friluftsområdet knyttet til skolen. Således svarer 41% af børnene, at de oftest besøger området med skolen. Omvendt bruger ingen børn området i klub- eller foreningsregi, og de kommer der heller ikke alene. Endelig så kommer 14% af børnene der oftest med familien. Der synes ikke at være nogen klar sammenhæng mellem alder og social kontekst. Pigerne angiver, at de oftere end drengene kommer i området med skolen.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Familie	14%	16%	19%	7%	11%	18%	13%
Venner	29%	40%	16%	49%	33%	37%	35%
Skolen	51%	37%	65%	20%	50%	27%	41%
Fritidsklub eller forening	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Alene	0%	0%	0%	2%	0%	2%	1%
Andet	6%	7%	0%	10%	4%	10%	6%
Ved ikke	0%	0%	0%	12%	2%	6%	4%

Tabel 13. Hvem er du oftest sammen med på friluftsområdet? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=133)

¹¹ Børnene kunne angive de to vigtigste grunde til at besøge friluftsområdet. Procenter summer derfor til mere end 100%

Børnene i undersøgelsen har stor frihed til at besøge friluftsområdet på egen hånd (Tabel 14). Således angiver 80% af børnene, at de må besøge området uden følgeskab af en voksen. Børnenes muligheder for at bevæge sig frit er – ikke overraskende – mest udtalt blandt de største børn. Fx må hele 90% af 8. klasserne besøge området på egen hånd. Selv for de mindste børn i undersøgelsen har tre fjerdedele (74%) dog frihed til at besøge området på egen hånd. Flere drenge (88%) end piger (74%) oplever, at de har frihed til at besøge friluftsområdet på egen hånd.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Ja	74%	70%	81%	90%	74%	88%	80%
Nej	6%	7%	0%	7%	4%	8%	5%
Ved ikke	20%	23%	19%	3%	22%	4%	15%

Tabel 14. Må du tage hen til friluftsområdet uden en voksen? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=133)

Børnene transporterer sig almindeligvis på cykel (64%) eller gående (20%), når de besøger friluftsområdet (Tabel 15). Kun få bliver kørt i bil til området (4%). Der er tilsyneladende ingen systematiske forskelle i de valgte transportformer, hvad angår køn eller alder.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Cykler	69%	50%	85%	59%	65%	63%	64%
Går	17%	33%	15%	12%	22%	16%	20%
Skater, kører løbehjul o.lign.	0%	3%	0%	0%	1%	0%	1%
Kører på knallert eller scooter	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Bliver kørt i bil	6%	7%	0%	2%	5%	2%	4%
Tager bussen	0%	0%	0%	2%	0%	2%	1%
Andet	6%	7%	0%	17%	5%	14%	8%
Ved ikke	3%	0%	0%	7%	2%	4%	3%

Tabel 15. Hvordan kommer du oftest hen til friluftsområdet? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=133)

Friluftsområdet er velkendt og vellidt – men ikke velbesøgt

Omend friluftsområdet synes at være velkendt og vellidt af børnene, så afspejles det forhold ikke til fulde i børnenes brug af området, idet kun 9% bruger området på ugentlig basis (Tabel 5). Således fremgår det af ovenstående, at selvom børnene generelt kender til (95%), har besøgt (92%), på egen hånd må besøge (80%) og kan lide friluftsområdet (75%), samt finder det egnet til samvær (64%) og aktivitet (76%), så danner det kun i begrænset omfang ramme om børnenes udlev, hvilket kan synes paradoksalt. Børnene peger i fire fokusinterviews på en række forklaringer herpå, der præsenteres under fem overskrifter: *Begrænset oplevet tilgængelighed, Begrænsede muligheder for spontane møder med venner, Dårlig*

stemning, Manglende eller uattraktive aktivitets- og oplevelsesmuligheder, samt Konkurrerende udeområder og aktiviteter. Om end de fleste forklaringer gives af både 5. og 8. klasserne, så er der også nogle få aldersrelaterede forskelle.

Begrænset oplevet tilgængelighed er én de forklaringer børnene giver på at friluftsområdet ikke er velbesøgt. Selvom en stor del (80%) af børnene angiver, at de må besøge området på egen hånd, så peger børnene samtidig på, at den oplevede tilgængelighed¹² til området er lav. I tråd hermed fremhæver en femteklassepige, at friluftsområdet "... ligger lidt ude i ingenting, og sådan væk fra byen", og en femteklassedreng tilføjer, "Man tænker ikke så meget over det [friluftsområdet], når det er derude. For det ligger sådan lidt langt væk. [...] Man glemmer det er der. Og så er det bare sådan et sted, man ikke lige går forbi". Samme holdning til friluftsområdets tilgængelighed findes blandt ottendeklasserne. Således peger en ottendeklassedreng på at "det [friluftsområdet] jo ikke er den først mulighed, man tænker på. For det er jo langt væk fra alle, og så gider man ikke [tage derud]."

De begrænsede muligheder for spontane møder med venner på friluftsområdet er en anden forklaring, børnene giver på den begrænsede brug. Forklaringen er nært sammenhængende med den førstnævnte forklaring, idet minimalt brug (som følge af begrænset oplevet tilgængelighed) gør friluftsområdet mindre attraktivt som socialt mødested – særligt hvad angår spontane møder med andre børn. Fx forklarer en femteklassedreng, at "jeg kører ikke derud, for ens venner er ikke derude. Og hvorfor skulle de gå derud. For det er ikke et sted, hvor man bare lige får lyst til at gå hen." Ottendeklasserne giver lignende begrundelser for deres fravær på området. Her peger en ottendeklassepige på, at "det er svært at få et fællesskab derude. Altså, folk bor langt væk [fra området], og så har vi svært ved at samles derude. Det gider man jo ikke."

Under overskriften *dårlig stemning* er samlet en række forklaringer på børnenes fravær, der angår forskellige sociale og fysiske forhold, der gør området mindre attraktivt at besøge. Den dårlige stemning kan ifølge børnene skyldes andre brugere, som børnene er utrygge ved. Denne femteklassedrengs fortælling kan tjene som eksempel. "På et tidspunkt da mig og min bror var deroppe, der sad de [unge] også bare deroppe og tog snus og røg og sådan noget. [...] Så cykler man bare hjem igen. Så er det ikke så hyggeligt." Også ottendeklasserne har oplevet, at det er utrygt at være på friluftsområdet på grund af andre brugere – eksempelvis disse to piger:

"Mig en veninde vi ville cykle der hen ved ti-tiden og være derhenne. Men der er altid sådan nogle mennesker, der skal ryge og forstyrre én. Så vi cyklede bare afsted igen. [...] For der er sygt mange af sådan nogle typer, der ryger og bare sidder og kigger på én [...] Jeg kender det også. Det er så mange af sådan nogle gamle 9. klasser – tror jeg – der bare står og ryger. Det gør mig virkelig utryg. Men det ligger jo lidt afsides, og jeg tror, det er derfor, de er derude. Det giver sådan lidt en frihedsfølelse, når de kan være i fred." (Piger, 8. kl.)

12 Oplevet tilgængelighed skal forstås i relation til 'objektiv tilgængelighed'. Hvor den objektive tilgængelighed alene er et udtryk for afstand til området og formelle adgangsforhold, så er den oplevede tilgængelighed et udtryk for i hvor høj grad børnene oplever, at et givent område reelt er tilgængeligt i hverdagen, hvilket bl.a. hænger sammen med hvor barnet og hvor vennerne færdes og bor.

Ligeledes kan den dårlige stemning skyldes hærværk, spor efter andre brugere, samt manglende vedligeholdelse, hvilket fx fremgår af en femteklassepiges beskrivelser af friluftsområdet. Hun peger på, at der:

"[...] er mange der smider skrald over det hele, og søen den er meget plumret. Så det er ikke så hyggeligt. [Og] inde i bålhytten er det meget spraymalet [...] Der bliver skrevet alt muligt på murene. Alle mulige upassende ting." (Pige, 5.kl.)

Sådanne beskrivelser genfindes også blandt ottendeklasserne. Eksempelvis fortæller en pige, at "der er sygt mange ting, der går i stykker derude, og det bliver bare ikke lavet igen. Så gider man jo ikke bruge det."

Børnene peger ligeledes på *manglende eller uattraktive aktivitets- og oplevelsesmuligheder* som forklaring på den begrænsede brug af friluftsområdet. Forklaringerne under denne overskrift går i forskellige retninger. For det første forklarer børnene, at områdets aktivitets- og oplevelsesmuligheder kun i begrænset omfang er interessante for børn i deres alder, og at de derfor bruger faciliteterne på alternative måder:

"Vi er jo nok nået til den alder, hvor vi gerne vil lave noget vildt. Fx den der svævebane. Da man gik i 1. klasse og sådan, der var den jo vild nok. Men nu er den langsom og ikke så vild. Måske hvis den havde været stejlere, så kunne den være sjov. [...] Vi skal jo have noget vildt. Det er jo ikke sjovt, hvis den bare går ligeud. [...] Det er også grunden til, at vi rutsjer ned aftaget på shelteret. Det er fordi, det er noget vildt, man kan gøre derude." (Pige, 5. kl.)

Dette gælder både for femte- og ottendeklasserne, men er særligt udtalt for de ældste børn. Således siger en dreng:

"Folk på vores alder [ottende klasse] er jo nok ikke så interesseret i legepladsen og sådan noget. Det er nok mere for de mindre børn. Det er ikke så meget derude, som man ville køre derud for." (Dreng, 8. kl.)

For det andet peger børnene på, at området er blevet mindre attraktivt i takt med, at de efterhånden har prøvet de fleste aktivitetsmuligheder af. En femteklassedreng peger på at: "En grund til at folk ikke kommer er, at der bliver for gammelt. Så har man gjort alting, og så er der ikke noget sjovt mere. Så kender man det hele."

For det tredje forklarer børnene, at friluftsområdet ofte er i en tilstand, der ødelægger eller forstyrrer aktivitets- og oplevelsesmulighederne. Fx fremhæver en dreng:

"[...] alt det græs der bare gror over det hele. Det ødelægges bare det hele. På balancebanen, hvis du falder ned der, så har du næsten 100% chance for, at du bare rammer en brændenælde. Det er vildt irriterende." (Dreng, 5. kl.)

I tråd hermed peger en ottendeklassepige på at ”hvis det har regnet, så kan du nærmest ikke lave noget derude, for så er alt bare vådt. Alt er bare mudret. Og det er også glat. [...] Og man gider ikke blive mudret i vores alder.” Videre forklarer to ottendeklassedrenge, at ”hvis vi tager derud, så er det mest cykelbanen og svævebanen, vi bruger. Men cykelbanen er bare blevet skåret midt over af et hegn [på grund af et byggeri] [og] svævebanen rammer jorden. Det gider man jo ikke.”

Børnene peger ligeledes på *konkurrerende udeområder og -aktiviteter* som en forklaring på, at friluftsområdet kun i begrænset omfang bruges på ugentlig basis. Hvor de fire foregående forklaringer overvejende handler om egenskaber eller forhold på friluftsområdet, så angår den femte forklaring således forhold, der ikke direkte kan forbindes til området. Denne femte gruppe af forklaringer handler på den ene side om, at børnene oplever, at de ikke har tid eller overskud til at komme udenfor. Fx forklare en femteklassepige: ”Jeg føler ikke rigtigt, jeg har tid til det. For tre af dagene skal jeg gå til noget. Det er lige efter skole, og så er dagen ovre – føler jeg lidt. Så har jeg ikke rigtigt tid til det.” Og i tråd hermed forklarer en dreng, at:

Foto: Nordfjens Kommune

”Det er lidt svært at få fat i folk, når de først er kommet hjem. Fordi – det kender jeg i hvert fald fra mig selv – når jeg kommer hjem, så tager jeg tasken af, laver noget mad og så sætter jeg mig ved computeren. Og så orker jeg ikke mere den dag. [...] Det bliver sådan en lidt presse dag, hvis jeg også skal cykle derud.” (Dreng, 5. kl.)

På den anden side handler disse forklaringer om geografi i den forstand, at børnene bruger de områder, der er tæt på (jf. forklaringen, der handler om begrænset tilgængelighed). Fx påpeger en dreng:

”Man bruger jo det, der er i nærheden. For hvis vi nu skal gå derud [til friluftsområdet] eller tage vores cykler, så tager det jo noget tid. Og hvis man lige er kommet hjem [fra skole], og man bare er træt, og man bare vil slappe af med sine venner. Så i stedet for at cykle helt derud, så tager man bare noget, der er tæt på. For det er nemmere.” (Dreng 5. kl.)

Samlet giver børnene således en række forklaringer på, hvorfor den høje grad af generelt kendskab til og tilfredshed med friluftsområdet kun i mindre grad giver anledning til hyppig brug af området. Disse kvalitative fund bidrager med en nuancering og forklaring af de kvantitative resultater.

Foto: Nordfjens Kommune

Opsummering af evalueringsresultater

Implementering: Friluftsområdet NatureMoves er anlagt i udkanten af Bogense som et aktivitetssted med fokus på sociale mødesteder og udfordrende aktivitetsmuligheder for børn og unge. Det er Teknik, Erhverv og Kultur, Nordfyns Kommune, som har etableret og administrerer området, der er blevet implementeret stort set som planlagt. Økonomien er hentet fra kommunen og eksterne bevillinger.

Området er udviklet af arkitektfirmaet Spektrum Arkitekter i en proces, hvor børn fra Bogense Skole (to 5. klasser) har været aktivt involveret med idegenerering og prioritering af installationer. Tilknytningen til projektet NatureMoves har haft betydning for udviklingen og implementeringen af friluftsområdet på flere måder, både i forhold til indhold, målgruppe og i forhold til politisk legitimering.

Vedligeholdelse: Der er i kommunen opbakning til og stor tilfredshed med projektet, bl.a. fordi det passer godt med kommunens friluftsstrategi. Kommunen har ikke nogen form for registrering af eller måling af brugen af området. Kommunen formidler information og kendskab til pladsen via sine sædvanlige kanaler og sociale medier samt via naturvejlederen, men har ikke iværksat yderligere tiltag, events eller lignende, for at aktivere området til forskellige grupper herunder lokale foreninger. Projektlederne mener, at børnene i kraft af processen og involveringen har fået et særligt forhold til stedet. Skolen bruger området til faglige og sociale arrangementer, men lærerne mener, at afstanden til området har betydning for brugen af området.

Rækkevidde: Friluftsområdet rammer næsten alle børn på Bogense skole. I gennemsnit kender 95% af alle børn området og 92% har besøgt det. Variationerne på tværs af alder og køn er små. Karakteristisk for børnegruppen er, at næsten alle er fysisk aktive (85%) og udendørs (91%) i fritiden på ugentlig basis.

Virkninger: I gennemsnit bruger 9% af børnene friluftsområdet mindst én gang om ugen, og 33% besøger området én gang om måneden. De yngste børn og pigerne besøger generelt oftere området end de ældste børn og drengene. Det er overvejende de yngste børn, der er fysisk aktive, når de besøger friluftsområdet, mens de ældre børn i højere grad er stillesiddende. Drengene træner eller motionerer mere end pigerne, når de besøger friluftsområdet. Omvendt er pigerne mere optaget af at gå rundt end drengene. I gennemsnit mener 19% af børnene, at de er mere udendørs som følge af anlæggelsen af friluftsområdet. Dette gælder i højere grad de yngre børn end de ældre.

Adoption: Der er generelt en høj grad (75%) af tilfredshed blandt børnene med at besøge friluftsområdet. Men der er også betragtelige forskelle på tværs af alder og køn, og det er i særlig grad de yngste og pigerne, der udtrykker tilfredshed med at besøge friluftsområdet. Børnene opfatter generelt friluftsområdet som en god ramme for samvær med venner (76%) og fysisk aktivitet (64%) udenfor, om end dette i højere grad gælder de yngste end de ældste. Besøgene på friluftsområdet er primært motiveret af socialt samvær og deltagelse i aktiviteter. Størstedelen af børnene – og i særlig grad de yngste og drengene – er fysisk

aktive i forbindelse med besøgene på området, mens en mindre del af børnene indgår i mere stillesiddende aktiviteter. Svævebanen og cykelbanen er generelt de to mest populære faciliteter, men der er markante variationer i facilitetspræferencer på tværs af klassetrin og køn.

Børnene besøger friluftsområdet med skolen (41%), med venner (35%) eller familien (14%). En stor del (80%) af børnene har frihed til at besøge friluftsområdet på egen hånd – drengene (88%) i højere grad end pigerne (74%). Børnene cykler (64%) eller går (20%) almindeligvis hen til friluftsområdet.

Det høje generelle kendskab og tilfredshedsniveau giver sig dog ikke udslag i en generel hyppig brug, hvilket ifølge børnene skyldes en række forhold, som de mener begrænser deres brug af friluftsområdet. De oplever, at området ligger langt væk og dermed har begrænset tilgængelighed, hvilket også medfører færre muligheder for spontan social interaktion. De mener, at området og faciliteterne i længden tilbyder begrænsede aktivitets- og oplevelsesmuligheder, idet de enten bliver kedelige i længden eller fordi børnene vokser fra dem. Børnene oplever at området er præget af dårligt vedligehold og at der af og til er en dårlig stemning i kraft af andre brugere. Endelig anfører børnene som forklaring, at de har andre konkurrerende udeområder til rådighed, og at de generelt mangler tid på grund af andre forpligtelser og interesser.

Foto: Nordfyns Kommune

Diskussion

I de følgende afsnit diskuteres udvalgte centrale dele af evalueringsresultaterne med henblik på at uddrage nogle væsentlige læringspunkter fra undersøgelsen.

Gode udviklingsbetingelser – men en begrænset succes

Evalueringen af friluftsområdet i Bogense udfordrer nogle grundlæggende antagelser i NatureMoves-projektet. Grundtanken i projektet har været at tage udgangspunkt i børnenes motiver for udeliv og præferencer, når det skal anlægges nye uderum til børn. Dette er blevet tilgodeset på to måder i den konkrete case. Dels ved, at udviklingen af friluftsområdet blev understøttet af forskning om børns motiver og præferencer for rekreative udelivsrammer. Dels ved, at børnene var involveret i udviklingen af området. Til trods for at der tilsyneladende var gunstige betingelser for at udvikle et friluftsområde i Bogense, som er både interessant og relevant for børn, så tyder meget på, at det kun i begrænset omfang er lykkedes.

Børns generelle motiver og præferencer for udendørs sociale mødesteder og rammer for udfordrende aktiviteter er forsøgt tilgodeset, og børn fra området har været medskabende i processen. Området ligger inden for gå- eller cykelafstand, og indenfor børnenes frie mobilitetszone. Derudover giver børnene udtryk for, at de kender og har besøgt området, og at de kan lide at være i området. Ligeledes opfatter mange af børnene området som egnet til at være sammen med venner og til at være aktiv. Men det er kun 9% af børnene, der bruger området mindst én gang om ugen i sommerhalvåret – og for mange børns vedkommende er det foranlediget af skolen. På det grundlag er der ikke meget, der tyder på, at friluftsområdet spiller en central rolle i mange børns selvorganiserede udeliv, hvilket kalder på kritisk refleksion.

De sociale rammer er vigtigere end de fysiske

Der kan peges på flere grunde til friluftslivsområdets begrænsede betydning for lokale børns selvstændige udeliv, ligesom der kan være flere veje videre frem mod en løsning. Én oplagt forklaringsmodel er, at børns udendørssteder i høj grad konstitueres af sociale relationer, hvilket bl.a. betyder, at stederne finder deres mening, i relationer børnene har til hinanden (Arvidsen, 2019). I den foreliggende undersøgelse angiver 89% af børnene social interaktion som den væsentligste grund til at besøge området, og tidligere undersøgelser peger ligeledes på, at samvær med venner (og familie) er den centrale drivkraft i børns udeliv (Andkjær, Høyer-Kruse et al. 2016). Ligeledes angiver børnene selv de fraværende muligheder for spontan social interaktion på friluftsområdet, som en central forklaring på deres begrænsede brug af området.

En mulig konsekvens af det er i højere grad at fokusere på de sociale rammer for børns udeliv og ikke kun de fysiske rammer. Omend børn synes at foretrække nogle faciliteter og landskaber frem for andre – hvilket denne og tidligere undersøgelser også viser – så tyder meget på, at fysiske rammer ikke gør det alene. På trods af at de fysiske omgivelser har afgørende indflydelse på steders betydning, så er relationer til andre børn (og de voksne) helt afgørende for, hvilken plads udendørssteder får i børns liv (Arvidsen, 2019). En mulig forklaring på at friluftsområdet i Bogense kun i begrænset omfang er blevet et

betydningsfuldt udendørssted for de lokale børn, er derfor måske, at udviklingen af området i for ringe grad understøtter og samspiller med børnenes eksisterende sociale udeliv. Så nok er rammerne gode, i den forstand at de imødekommer børnenes motiver for udeliv og præferencer for fysiske rammer, men området er aldrig blevet en integreret del af det udeliv, som børnene i Bogense allerede har. Denne antagelse bakkes op af fundene i evalueringens kvalitative dele, hvor børnene angiver områdets begrænsede oplevede tilgængelighed, som en væsentlig forklaring på den lave besøgsfrekvens. Meget tyder således på, at friluftsområdet ikke ligger, hvor børnene færdes, og derfor ikke bliver et knudepunkt for børnenes sociale udeliv. Denne refleksion kunne pege på, at inddragelse af børns perspektiver i udvikling af bedre rammer for udeliv ikke kan begrænse sig til, at man tager højde for deres motiver og præferencer, men at man ligeledes må undersøge børnenes eksisterende udeliv i området ud fra sociale og rumlige perspektiver, og lade det indgå i vurderingen af hvor og hvordan nye indsats skal udvikles (Arvidsen, 2019).

Fund i undersøgelsen peger ligeledes på, at friluftsområdet jævnlige befolkes af unge, der gennem deres adfærd begrænser børnenes brug af området. En rimelig antagelse synes at være, at områdets placering (lidt afsides i udkanten af byen) netop tilgodeser, at de unges – set fra børnenes perspektiv uhensigtsmæssige – adfærd kan foregå uforstyrret. Så områdets placering er sandsynligvis helt rigtig i forhold til gruppen af unge – men ikke set i forhold til projektets målgruppe (10-15 år), hvilket understreger vigtigheden af, at områder placeres hensigtsmæssigt set i forhold til en særlig målgruppe.

Nye udelivsrammer er kun i begrænset omfang motiverende – og behovet er begrænset

En oplagt supplerende forklaring er, at behovet for interessante uderum ikke er en begrænsende faktor for børnenes udeliv i Bogense. Måske har børn i Bogense i forvejen gode rammer for udeliv? I evalueringen finder vi bl.a., at 91% af børnene laver noget udendørs på egen hånd i fritiden mindst én gang om ugen¹³, og 85% af børnene er fysisk aktive – gennem organiserede fritidsaktiviteter eller på egen hånd – hver uge. Overordnet set er børnene altså ret aktive i fritiden – både selvorganiseret og mere formelt organiseret – hvilket sammenholdt med at kun 9% af børnene besøger friluftsområdet mindst én gang om ugen kunne pege på, at indsatsen kun i begrænset omfang udfylder et reelt behov for bedre rammer for aktivt udeliv til børn. Ligeledes viser kvalitative fund i evalueringen, at børnene har andre udeområder, de hellere besøger i fritiden, fordi de ligger tættere på bopælen og samtidig opfylder børnenes aktivitetsbehov. For det andet forklarer børnene deres fravær på friluftsområdet med dets manglende eller uattraktive aktivitets- og oplevelsesmuligheder, som bl.a. handler om at redskaberne og installationerne bliver kedelige i længden og at børnene oplever at vokse fra dem.

Man kan derfor hævde, at friluftsområdet kun i beskedent omfang fungerer som en motiverende faktor for børnenes udeliv. Denne refleksion bakkes op af en tidligere repræ-

13 Frekvensen ligner det, der er fundet i andre studier. Således viser en undersøgelse, foretaget af Kantar-Gallup for Danmarks Naturfredningsforening Fjeldsøe, C. K. (2018). Natur i generationer. København, Gallup, Kantar for Danmarks Naturfredningsforening, , at 82% af alle børn i gennemsnit er ude i naturen minimum én gang om ugen i sommerhalvåret.

sentativ undersøgelse, der viser, at kun 11% af børn i alderen 10-15 år peger på manglende aktivitetsmuligheder i det fri, når de skal begrunde, hvorfor de ikke kommer mere i naturen, end de gør (Andkjær et al., 2016). Ligeledes mener kun 19% af samme børnegruppe at flere aktivitetsmuligheder, herunder redskaber og anlæg, vil kunne få dem til at komme mere i naturen (Andkjær et al., 2016). Udover at disse iagttagelser berører en grundpræmis for projektet, så peger de også på, at udvikling af indsatser, der skal fremme børns udeliv, bør baseres på grundige både generelle og lokale behovsundersøgelser.

Begrænset køns- og aldersspecificitet af fysiske rammer for udeliv

Overordnet betragtet så følger børnenes aktiviteter på friluftsområdet et forventeligt mønster med hensyn til alder. Således fylder fx leg og fysisk aktivitet mest for de mindre børn, hvilket også dokumenteres i tidligere undersøgelser (Andkjær et al., 2016). Der er dog kun i meget begrænset omfang en sammenhæng mellem børnenes adfærd, og de faciliteter de foretrækker på friluftsområdet. Da 5. og 6. klasserne oftere angiver, at de leger under deres besøg i området, ville man forvente, at de i højere grad foretrak legeredskaberne end andre aldersgrupper. Omvendt kunne de ældre børns mere stillesiddende adfærd give anledning til en forventning om, at de i højere grad ville foretrække opholdsfaciliteter på friluftsområdet. Det er dog ikke tilfældet, at de mindre børn entydigt bruger 'legefaciliteterne', og de store børn bruger 'samværsfaciliteterne'. Tilsyneladende er det kun børnenes præferencer for klatrestativerne og madpakkehuset, der ser ud til at følge det forventelige mønster som skitseres ovenfor. Det kan betyde mindst to ting: For det første kan det betyde, at aldersrelaterede forandringer i børnenes aktiviteter – fra leg til samvær – ikke er så entydig, og at det måske mere er et spørgsmål om, hvad børnene kalder de aktiviteter de laver. Således kunne det hævdes, at alle børnene grundlæggende er optaget af samvær, men at samværet blot kommer til udtryk på forskellige måder og i forskellige former gennem barndommen. For det andet kan det være et udtryk for, at faciliteters betydning forhandles i det konkrete møde mellem børn og omgivelser, og at det derfor ikke giver mening at tænke fx gynger som en entydig legefacilitet og shelterpladsen som en entydig samværsfacilitet. Dette bakkes op af et tidligere studie, der viser, at fx rutsjebaner er en facilitet, der nyder stor popularitet blandt unge (Veitch, Salmon et al. 2016). Således kunne resultaterne tyde på, at specifikke facilitetspræferencer og -brug er indlejret i nogle sociale dynamikker, hvor fx specifikke faciliteter bliver specifikke sociale grupperes særlige steder. Eksempelvis synes svævebanen i særlig grad at spille en rolle for en stor del af 6. klassernes udeliv på området. Tilsvarende synes cykelbanen at være vigtig for nogle grupper blandt 5. og 7. klasse, men i mindre grad for 6. og 8. klasse. Kun søen synes at være alles sted.

Kønsmæssigt er der både ligheder og forskelle mellem, hvilke faciliteter pigerne og drengene foretrækker. Således er cykelbanen blandt de mest foretrukne faciliteter for såvel piger som drenge, men for drengene er dette langt mere entydigt. I det hele taget synes pigernes facilitetspræferencer at fordele sig mere jævnt, end det er tilfældet for drengene.

Samlet set underbygger resultaterne pointerne fra de ovenstående afsnit om, at anlægelse af uderum, der tager højde for børns motiver og rammemæssige præferencer for udeliv, kun bringer os halvt i mål. Gode rammer er vigtige, men overgangen fra gode uderum til børns betydningsfulde steder (Rasmussen 2006) er en dynamisk og interaktiv proces,

der i høj grad er drevet af børnenes relationer til hinanden (Arvidsen 2019). Derudover kunne fundene pege på, at det er særdeles vanskeligt at forudse og planlægge, hvordan et område mere konkret tages i brug af forskellige børnegrupper. Design af faciliteter skal på den baggrund ses som invitationer til særlige aktiviteter, men hvad der konkret kommer til at foregå forhandles i et møde mellem børn og faciliteter.

Dette betyder imidlertid ikke, at man ikke kan planlægge og anlægge gode faciliteter til udvikling af børns aktive udeliv, men det betyder, at man skal være mere grundig og inddrage flere perspektiver (bl.a. sociale og rumlige forhold) i undersøgelse og planlægning, og ikke mindst bevare en åbenhed for at børnenes reelle brug kan være anderledes end intenderet fra et planlægningsperspektiv.

Mulige adfærd ændringer gennem nye fysiske rammer

Den overordnede vision for såvel friluftsområdet i Bogense som NatureMoves-projektet mere generelt har været, at flere børn og unge skulle komme mere ud. Knap en femtedel af børnene oplever, at friluftsområdet har haft en positiv indvirkning på omfanget af deres udeliv. Således svarer 19% af børnene, at de kommer *lidt* eller *meget* mere udendørs nu end før friluftsområdet blev anlagt i 2018, hvilket kunne pege på, at friluftsområdet har gjort en forskel for disse børns udeliv (Tabel 7). Om end dette umiddelbart fremstår som et positivt resultat, så er der grund til at være forsigtig i fortolkningen af resultatet.

Indledningsvis bør det bemærkes at ovenstående er et usikkert mål for virkningen af friluftsområdet. Den primære grund er, at denne evaluering er gennemført to år efter indvielsen af friluftsområdet, hvilket gør det svært for børnene at huske og vurdere, hvordan deres udeliv har forandret sig i den periode, og herunder hvilke forandringer der kan tilskrives anlæggelsen af området. Derudover skal den oplevede positive indvirkning af området på børnenes aktive udeliv ses i lyset af, at kun 9% af børnene besøger friluftsområdet mindst én gang om ugen (Tabel 5). Det må betyde, at det kun er for en mindre del af børnene, at anlæggelsen af det konkrete område har fremmet deres udeliv på ugentlig basis.

Når det er sagt, så kan det omvendt ikke udelukkes, at anlæggelsen af friluftsområdet kvalitativt har gjort en forskel for nogle børns udeliv ved at muliggøre nye aktiviteter. Om det er tilfældet, kan ikke afgøres på grundlag af den foreliggende undersøgelse. Fremtidige evalueringer bør have fokus på mere sikkert at kunne vurdere både effekter af og kausale virkningsveje i forbindelse med indsatser, der har til hensigt at fremme børns udeliv.

Aktivering af området

Friluftsområdet NatureMoves i Bogense er kendt af stort set alle børn (95%) i alderen 10-15 år fra lokalområdet, og de fleste (92%) har besøgt friluftsområdet. Dette skyldes først og fremmest, at elever fra den lokale skole dels har været inddraget i udviklingen af området og dels at skolen bruger området i forbindelse med temadage og arrangementer. Aktivering på andre måder med brug af andre metoder, fx sociale medier, events, partnerskaber med foreninger og organisationer har været meget begrænset. Ovenstående giver anledning til en refleksion over vigtigheden af at aktivere et nyt område.

Aktiveringen gennem skolen har betydet, at området er blevet kendt blandt børnene,

men det kan samtidig betyde, at området primært sættes i sammenhæng med skolen og med pædagogiske aktiviteter, hvilket kan have betydning for børnenes brug af området i uorganiseret fritidssammenhæng. Områdets begrænsede oplevede tilgængelighed set i sammenhæng med potentielle konflikter med andre gruppers brug af området kan ligeledes pege på relevansen af en bredere aktivering med involvering af andre grupper, fx forældre, foreninger m.fl.

Det er vanskeligt ud fra undersøgelsen at afgøre, hvorvidt børnenes begrænsede brug af området har sammenhæng med indsatsen for at aktivere området. I fremtidig forskning vil det være relevant at undersøge betydningen af forskellige metoder og strategier til aktivering af et rekreativt område.

Sammenfattende konklusioner

I det følgende sammenfattes de væsentligste konklusioner fra evalueringen af friluftsområdet i Bogense ud fra det forskningsmæssige formål, som er at undersøge, om og hvordan fokuserede indsatser i form af nye uderum og organiserede udelivsaktiviteter kan skabe gode rammer for børns aktive udeliv.

Hovedkonklusionerne fra evalueringen af friluftsområdet i Bogense er:

1. Børn kan med fordel inddrages i udvikling af nye uderum. Inddragelsen kan både være indirekte, hvor viden om børns motiver, adfærd og præferencer danner grundlag for udviklingen, og direkte, hvor børn involveres aktivt i udviklingsarbejdet. En direkte inddragelse af børn kan bidrage til, at området imødekommer lokale børns ønsker, behov og ideer, samt at børnene oplever ejerskab over området.
2. Høj generel og specifik tilfredshed med, udbredt kendskab til, samt stor frihed til at besøge et udeområde sikrer ikke nødvendigvis hyppig brug af området blandt børn, eller at området bliver en central del af børnenes selvorganiserede udeliv. Således synes en række sociale og rumlige forhold – herunder mulighed for spontan social interaktion og høj oplevet tilgængelighed – at være mere betydningsfulde end de aktivitetsmuligheder, et udeområde tilbyder. Viden om sociale og rumlige aspekter af lokale børns udeliv bør derfor inddrages i udviklingen nye uderum til børn.
3. På et overordnet niveau synes særlige kønsmæssige og aldersrelaterede motiver, præferencer og behov for uderumsrammer at være til stede, hvilket til dels afspejler sig i børnenes brug af faciliteterne. Generelt synes friluftsområder med omfattende legemuligheder – som det i Bogense – i højere grad at tilgodese de yngste børn i målgruppen. Ligesom det også synes at være den gruppe, der er mest tilbøjelige til at være fysisk aktive på et sådant udeområde.
4. Nye uderum kan skabe gunstige betingelser for, at børns udeliv fremmes, men de fysiske rammer er ikke nødvendigvis den begrænsende faktor. På den ene side, så synes gode fysiske rammer for udeliv at kunne understøtte forskellige former for udeliv blandt børn. På den anden side, så finder vi ikke stærke indikationer på, at etableringen af de nye faciliteter i sig selv får flere børn udenfor. En forklaring kan være, at eksisterende – og mere tilgængelige – uderum indgår i børnenes sociale

liv og dermed dækker deres behov for uderum. En anden forklaring handler om, at børns udeliv er domineret af en række andre forhold – herunder fritidsinteresser og skoleliv.

5. Den konkrete udformning af et område og valget af aktivitets- og oplevelsesmuligheder kan være en udfordring, og selv med brug af direkte inddragelse af lokale børn er det vanskeligt at skabe et område som i et længere perspektiv er attraktivt og inspirerende for børnene. Børnene kan opleve at faciliteterne bliver kedelige i længden eller at de vokser fra dem, ligesom et områdes attraktivitet kan skæmmes af manglende vedligehold eller utryk stemning i kraft af andre brugere. Dette peger på, at områder og faciliteter med fordel kan rumme en åbenhed og fleksibilitet, så de kan bruges på forskellige måder, varieres og udvikles over tid, samt at man skal have viden om den lokale kontekst og bl.a. andre potentielle brugergrupper.
6. Udviklingen og etableringen af et nyt område medfører ikke nødvendigvis, at det bliver attraktivt møde- og aktivitetsområde i børns fritidsliv i hverdagen. Noget tyder på at aktivering af området, spiller en rolle, måske i særdeleshed når områdets oplevede tilgængelighed er lille. Aktivering af et område kan inkludere inddragelse af brugergrupper i udviklingsprocessen, samarbejde med skole, foreninger og andre institutioner i lokalområdet samt events og kommunikation bl.a. med brug af sociale medier.

Evaluering af indsats 2a: Bademiljø ved færgelejet i Bagenkop Havn

Bademiljøet ved det gamle færgeleje i Bagenkop havn på Sydlangeland er en rumlig indsats, hvor man med udgangspunkt i lokale børns eksisterende aktivitetsmønstre og med simple greb har forsøgt at optimere bade-, opholds- og aktivitetsmulighederne for børn. Ved færgelejet er der etableret en flydebro og en udspringsplatform, samt stiger til at komme op af vandet. Etableringen af bademiljøet ved færgelejet er en del af et større projekt SHORES, som rummer flere indsatser og som drives af kommunen.

Evalueringsdel I – implementering og vedligeholdelse

Første del af evalueringen har til formål at undersøge, hvordan indsatsen er blevet implementeret, herunder hvilken rolle projektet NatureMoves har spillet i udviklingen af indsatsen, samt hvordan indsatsen vedligeholdes.

Implementering

Intentionen er her at opnå en dybere forståelse for indsatsen ved at undersøge baggrunden for udviklingsprocessen og indholdet af den konkrete indsats. Implementering af indsatsen vil blive afdækket ved at undersøge: 1) vision og målsætninger; 2) indhold i indsatsen; 3) proces og udvikling; 4) NatureMoves rolle og betydning; samt 5) økonomi, drift og formidling.

Vision og målsætninger

Indsatsen er en del af et større projekt, kaldet SHORES, som har en overordnet vision om at fremme et aktivt kystfriluftsliv på Langeland. Målet er at skabe en kulturændring blandt beboerne på Langeland, så de i højere grad bruger kysten og vandet aktivt. Indsatsen består af to fysiske faciliteter, som er etableret ved det gamle færgeleje på Bagenkop Havn: en flydebro og en udspringsplatform. Derudover er der rundt omkring opsat stiger, så det er lettere at komme op af vandet. Målsætningen for denne del af projektet har været med enkle midler at skabe grundlaget for og afprøve metoder i forhold til en større indsats.

*”Hele ideen var at få nogen prøvehandling i gang, som skulle inspirere til videre udvikling på det her vandsportsområde. (...) Nogen af de her ting vi prøvede, fik bolden til at rulle. Det var meningen med det begrænsede budget, vi havde!”
(Projektleder)*

Indhold i indsatsen

Indsatsen består af en flydebro og en udspringsplatform, samt flere stiger på kajkanten i det tidligere færgeleje for Langeland-Kiel forbindelsen i Bagenkop havn. Flydebroen er en ca. 6 x 3 m. stor træplatform, som er placeret i den inderste del af færgelejet. Den ligger i vandet og følger vandets bevægelser, men er forankret med kæder til kajkanten. Flydebroen rager ca. 20-30 cm op over vandlinjen. I niveau med kajkanten er der etableret en større træbeklædt platform (ca. 6 x 6 m.), som kan bruges til ophold. Opholdsplatformen er forbundet til flydebroen med en gangbro, som er beklædt med et grønt og ru underlag. Fra flydebroen er der en badestige til lettere adgang til vandet.

”Det, vi gjorde, var at lægge sådan en flydeponon ud, som skabte adgang til vandet – det er jo et færgeleje med skarpe kanter, så det var ikke så brugbart.” (Projektleder)

Der var tidligere en rampe på stedet til at søsætte mindre både, som imidlertid også blev brugt af badende til ophold og entring af færgelejet. Den nye flydebro er større og bedre forankret end den tidligere rampe og fremtræder mere indbydende, bl.a. i kraft af det skridsikre underlag og gangbroen. Flydebroen kan ses som en forbedring af mulighederne og tjener til at skabe adgang til færgelejet for badende, SUP'er, kajaker m.fl.

Udspringsplatformen er en relativ simpel trækonstruktion, som er placeret på kaj-kanten lidt længere ude i færgelejet. Der er to trapper op til en platform på ca. 2 x 4 m., som er delvist omkranset af et gelænder og befinder sig ca. 2 m. over kajkanten og ca. 3 m. over vandlinjen. Platformen rækker ud over vandet, hvor den er åben og indbyder til at springe i vandet, som her er ca. 8-9 m. dybt.

”Så fandt vi ud af, at når efterskolen var nede og lege, så stillede de sig op på de her betonpullerter... Dem kunne man – hvis man var lidt behændig – kravle op på og lave udspring fra ned i bassinet som er 8-9 m. dybt. Det inspirerede os så til – hvis børn og unge gør det – så skal vi måske gøre det en lille smule mere brugervenligt og sikkert – så derfor fik vi sat en platform op og en stige, så man også kan komme op, når man er nede i det der bassin.” (Projektleder)

Udspringsplatformen fremstår, ligesom flydebroen, som en facilitet, der gør et allerede eksisterende aktivitetsrum mere brugervenligt og sikkert, samtidig med at den kan inspirere nye brugergrupper til aktivitet. Indsatsen kan samlet set ses som en relativt enkel måde at facilitere og videreudvikle allerede eksisterende aktiviteter i færgelejet og samtidigt optimere dem og gøre dem mere sikre og indbydende - også for nye målgrupper. Flydebroen og udspringsplatformen ligger relativt tæt på hinanden og tilbyder sammen med kajkanten et samlet bademiljø med mulighed for vandaktiviteter og socialt samvær på havnekajen.

Proces og udvikling

SHORES har udgangspunkt i et mindre lokalt projekt i Bagenkop på Sydlangeland med en stærk lokal og foreningsmæssig forankring og er vokset til et stort og ambitiøst kommunalt projekt, som retter sig mod turisme og bosætning. Projektet er igennem processen blevet omdøbt fra Aktiv Bagenkop til SHORES Langeland. Naturturisme I/S (Nu Geopark Det Sydfynske Øhav) – der er et flerkommunalt interessentselskab med fokus på udvikling af friluftsliv og outdoorturisme i Det Sydfynske Øhav – har været den drivende kraft i SHORES.

Projektet SHORES er endnu ikke blevet gennemført – men en række mindre indsatser – kaldet prøvehandlinger – er implementeret i den indledende fase. Dette gælder således bl.a. de fysiske faciliteter ved færgelejet i Bagenkop og vandsportslejren på Strynø, som begge er rettet mod børn. Andre prøvehandlinger er opstilling af åbne grejbanker til vandaktiviteter (kaldet Kram Krabben) og en mobil sauna i Lohals og Rudkøbing havne. Indsatserne eller prøvehandlingerne skal dels tjene til at undersøge grundlaget for og skabe opmærksomhed omkring projektet og om kysten som rekreativt område, og dels skal de medvirke til at afprøve metoder og give erfaringer til kvalificering af et større samlet projekt. Der er ikke formuleret nogen strategi for, hvordan man vil samle op på erfaringerne fra de enkelte indsatser, men planen er, at de indgår i den videre udvikling af SHORES.

NatureMoves rolle og betydning

Det store projekt SHORES var oprindeligt tænkt som et turismeprojekt, overvejende rettet mod en målgruppe af voksne potentielle turister, samt børnefamilier. Involveringen i NatureMoves har, ifølge projektgruppen betydet, at der kom et fokus på børn og i højere grad på lokale fremfor tilrejsende og turister.

Både flydebroen og udpringsplatformen harmonerer fint med to af de centrale tematikker og anbefalinger, som er resultatet af videnopbygningsfasen (Andkjær, Høyer-Kruse et al. 2016). Her fremgår det, at sociale mødesteder og faciliteter, samt anlæg til udfordrende aktiviteter er centrale pejlemærker i forhold til at inspirere børn til på egen hånd at være aktive udendørs i fritiden.

Økonomi, drift og formidling

De to fysiske faciliteter i Bagenkop har været relativt billige at etablere med et samlet budget på godt 100.000 kr. Flydebroen har kostet ca. 70.000 kr. og blev finansieret af Langelands Kommune. Udspringsplatformen har kostet 37.000 kr. og er (udover NatureMoves) blevet støttet af LAG-midler.

Det er Langelands Kommune (teknisk afdeling), der administrerer og står for vedligeholdelsen af de fysiske faciliteter. SHORES projektet drives af kommunen med en styregruppe, hvori Geopark Det Sydfynske Øhav og lokale frivillige partnere indgår.

Vedligeholdelse

Vedligeholdelse handler om at undersøge indsatsens bæredygtighed og dermed hvilken opbakning, der er til indsatsen, hvilke tiltag der er gjort for at forankre indsatsen, samt hvilke andre forhold, der kan have betydning for brugen af indsatsen i et længere tidsperspektiv. Vedligeholdelse af indsatsen vil blive afdækket ved at undersøge: 1) den institutionelle opbakning herunder kommunens involvering; samt 2) aktivering og kommunikation af indsatsen.

Institutionel opbakning

Udviklingen af det samlede SHORES projekt har ifølge projektlederne været præget af lokale magtkampe og politisk kompleksitet bl.a. knyttet til forholdet mellem foreninger og kommune samt forholdet mellem Sydlangeland og resten af Langeland. Projektet blev i 2019 overtaget af kommunen, og det er indskrevet i kommunens turismestrategi¹⁴ og kommunalplan¹⁵, og der er ansat en projektleder på fuld tid, hvilket viser en stor kommunal opbakning. SHORES er støttet af Geopark Det Sydfynske Øhav, Langeland Kommune samt det lokale LAG (Lokale AktionsGrupper), og har således en solid økonomisk opbakning i forhold til fase 1 og prøvehandlingerne. Gennemførelse af et større projekt er imidlertid afhængig af eksterne fondsmidler.

---

14 <https://langelandkommune.dk/kommunen/politikker-og-strategier/turismestrategi>

15 <https://langeland.viewer.dkplan.niras.dk/plan/2#/1099>

Aktivering og kommunikation af indsatsen

Etableringen af de fysiske faciliteter er blevet kommunikeret ud til diverse målgrupper via sociale medier, primært kommunens Facebook side¹⁶ og Instagram-profil¹⁷. Der har ikke været afholdt særlige arrangementer eller events med henblik på at aktivere området, og brugen af de fysiske faciliteter monitoreres eller registreres ikke fra kommunens side.

Projektlederne giver imidlertid udtryk for, at etableringen af de fysiske faciliteter ved færgelejet i Bagenkop, sammen med de øvrige prøvehandlinger, har været en succes. De mener, at disse indsatser har været med til at igangsætte en udvikling, hvor der på Langeland er kommet mere fokus på vandet og på kysten som et aktivt område og en ressource for beboere og turister herunder også for skoler, børn og unge.

Det store projekt SHORES¹⁸ er kommet på finansloven, og kommunen har planer om flere indsatser (bl.a. hotspots) på forskellige lokaliteter på Langeland og konkret også om en højere udspringsplatform – kaldet The Leap – der efter planen skal stå som et vartegn på havnen i Bagenkop. Der er ligeledes blevet afholdt en række events i forhold til det store projekt bl.a. DM i undervandsjagt samt kitekonkurrencen Little Big Air.

Evalueringsdel II – rækkevidde, virkning og adoption

Anden del af evalueringen har til formål at undersøge rækkevidden og virkningen af indsatsen, samt hvordan børnene har taget indsatsen til sig.

Rækkevidde

Evalueringsdimensionen *Rækkevidde* er et mål for i hvilken grad indsatsen når ud til målgruppen, samt en beskrivelse af målgruppen. Under halvdelen af børnene i undersøgelsen (41%) kender færgelejet i Bagenkop og knap en fjerdedel (24%) har besøgt området (Tabel 16). Der er variationer i børnenes kendskab til og besøg ved færgelejet på tværs af klassetrin, hvor de ældste klasser (7.-8.) skiller sig ud ved, at der er flere, der har hørt om færgelejet (57% og 47%), og i 7. klasse har markant flere besøgt færgelejet (41%). Der er ingen variation på tværs af køn.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Har hørt om færgelejet i Bagenkop	26%	34%	57%	47%	41%	42%	41%
Har besøgt færgelejet i Bagenkop	18%	16%	41%	22%	23%	24%	24%

Tabel 16. Kendskab til og besøg ved færgelejet – samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=232)

16 <https://www.facebook.com/shoreslangeland1>

17 <https://www.instagram.com/shoreslangeland/?hl=da>

18 <https://www.shores-langeland.com>

Resultater

Størstedelen af børnene er ofte fysisk aktive i fritiden og er ofte udendørs i fritiden om sommeren. Således svarer 77% af børnene, at de er fysisk aktive gennem organiserede fritidsaktiviteter eller på egen hånd hver uge, og 83% af børnene svarer, at de mindst én gang ugentligt laver noget udendørs på egen hånd i fritiden om sommeren (Tabel 17). I relation til børnenes fysiske aktivitetsniveau skiller 8. klasse sig ud ved at ligge lavere (60%) end de andre klassetrin (84%, 82% og 88%). Der er stort set ingen variationer på tværs af køn.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Fysisk aktivitetsniveau							
- Fysisk aktiv i fritiden (organiseret eller på egen hånd) minimum én gang om ugen	84%	82%	88%	60%	76%	78%	77%
- Ikke fysisk aktiv i fritiden (organiseret eller på egen hånd)	16%	18%	12%	40%	24%	22%	23%
Udeliv på egen hånd eller med venner i fritiden om sommeren							
- Mindst én gang om ugen	86%	80%	82%	82%	81%	85%	83%
- Mindre end én gang om ugen	2%	6%	8%	6%	6%	4%	5%
- Ved ikke	12%	14%	10%	12%	13%	11%	12%

Tabel 17. Fysisk aktivitetsniveau og udeliv – samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=232)

Virksomheder

Evalueringens dimensionen *Virksomheder* omhandler indsatsens indvirkning på målgruppens udelivsadfærd. I denne del indgår svar fra de 24% af børnene, der har været ved færgelejet. I gennemsnit har 37% af børnene, været ved færgelejet mindst én gang om ugen hen over sommeren 2021 (Tabel 18). Der er dog variation i besøgsfrekvensen på tværs af klassetrin. Halvdelen (50%) af børnene i 5. og 6. klasse kommer mindst én gang om ugen ved færgelejet om sommeren, hvilket er mere end børnene i 7. klasse (28%) og 8. klasse (31%). Derudover besøger pigerne oftere færgelejet end drengene. Således kommer 45% af pigerne ugentligt ved færgelejet, mens det samme kun er tilfældet for 27% af drengene. En femtedel af børnene (20%) ved ikke, hvor ofte de besøger færgelejet.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Hver dag	20%	0%	14%	6%	17%	4%	11%
Flere gange om ugen	20%	38%	14%	25%	28%	15%	22%
En gang om ugen	10%	12%	0%	0%	0%	8%	4%
1-3 gange om måneden	10%	25%	34%	31%	24%	31%	27%
Mindre end 1 gang om måneden	0%	25%	19%	19%	17%	15%	16%
Ved ikke	40%	0%	19%	19%	14%	27%	20%

Tabel 18. Børnenes besøgsfrekvens ved færgelejet i Bagenkop – samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=55)

Gennem interviewene (N=6) uddybes det, at de børn, der bor i Bagenkop, oftere kommer ved færgelejet (hver dag eller flere gange om ugen) end de børn, der bor langt fra Bagenkop (én gang om ugen). Generelt giver børnene udtryk for, at de primært bader om sommeren, når vejret er godt. Flere af de børn, der er bosiddende i Bagenkop, bruger dog færgelejet som mødested med deres venner uanset årstid og vejr. Det varierer, hvor længe børnene er ved færgelejet, men de er der alle sammen i længere tid (mere end 2 timer) og måske også flere gange i løbet af en dag.

”Det er forskelligt. Nogle gange er man der lidt om dagen i nogle timer og så også om aftenen, hvis der er nogle andre, der også tager derned, så kan man også tage derned der. [...] Det afhænger også af, hvem der er der.” (Dreng, 8.kl.)

Knap tre femtedele af børnene (59%) er fysisk aktive (*træning eller motion, aktive lege eller fysisk aktivitet*), når de besøger færgelejet. 20% af børnene angiver, at de går rundt, når de besøger området. I modsætning hertil er det kun 5% af børnene, der svarer, at de laver stillesiddende aktiviteter som at sidde og kigge, bruge telefonen eller snakke, når de besøger færgelejet (Tabel 19). På tværs af klassetrinene er der forskel på, hvor aktive børnene er i forbindelse med deres besøg, men det er vanskeligt at sige noget mere generelt, da der ikke er noget entydigt mønster. Der er dog en større andel af drenge (66%) end piger (52%), som er fysisk aktive med leg, træning eller motion, når de besøger færgelejet. Omvendt er en større andel af piger (24%) end drenge (15%) beskæftiget med at gå rundt på deres besøg.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Træning eller motion	10%	13%	0%	0%	0%	8%	4%
Aktive lege eller fysisk aktivitet (fx udspring eller badning)	70%	50%	62%	38%	52%	58%	55%
Går rundt (fx kigger eller snakker)	0%	37%	14%	31%	24%	15%	20%
Stillesiddende aktiviteter (fx sidder og kigger på andre, bruger telefon eller snakker)	10%	0%	5%	6%	7%	4%	5%
Andet	10%	0%	19%	25%	17%	15%	16%

Tabel 19. Børnenes aktivitetstyper når de besøger færgelejet – samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=55)

I interviewene giver både drengene og pigerne udtryk for, at de for det meste er aktive, når de er ved færgelejet, og de kommer med mange eksempler på, hvad de laver. Udspring er en væsentlig aktivitet for alle børnene. De springer fra udspringsplatformen, fra kajkanten, fra nogle dæk, der er monteret på kajkanten og fra flydebroen. De laver hovedspring, bomber, spring på benene, og en af pigerne nævner, at hun har været med til, at de, siddende på ryggen af hinanden, har hoppet i fra udspringsplatformen. Alle børnene synes, det er sjovt at springe i vandet, og de oplever det som en fordel, at der er så dybt:

"Jeg finder normalt et sted at springe ned fra, for jeg kan meget godt lide at lave hovedspring, også fordi der er meget dybt, så man skal ikke være bange for at slå hovedet, som jeg normalt er andre steder." (Pige, 5.kl.)

Derudover bruger børnene en del tid på at bade og svømme rundt i færgelejet. De svømmer ofte om kap med hinanden, og en af pigerne har prøvet, at de svømmede fra stranden (beliggende nord for havnen) og ind til færgelejet. De svømmer også ud til et reb, der er sat op på tværs af færgelejet, så der ikke kan sejle både ind. Der sidder nogle "kugler" på dette som kan dreje rundt, og når de forsøger at kravle op disse, falder de som regel i vandet, hvilket de synes er sjovt.

"Man kan lave mange forskellige ting. Enten svømme rundt eller svømme hurtigt frem og tilbage eller hoppe i og hurtigt komme hen til noget og alt muligt forskelligt. [...] Og så har de sat et reb op, så man ikke kan sejle derind [i færgelejet], og så kan man jo svømme ud til det og sidde på det og hygge sig der. Det er langt ud, hvis man svømmer inde fra flydebroen." (Dreng, 8.kl.)

Et par af børnene nævner også, at de dykker en del – både for oplevelsens skyld og som konkurrence. *"Det er sjovt at dykke, og du lægger mærke til flere ting under vand, altså fisk og sådan noget."* (Dreng, 5.kl). Af andre aktiviteter fortæller børnene, at de spiller med bolde i vandet, når der er pålandsvind (så boldene ikke driver ud), og en af drengene fra 8.kl. nævner, at han står på SUP-board: *"Og hvis man har det, så kan man også sagtens tage derned og padle på paddleboard."* (Dreng, 8.kl). Derudover finder de ofte selv på aktiviteter som fx denne skub-i-leg:

"Man kan også lave sådan noget, hvor man så står på en række og så stiller en række spørgsmål, og så er der et falsk og et rigtigt svar. Og så er det ene højre og det andet venstre, og hvis du så tror, det er højre, så tager du højre arm op, og hvis det ikke er rigtigt, så skubber man dem i vandet [...] Det kan godt være fra 3-meteren [udspringsplatformen] og det kan også være fra kajen. Det kommer an på, hvor mange man er. Der er jo ikke plads til forfærdelig mange der [på udspringsplatformen]." (Dreng, 8.kl.)

Selvom børnene for det meste er aktive, når de er ved færgelejet, giver flere af dem udtryk for, at de også kan tage en pause fra aktiviteterne: *"... men vi ligger da også nogle gange oppe for at sole os."* (Pige, 8.kl). Flere af dem nævner også, at de kan finde på at købe mad, som de spiser ved færgelejet:

"Man kan også godt tage over på grillen, det er ikke ret langt væk, og så tage mad derover og spise og så sidde ved vandet (...) og nogle gange kan man også komme over og tage en is og så lige sidde oppe lidt og snakke." (Dreng, 8.kl.)

Over halvdelen af børnene (66%) oplever, at færgelejet har givet dem *meget* eller *lidt* mere lyst til at bade (Tabel 20). Knap så mange, men stadig knap halvdelen (46%) svarer, at de

faktisk kommer *meget* eller *lidt* mere ud at bade (Tabel 21). Generelt ses der et fald på tværs af klassetrinnene både hvad angår børnenes lyst til at bade og hyppigheden af deres bade-ture. I 5., og 6. klasse angiver størstedelen af børnene (70% og 75%), at de har fået større lyst til at bade, mens det er tilfældet for 67% af 7. klasserne og 56% af 8. klasserne (Tabel 20). I forhold til hyppigheden af badeture oplever ca. 50% af børnene i både 5., 6. og 7. klasse, at de bader oftere, mens kun 31% af 8. klasserne oplever, at det er tilfældet for dem (Tabel 21). Der er ingen tydelig forskel på børnenes lyst til at bade på tværs af køn. Til gengæld giver 52% af pigerne udtryk for, at de oftere kommer ud at bade, mens tallet hos drengene ligger på 39% (Tabel 21).

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Dreng	Samlet
Ja, meget	50%	50%	43%	31%	48%	35%	42%
Ja, lidt	20%	25%	24%	25%	17%	31%	24%
Både-og	20%	13%	24%	0%	14%	15%	14%
Nej, ikke rigtigt	10%	12%	9%	13%	14%	8%	11%
Nej, slet ikke	0%	0%	0%	31%	7%	11%	9%

Tabel 20. Har færgelejet givet dig mere lyst til at bade? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=55)

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Dreng	Samlet
Ja, meget	30%	13%	24%	25%	38%	8%	24%
Ja, lidt	20%	37%	28%	6%	14%	31%	22%
Både-og	10%	13%	19%	19%	17%	15%	16%
Nej, ikke rigtigt	30%	12%	29%	25%	17%	35%	25%
Nej, slet ikke	10%	25%	0%	25%	14%	11%	13%

Tabel 21. Kommer du oftere ud at bade efter færgelejet er kommet? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=55)

Alle de interviewede børn giver udtryk for, at færgelejet har givet dem mere lyst til at bade. Børnene bosiddende i Bagenkop fortæller, at de begyndte at bade der, før de fysiske faciliteter blev etableret. Børnene udenfor Bagenkop er først begyndt at komme ved færgelejet, efter at de fysiske faciliteter er blevet etableret. Børnene sammenligner færgelejet med stranden, og flere af dem udtrykker, at de enten ikke kan lide at bade ved stranden eller hurtigt bliver trætte af det. De oplever ikke på samme måde, at de bliver trætte af at bade ved færgelejet:

”Det var kun nogen, der badede ved færgelejet til at starte med, men så efter noget tid, så begyndte man så at se, at det var en del sjovere end stranden, fordi på stranden var det blevet meget kedeligt, fordi det havde man gjort hele sit liv, hvor man kun kunne gå rundt og stå på hænder på sandbunden og sådan noget, fordi der kunne man jo ikke rigtig springe ud. Og så fandt vi ud af, at færgelejet var der, og så var det sådan, at så sprang man fra kajen, og det var bare rigtig sjovt.” (Dreng, 8.kl.)

Det har betydning for børnene, at de fysiske faciliteter er blevet etableret, da det har gjort det endnu sjovere at bade ved færgelejet. I den forbindelse understreger de, at det har været vigtigt, at der er blevet bygget flere stiger op af færgelejet:

"Lige da udspringsplatformen blev lavet, der var der ikke nogen stige lige ved siden af den, så der skulle du til at svømme hele vejen over til flydebroen... det var lidt hårdt... man kunne ikke springe flere gange i træk i hvert fald." (Dreng, 8.kl.)

En af drengene giver udtryk for, at han ikke bare har fået mere lyst til at bade i færgelejet, men generelt har fået mere mod på at bade steder, hvor der er dybt:

"... Og det har også givet mig mere mod til at bade de dybe steder. Så nu tør jeg ligesom at svømme længere ud, når mine forældre ligger inde på stranden, så tør jeg godt at gå ud sådan alene og bade." (Dreng, 5.kl.)¹⁹

De fire børn, der er bosiddende i Bagenkop, oplever, at de bader mere, efter at faciliteterne er blevet etableret ved færgelejet. Det samme er ikke tilfældet for de to børn, der bor længere væk, da de er afhængige af, at deres forældre kan og vil køre dem derned. Dette er med til at forklare, at en højere procentdel (66%) af børnene har fået mere lyst til at bade, men at knap så mange (46%) faktisk kommer mere ud at bade.

Adoption

Evalueringsdimensionen *Adoption* handler om, i hvilken grad og hvordan børnene tager indsatsen til sig. En stor gruppe af alle børnene fra spørgeskemaundersøgelsen (76%) har ikke været ved færgelejet. Den væsentligste årsag hertil er, at de ikke har kendskab til færgelejets eksistens (59%) (Tabel 16). Derudover angiver børnene en række andre grunde til, at de ikke har været ved færgelejet, bl.a. at der er for langt derhen (33%), at de ikke har haft tid (20%), at der ikke er noget, der interesserer dem ved færgelejet (25%), at de ikke ved, hvad de skal lave derhenne (16%), og at de ikke selv kan komme derhen (20%) (Tabel 22). Hvad angår sidstnævnte forhold, så angiver flere af børnene i fritekstbesvarelser²⁰, at de bor på Nordlangeland og derfor har langt til Bagenkop.

---

19 Generelt ser alle børnene det som en fordel, at der er dybt i færgelejet, så de bedre kan lave udspring og svømme rundt. De kan alle seks svømme, så på den måde er det ikke problematisk, at der er dybt, selvom det var en overvindelse for flere af dem de første par gange (bl.a. drengen i citatet).

20 Børnene kunne til flere af spørgsmålene uddybe eller begrunde deres svar gennem fritekstbesvarelser.

Resultater

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Jeg kan ikke selv komme derhen	13%	19%	13%	31%	21%	20%	20%
Jeg må ikke tage derhen for mine forældre	4%	2%	7%	5%	7%	1%	5%
Jeg har ikke nogen at tage derhen med	2%	10%	10%	12%	8%	9%	9%
Jeg har ikke haft tid	9%	19%	27%	28%	22%	18%	20%
Jeg synes ikke, det virker som et rart sted	0%	5%	10%	3%	4%	4%	4%
Der er ikke noget, der interesserer mig derhenne	17%	24%	37%	26%	20%	31%	25%
Jeg ved ikke, hvad jeg skal lave derhenne	11%	21%	30%	10%	13%	21%	16%
Der er for langt derhen	17%	29%	37%	43%	35%	28%	32%
Andet	51%	43%	20%	17%	41%	23%	33%

Tabel 22. Grunde til ikke at have været ved færgeløbet – samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=177)²¹

Blandt de børn (24%), der kommer ved færgeløbet i Bagenkop, kan de fleste af børnene (74%) godt lide at være der (*rigtig meget* og *det er ok*) (Tabel 23).

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Ja, rigtig meget	50%	62%	29%	25%	45%	27%	36%
Ja, det er ok	20%	13%	52%	44%	31%	46%	38%
Både-og	20%	25%	14%	6%	14%	15%	15%
Nej, ikke rigtig	10%	0%	5%	13%	10%	4%	7%
Nej, slet ikke	0%	0%	0%	12%	0%	8%	4%

Tabel 23. Kan du lide at være ved færgeløbet? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=55)

Størstedelen af børnene begrundede det med, at det er hyggeligt og sjovt at være der (frikstbetsvarelseser). Dette bekræftes i interviewene, hvor børnene yderligere tilføjer, at der er meget, de kan lave:

”Ja, jeg kan godt lide at komme der personligt, fordi der jo rigtig meget at lave i lang tid, og det bliver ikke sådan kedeligt, fordi der er jo meget, du kan lave, og du kan prøve nogle nye ting.” (Dreng, 8.kl.)

Der er ikke de store variationer på tværs af klassetrin eller køn (Tabel 23). I 5. og 6. klasse er der dog flere af børnene, der angiver, at de *rigtig godt* kan lide at være ved færgeløbet i Bagenkop – hhv. 50% og 62%, mens det kun er tilfældet for 29% af 7. klasserne og 25% af 8. klasserne.

²¹ Børnene kunne angive flere grunde til, at de ikke kommer ved færgeløbet i Bagenkop. Procenterne summer derfor til mere end 100%.

Et lignende mønster ses ved køn, hvor 45% pigerne angiver, at de *rigtig godt* kan lide at være ved færgeløjet, mens det kun gælder for 27% af drengene. Samlet tyder resultaterne på at badefaciliteten tiltaler pigerne og de yngste børn mest.

Samværs- og aktivitetsmuligheder

Børnene er overvejende positive i deres vurdering af, de muligheder færgeløjet giver, og angiver således, at færgeløjet er et godt sted at være fysisk aktiv (73%) (Tabel 24), at være udendørs (87%) (Tabel 25), og at være sammen med venner (87%) (Tabel 26).

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Dreng	Samlet
Ja, rigtig godt	50%	50%	9%	56%	38%	35%	36%
Ja, det er ok	30%	25%	62%	13%	24%	50%	37%
Både-og	20%	13%	24%	19%	24%	15%	20%
Nej, ikke rigtig	0%	12%	0%	6%	7%	0%	3%
Nej, slet ikke	0%	0%	5%	6%	7%	0%	4%

Tabel 24. Er færgeløjet et godt sted for dig at være fysisk aktiv? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=55)

Den største forskel på tværs af klassetrin ses i relation til den fysiske aktivitet, hvor der sker et fald i de positive holdninger til færgeløjet med stigende alder (Tabel 24). Mens 80% af 5. klasserne synes, at færgeløjet er et godt sted at være fysisk aktiv (*ja, rigtig godt* og *ja, det er ok*), gør det samme sig kun gældende for 75% af 6. klasserne, 71% af 7. klasserne og 69% af 8. klasserne. 7. klasser skiller sig yderligere ud, ved at det kun er 9% af børnene, der synes, at færgeløjet er et *rigtig godt* sted at være fysisk aktiv i modsætning til 50%, 50% og 56% af børnene i 5., 6., og 8. klasse. Ligeledes ses der en variation på tværs af køn. Således oplever 85% af drengene, at færgeløjet er et godt sted at være fysisk aktiv, mens det kun er tilfældet for 62% af pigerne.

De interviewede børn forbinder færgeløjet med at lave mange aktive ting, bl.a. at svømme rundt, springe ud og kravle op ad stigerne, og derfor synes de, det er godt sted at være fysisk aktiv:

"... fordi du jo svømmer jo meget rundt. Nogle gange svømmer man jo også ned og ser, hvor langt ned, man kan komme mod bunden, og sådan ser hvem der kan holde vejret i længst tid og alt muligt, så der er meget aktivt." (Dreng A, 8.kl.)

Igen nævner de, at det er en fordel, at der er så dybt, da det dermed bliver mere naturligt og sjovere at være fysisk aktiv, når de er der.

Generelt er børnene enige om, at færgeløjet er et godt sted at være udendørs. Der ses ikke de store forskelle på tværs af klassetrin eller køn (Tabel 25).

Resultater

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Ja, rigtig godt	60%	75%	67%	50%	62%	62%	62%
Ja, det er ok	30%	13%	19%	38%	24%	27%	25%
Både-og	10%	12%	9%	6%	7%	11%	9%
Nej, ikke rigtig	0%	0%	0%	6%	4%	0%	2%
Nej, slet ikke	0%	0%	5%	0%	3%	0%	2%

Tabel 25. Er færgelejet et godt sted for dig at være udendørs? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=55)

De interviewede børn har vanskelig ved at beskrive deres oplevelse af, at færgelejet er et godt sted at være udendørs. En af pigerne forbinder det med, at der er vand: *"Fordi der er vand. Det er nok derfor, jeg er der. Jeg kan bare virkelig godt lide vand."* (Pige, 8.kl.) Det handler bl.a. om, at vand giver mulighed for at bade. Som en af drengene udtrykker det: *"Jeg kan selv godt lide at bade rigtig meget, og at bade får mig til at være meget udenfor."* (Dreng, 5.kl.)

I relation til børnenes oplevelse af at være sammen med venner ved færgelejet skiller 6. klasse sig lidt ud (Tabel 26). Henholdsvis 90%, 90% og 87% af børnene i 5., 7. og 8. klasse angiver, at færgelejet er et godt sted at være sammen med venner (*ja, rigtig godt* og *ja, det er ok*). Til sammenligning gælder det 75% af 6. klasserne, der til gengæld alle sammen mener, at det er et *rigtig godt* sted at være sammen med venner. Der ses også en variation på tværs af køn, hvor drengene (92%) i højere grad end pigerne (83%) angiver, at færgelejet er et godt sted at være sammen med venner.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Ja, rigtig godt	40%	75%	52%	31%	48%	46%	47%
Ja, det er ok	50%	0%	38%	56%	35%	46%	40%
Både-og	10%	13%	5%	13%	10%	8%	9%
Nej, ikke rigtig	0%	12%	0%	0%	4%	0%	2%
Nej, slet ikke	0%	0%	5%	0%	3%	0%	2%

Tabel 26. Er færgelejet et godt sted for dig at være sammen med venner? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=55)

De fire børn fra Bagenkop oplever, at færgelejet er et godt sted at være sammen med venner, da det giver gode muligheder for at gøre ting sammen: *"Det er jo nok også det der med, at man hele tiden laver noget sammen."* (Pige, 8.kl.) Derudover understreger de, at man altid kan være med, selvom man ikke vil bade. Dette gør, at ingen kommer til at føle sig udenfor:

"Det [at være ved færgelejet] er også noget, alle kan deltage i. Der er altid et eller andet, man kan lave. [...] Hvis der nu er en, der ikke bader, så kan hun hjælpe med et eller andet altid, altså så hun ikke føler sig udenfor – fx at stille spørgsmål [til skub-i-legen]." (Pige, 8.kl.)

De to børn, der bor langt fra Bagenkop, har ikke helt samme oplevelse, da de ikke kender nogen og kun kommer sammen med deres familier.

Motiver for besøg og adfærd ved færgelejet

Børnene er overvejende ved færgelejet for at være sammen med venner (58%), for at bade, lege eller lave aktiviteter (36%) eller for at være sammen med familien (31%) (Tabel 27). Dette stemmer fint overens med, at 87% af børnene giver udtryk for, at færgelejet er et godt sted at være sammen med venner (Tabel 26) og et godt sted at være fysisk aktiv (73%) (Tabel 24). Dette bekræftes også af børnene i interviewene, der giver udtryk for, at de synes, færgelejet er et hyggeligt sted at være og et godt sted at bade.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Samvær med venner	20%	38%	81%	63%	62%	54%	58%
Samvær med familie	30%	63%	29%	19%	41%	19%	31%
Møde nye venner	20%	13%	10%	6%	10%	12%	11%
Være alene	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Være fri for forældre/ søskende	10%	0%	5%	0%	7%	0%	4%
Finde fred og ro	0%	25%	5%	6%	7%	8%	7%
Slappe af fysisk	0%	0%	0%	6%	3%	0%	2%
Bade, lege eller lave aktiviteter	30%	50%	24%	50%	40%	35%	36%
Træne eller dyrke sport	10%	25%	0%	6%	3%	12%	7%
Nyde naturen	20%	13%	0%	0%	3%	8%	6%
Få frisk luft	30%	25%	5%	6%	17%	8%	13%
Andet	10%	13%	14%	13%	10%	15%	13%

Tabel 27. Hvorfor kommer du ved færgelejet? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=55)²²

Der er flere forskelle i børnenes motiver på tværs af klassetrinnene. Således er det primært 7. og 8. klasserne, der kommer for at være sammen med venner (81% og 63%), mens 5. og 6. klasserne i højere grad er sammen med familien (30% og 63%) (Tabel 27). På tværs af alle klassetrinene kommer børnene i forskellig grad for at bade, lege eller lave aktiviteter, men der er ikke noget entydigt mønster. Selvom størstedelen af børnene er enige om, at færgelejet er et godt sted at være udendørs (Tabel 25), er det alligevel kun 5. og 6. klasserne, der angiver, at de kommer til færgelejet for at nyde naturen og få frisk luft (50% og 38%) (Tabel 27). Køns mæssigt er den store forskel, at pigerne (103%) i højere grad end drengene (73%) kommer af sociale årsager. Derudover ses der mindre forskelle mellem pigernes og drengenes adfærd, når de er ved færgelejet.

²² Børnene kunne angive de to vigtigste grunde til at komme ved færgelejet i Bagenkop. Procenter summer derfor til mere end 100%.

Facilitetspræferencer

Af de tre faciliteter – udspringsplatformen, flydebroen og kajen – foretrækker børnene primært udspringsplatformen. Således angiver 44%, at de bedst kan lide at være på udspringsplatformen, mens det kun er tilfældet for 27% ved flydebroen og 13% ved kajen (Tabel 28). Seksten procent af børnene foretrækker andre steder, bl.a. at være i vandet eller at padle på SUP-boards (fritekstbesvarelser).

Der er forskel på børnenes præferencer for faciliteter på tværs af klassetrin, dette følger dog ikke et entydigt mønster. På tværs af køn er det til gengæld tydeligt, at det primært er drengene (58%) der foretrækker udspringsplatformen sammenlignet med pigerne (31%). Til gengæld er flydebroen lidt mere populær blandt pigerne (31%) end blandt drengene (23%) (Tabel 28).

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Dreng	Samlet
Udspringsplatformen	20%	50%	48%	50%	31%	58%	44%
Flydebroen	30%	25%	33%	19%	31%	23%	27%
Kajen langs bassinet	30%	0%	5%	19%	14%	11%	13%
Andre steder	20%	25%	14%	12%	24%	8%	16%

Tabel 28. Hvor ved færgelejet kan du bedst lide at være? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=55)

I interviewene nævner både drengene og pigerne primært udspringsplatformen, som den sjoveste facilitet ved færgelejet: ”Det er nok udspringsplatformen, fordi det er sjovt at hoppe ud fra den. Det er sådan lidt noget andet, når du er vant til at hoppe fra noget, der ikke er lige så højt.” (Dreng, 8.kl.) Noget af det sjove ligger i, at de ikke kan se bunden, når de står på udspringsplatformen, hvilket får den til at føles højere, end den er.

To af pigerne nævner dog også, at det er sjovt at være på og ved flydebroen. Den ene beskriver, hvordan flydebroen bevæger sig, når man leger rundt på den, og når der er bølger. Den anden fortæller, at det er muligt at dykke ind under flydebroen og komme op i nogle ”lufthuller”, hvor man kan trække vejret.

Ideer og ønsker til udvikling af færgelejet

Som noget særligt for Bagenkop, er børnene blevet spurgt ind til deres ideer og ønsker til indsatsen, da de ikke direkte har været med til at udvikle indsatsen i første omgang. Børnene nævner, at det kunne være fedt med forskellige højder på udspringsplatformen. Primært noget, der er højere, men også noget der er lavere – uden at være kajkanten. Samtidig er de beviste om, at det ikke skal være så højt, at de kommer til skade. Derudover nævner de, at der har været snak om forskellige nye tiltag gennem SHORES-projektet, bl.a. et udspringstårn, flydende saunaer, samt åkander og måtter man kan løbe på og som synker. De taler også om gynger og trampoliner placeret sådan, at de kunne hoppe direkte ud i vandet. Børnene er tiltrukket af disse tiltag, men er samtidig lidt usikre på, om det vil tiltrække for mange mennesker, så færgelejet bliver overfyldt af både mennesker og ting.

De vil stadigvæk gerne have plads til at svømme rundt. En af pigerne giver udtryk for, at det begrænsede antal af fysiske faciliteter gør, at hun og hendes venner er gode til at finde på aktiviteter:

"Jeg har jo været vant til, lige siden jeg kom, så har det bare været sådan, som det er. Og så ved jeg ikke, om det ville ødelægge det lidt, hvis der kom trampoliner og gynger og alt det der. [...] Jeg synes ikke, der er noget, der kan være bedre, for jeg synes, det er mega-sjovt at være dernede [ved færgeljet]. Så nogle gange er vi også sådan selv lidt mere kreative." (Pige, 5.kl.)

I forhold til landområderne taler børnene om, at der det sidste stykke tid er blevet bygget en sauna, sat skraldespande op, lavet et toilet og opsat en udendørsbruser. Disse ting har de manglet – særligt skraldespande og toilet. Tidligere skulle de gå et stykke for at smide skrald ud eller komme på toilet, hvilket var ret irriterende for dem og forstyrrede deres tid ved færgeljet. De to børn, der ikke er fra Bagenkop, nævner, at der godt kunne være flere faciliteter til de voksne. De er afhængige af at have deres forældre med for at komme til færgeljet, og derfor oplever de, at det er vigtigt, der er noget for de voksne:

"Jeg synes, der mangler steder, man kan sidde. Så imens børnene leger i vandet og sådan noget, så kunne der godt være nogle solstole til de voksne måske, sådan så de hellere vil være dernede [ved færgeljet]." (Dreng, 5.kl.)

Social kontekst, transport og frihed i forbindelse med brug af færgeljet

Børnenes brug af færgeljet er i høj grad drevet af dem selv (Tabel 29). Således svarer 53% af børnene, at de oftest er ved færgeljet sammen med deres venner. Dernæst angiver 33% af børnene, at de er der sammen med familien. Dette stemmer fint overens med børnenes motiver for at være ved færgeljet, hvor samvær med venner (58%) og familie (31%) fylder rigtig meget (Tabel 27). Der er stort set ingen af børnene, der bruger færgeljet i skole-, fritidsklub- eller foreningssammenhæng, og de kommer der heller ikke alene (Tabel 29).

På tværs af klassetrin er det tydeligt, at det primært er de yngste klasser (5. og 6.), der kommer ved færgeljet sammen med deres familie (60% og 63%), mens det omvendt er de ældste klasser (7. og 8.), der kommer der med venner (71% og 63%) (Tabel 29). Dette stemmer overens med børnenes motiver, hvor det primært er de yngste klasser, der angiver at være ved færgeljet for at være sammen med deres familie, mens de ældste klasser kommer for at være sammen med vennerne (Tabel 27). På tværs af køn ses det, at pigerne oftere er ved færgeljet med deres familier, mens drengene er der med venner (Tabel 29). Således angiver 38% af pigerne, at de kommer til færgeljet med deres familier, mens det kun er tilfældet for 27% af drengene. Samtidig kommer 65% af drengene der med venner, mens det kun gælder 42% af pigerne.

Resultater

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Familie	60%	63%	19%	19%	38%	27%	33%
Venner	20%	25%	71%	63%	42%	65%	53%
Skolen	10%	0%	0%	0%	3%	0%	2%
Fritidsklub eller forening	10%	0%	0%	6%	3%	4%	4%
Alene	0%	0%	0%	6%	3%	0%	2%
Andet	0%	12%	0%	7%	7%	0%	3%
Ved ikke	0%	0%	10%	0%	4%	4%	3%

Tabel 29. Hvem er du oftest sammen med ved færgelejet? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=55)

I interviewene giver de fire børn fra Bagenkop udtryk for, at de primært kommer ved færgelejet med deres venner, mens de to børn, der bor længere væk, udelukkende kommer sammen med deres familier. De to børn forklarer igen, at de for det første er afhængige af, at deres forældre vil køre dem derned, og at de for det andet ikke kender nogen dernede. De oplever derfor ikke, at de har nogle venner at mødes med ved færgelejet. Selvom de er glade for at være ved færgelejet med deres familier, har det også nogle begrænsninger, da deres familier ikke nødvendigvis vil bade lige så ofte og så længe ved færgelejet, som børnene kunne ønske sig.

Her er oplevelsen helt anderledes for Bagenkop-børnene: *"Altså alle kender jo hinanden dernede, så man ved jo, hvem alle er."* (Pige, 8.kl.) Det betyder også, at de ikke nødvendigvis behøver at lave aftaler om at tage til færgelejet sammen med vennerne:

"Man støder altid ind i nogen, som man bare kan være sammen med [...] ens venner er bare dernede [ved færgelejet]. Man behøver ikke engang at aftale det, det kan bare være, man møder dem dernede, og så er man bare sammen." (Pige, 5.kl.)

En af pigerne, der for nyligt er flyttet til byen, har tilmed en oplevelse af, at hun er sammen med sine venner på en helt anden måde end tidligere. Hun oplever, at de laver mange flere sjove og spændende ting sammen, og at de er mere nærværende sammen (uden telefoner), hvilket hun begrundes med, at de er meget udenfor, særligt ved færgelejet. Det betyder meget, at alle kender alle, og at færgelejet altid giver mulighed for spontane møder.

"... jeg synes, det var meget sjovere at være i Bagenkop, fordi man var sammen med sine venner på en helt anden måde, man var mere udenfor. I [andet sted på Fyn] var vi indenfor hele tiden og så var det med telefoner, men da jeg kom herved, så var det sådan meget anderledes, og det kunne jeg bedre lide [...] jeg fandt bare ud af, at de [de nye venner] alle sammen var udenfor, og så begyndte jeg bare at tænke, at det var da meget spændende, og de badede alle sammen ved færgelejet, og så begyndte jeg også at elske det og var derude næsten hver dag." (Pige, 5.kl.)

Halvdelen af børnene (56%) har stor frihed til at besøge færgelejet på egen hånd uden en voksen (Tabel 30). Børnenes muligheder for at bevæge sig frit er – ikke overraskende – mest

Resultater

udtalt blandt de største børn. Således angiver 76% af 7. klasserne og 69% af 8. klasserne, at de må besøge færgelejet på egen hånd, mens det kun er tilfældet for 30% af 5. klasserne og 13% af 6. klasserne. Flere drenge (62%) end piger (52%) oplever, at de har frihed til at besøge færgelejet på egen hånd.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Ja	30%	13%	76%	69%	52%	62%	56%
Nej	50%	83%	5%	6%	24%	27%	26%
Ved ikke	20%	0%	19%	25%	24%	11%	18%

Tabel 30. Må du tage hen til færgelejet uden en voksen? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=55)

Det er forskelligt, hvilke regler der gælder for de interviewede børn. Generelt handler det dog om alder (som det også fremgår af Tabel 30), antallet af andre børn ved færgelejet (mindst tre sammen) og forældrenes kendskab til området (oplevelsen af om det er trygt eller ej).

Børnene bliver primært kørt i bil (51%), når de besøger færgelejet. Kun en lille del af børnene transporterer sig selv til færgelejet ved at gå (13%) eller cykle (9%) (Tabel 31). Der er forskel på børnenes transportformer på tværs af klassetrin, dette følger dog ikke et entydigt mønster. Dog er det tydeligt, at en større andel af 5. og 6. klasserne (60% og 75%) bliver kørt i bil til færgelejet, end det er tilfældet for 7. og 8. klasserne (43% og 44%). Lige mange piger og drenge bliver kørt til færgelejet. Til gengæld er der flere piger (21%) end drenge (4%), der går, og omvendt flere drenge (hhv. 15% og 15%) end piger (hhv. 4% og 0%), der cykler eller tager bussen.

	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8. klasse	Piger	Drenge	Samlet
Cykler	0%	13%	10%	13%	4%	15%	9%
Går	30%	0%	9%	12%	21%	4%	13%
Skater, kører løbehjul o.lign.	0%	0%	9%	6%	7%	4%	6%
Kører på knallert eller scooter	0%	0%	5%	13%	3%	8%	5%
Bliver kørt i bil	60%	75%	43%	44%	52%	50%	51%
Tager bussen	0%	0%	14%	6%	0%	15%	7%
Andet	0%	12%	5%	6%	10%	0%	5%
Ved ikke	10%	0%	5%	0%	3%	4%	4%

Tabel 31. Hvordan kommer du oftest hen til færgelejet? Samlet set og fordelt på klassetrin og køn (N=55)

De fire børn fra Bagenkop komme alle til færgelejet ved egen kraft – enten gående, på cykel eller på el-løbehjul. Det giver dem en stor grad af frihed, at de selv kan styre, hvornår de tager til færgelejet, og hvornår de tager hjem igen. De to børn, der bor langt fra Bagenkop, bliver kørt af deres forældre. De oplever dermed en afhængighed af deres familier i forhold til at bade ved færgelejet, som godt kan irritere dem.

Opsummering af evalueringsresultater

Implementering: I havnebassinet i Bagenkop havn er der etableret et bademiljø bestående af en flydebro, en udspringsplatform og tilhørende stiger langs kajkanten som giver mulighed for udfordrende vandaktiviteter og socialt samvær. Bademiljøet kan ses som en videreudvikling af allerede eksisterende aktiviteter i færgelejet, og som et tiltag der gør dem mere sikre og indbydende også i forhold til nye målgrupper. Indsatsen på havnen indgår som en del af et større projekt, SHORES, som drives af Langelands Kommune med lokale samarbejdspartnere. Tilknytningen til NatureMoves har været med til at fokusere indsatsen på gruppen af lokale børn.

Vedligeholdelse: Trods en problematisk proces med magtkampe og politisk kompleksitet er der stor kommunal opbakning bag indsatsen og projektet. Projektlederne giver udtryk for indsatsen er en succes, og at den er med til at bane vejen for et større projekt om udvikling af vandaktiviteter på Langeland.

Rækkevidde: I gennemsnit er det kun 41% af alle børnene i undersøgelsen, der kender til færgelejet og knap en fjerdedel (24%) har besøgt det. Der er variationer på tværs af klassetrin, hvor en større andel af de ældste klasser har hørt om og besøgt færgelejet. Der er ingen variationer på tværs af køn. Det er karakteristisk for børnene, at næsten alle er idrætsaktive og udendørs i fritiden på ugentlig basis.

Virkninger: I gennemsnit har 37% af de besøgende børn brugt færgelejet mindst én gang om ugen hen over sommeren 2021. De yngste børn og pigerne er dem der oftest besøger færgelejet.

Størstedelen af børnene er aktive, når de er ved færgelejet, dog er det i højere grad drengene end pigerne. Børnene laver fx udspring, svømmer, dykker, spiller med bolde, og står på SUP-boards. Generelt er børnene kreative og finder på mange forskellige aktiviteter.

Samlet set oplever 66% af børnene, at færgelejet har givet dem mere lyst til at bade. 46% af børnene oplever, at de kommer mere ud at bade. Det er primært dem, der er bosiddende i Bagenkop, der oplever, at de bader mere, mens det ikke er tilfældet for de børn, der bor længere væk, da de er afhængige af, at deres forældre kan og vil køre dem til færgelejet. Generelt ses der et fald i børnenes lyst til at bade og hyppigheden af deres badeture med stigende alder.

Adoption: Den væsentligste årsag til, at børnene ikke har besøgt færgelejet, er deres manglende kendskab til stedet. Derudover har afstanden dertil også betydning. 74% af de børn, der har været ved færgelejet, angiver, at de godt kan lide at være der, hvilket de bl.a. mener skyldes de mange aktivitetsmuligheder.

De fleste børn opfatter færgelejet som et godt sted at være fysisk aktiv (73%), at være udendørs (87%) og at være sammen med venner (87%). De interviewede børn forbinder færgelejet med at lave mange aktive ting, bl.a. at svømme rundt, springe ud og kravle op ad stigerne. Derudover fremhæver de vandet, som det særlige ved stedet, da det giver mulighed for at bade. De oplever, at det er et godt sted at være sammen med venner, fordi de hele

tiden kan lave noget sammen, og alle kan være med. Besøgene ved færgeløbet er primært motiveret af socialt samvær. For de ældste børn er det samværet med venner, der trækker, mens det for de yngste børn i højere grad er samværet med familien.

Udspringsplatformen er mest populær (44%), da børnene oplever, at det er sjovt, spændende og udfordrende at springe ud fra den, men der er variationer i facilitetspræferencer på tværs af klassetrin og køn. Børnene kunne godt ønske, at der var flere højder på udspringsplatformen, men derudover er de forsigtige med at foreslå andre tiltag, da de er usikre på, om færgeløbet så bliver overfyldt.

Børnene besøger primært færgeløbet med venner (53%), eller familie (33%). Over halvdelen af børnene (56%) må besøge færgeløbet på egen hånd – de ældste klassetrin (73%) i højere grad end de yngste (22%). Over halvdelen af børnene (51%) bliver kørt i bil til færgeløbet, og kun få børn går (13%) eller cykler (9%) dertil. Det er primært børnene fra Bagenkop, der selv transporterer sig til færgeløbet, mens de børn, der bor længere væk, bliver kørt.

Foto: SHORES

Diskussion

I de følgende afsnit diskuteres udvalgte centrale dele af evalueringsresultaterne med henblik på at uddrage nogle væsentlige læringspunkter fra undersøgelsen.

Vandet og kysten er en attraktion for børn

Indsatsen i Bagenkop er en del af et større projekt, som har en vision om at fremme et aktivt kystfriluftsliv på Langeland. Derfor er det interessant, når flere af børnene gennem interviewene giver udtryk for, at vandet er en attraktion ved færgelejet. De oplever, at vandet (og til dels kysten) giver mulighed for en anden type aktiviteter, end det er muligt at gennemføre på land. Vandet og kysten giver en naturlig mulighed for at bade, og vandelementet synes at motivere dem til bevægelse og inspirere dem til at udvikle og igangsætte nye aktiviteter. Aktiviteterne med vand handler i høj grad om kropslig udfordring og sansemæssig påvirkning, samtidig med at det også tilbyder og fungerer som et socialt mødested for børnene. Udelivet ved kysten og vandet rummer dog visse begrænsninger, da det af børnene opleves meget sæsonbetonet. Således giver flere af børnene udtryk for, at de primært bader om sommeren, når vejret er godt. Ligeledes rummer vandaktiviteter den begrænsning, at deltagelse fordrer, at børnene kan svømme, og at de voksne er trygge ved, at børnene deltager i den form for udeliv.

Udvikling af uderum med udgangspunkt i børns eksisterende udeliv

I indsatsen ved færgelejet i Bagenkop er der – i modsætning til eksempelvis indsatsen i Bogense – taget udgangspunkt i den eksisterende bevægelseskultur i området. Både børnene og projektlederen giver udtryk for, at der blev badet ved færgelejet før de fysiske faciliteter, blev bygget. Faciliteterne blev bygget med udgangspunkt i det aktivitetsmønster, der allerede var blandt børnene ved færgelejet. Børn anvendte kajkanten, dæk og betonpullerter til at springe ud fra, ligesom en gammel rampe til søsætning af mindre både blev brugt til ophold og entring af færgelejet. Anlæggelsen af de fysiske faciliteter kan samlet set ses som en relativt enkel, men samtidigt vellykket måde at videreudvikle allerede eksisterende aktiviteter i færgelejet og hermed at optimere disse og gøre dem mere sikre og indbydende for forskellige målgrupper. Selvom det er kendetegnende for de fysiske faciliteter, at der for det første ikke er ret mange, og at de for det andet er meget enkle i deres udformning og udtryk, er det alligevel tydeligt, at de har været med til at gøre færgelejet endnu sjovere og mere attraktivt for børnene. Indsatsen er således – i modsætning til indsatsen i Bogense – lykkedes med at understøtte og samspille med børnenes eksisterende sociale udeliv.

Enkle faciliteter kan stimulere til aktivitet med variation og kreativitet

Enkle faciliteter kan stimulere til aktivitet og kreativitet, men bør rumme mulighed for progression

Børnene oplever, at de enkle rammer ved færgelejet stimulerer til kreativitet og aktivitet, og med udgangspunkt i de få og enkle fysiske faciliteter opfinder de selv en række aktiviteter i hele færgelejet. De fysiske faciliteter rummer dermed i kraft af deres enkelhed både en vis fleksibilitet i deres anvendelsesorientering og en åben invitation til kreativitet og til at tage de fysiske faciliteter i brug på nye måder. Børnene stiller således selv spørgsmålstegn

ved, om yderligere fysiske faciliteter ville begrænse dem i deres kreativitet og udvikling. Det er herudover tydeligt, at de enkle rammer og den kreative ibrugtagen har skabt et stort ejerskab til området, særligt for de børn, der er bosiddende i Bagenkop og omegn.

De fysiske faciliteter i kombination med vandet giver tydeligvis børnene mulighed for og mod på at lave forskellige udfordrende aktiviteter. Samtidig efterspørger flere af børnene en bedre mulighed for progression og større variation i de enkelte faciliteter, fx forskellige springhøjder på udspringsplatformen, hvilket stemmer godt overens med tidligere undersøgelser (Andkjær and Hadberg 2017).

Fokus på køn i udvikling af uderum

Flere drenge end piger er fysisk aktive, når de besøger færgeløbet, og der ses en kønsmæssig forskel i børnenes aktivitetstyper. Flere piger svarer, at de er beskæftiget med at gå rundt i forbindelse med deres besøg, hvilket hænger fint sammen med de facilitetspræferencer, børnene har. Her foretrækker næsten dobbelt så mange drenge som piger at være på udspringsplatformen, mens flydebroen og kajen langs bassinet er mere populært blandt pigerne. Denne forskel går igen i andre undersøgelser (Laub and Pilgaard 2012, Ibsen, Pilgaard et al. 2015, Andkjær and Hadberg 2017), hvor det bl.a. konkluderes, at piger ikke i samme grad som drenge motiveres af udfordring og det at mestre en konkret aktivitet, men i højere grad kommer af sociale grunde (Andkjær and Hadberg 2017). Pigerne ønsker om anderledes og mere socialt orienterede rammer bekræftes yderligere i tidligere undersøgelser (Andkjær, Høyer-Kruse et al. 2016).

I forhold til udviklingen af uderum og udendørs faciliteter er disse forskelle med til at pege på nødvendigheden af at tilgodese både drengenes og pigerne behov og ønsker ved udvikling af uderum til børn.

Placering og oplevet tilgængelighed

Færgeløbet i Bagenkop er på samme tid centralt og perifert placeret – afhængig af om det anskues ud fra et lokalt eller regionalt perspektiv. I et lokalt perspektiv er placeringen central, da børnene bosiddende i og omkring Bagenkop har meget let adgang til færgeløbet, og det ligger meget centralt placeret midt i Bagenkop by. De lokale børn kan selv transportere sig til færgeløbet i løbet af kort tid, og det fremstår som et trygt sted at mødes. Derudover må mange af børnene selv komme ved færgeløbet uden voksne, og færgeløbet udgør et naturligt centralt socialt mødested for børnene – også når de ikke kommer der for at bade. Derfor angiver børnene i Bagenkop også, at færgeløbet har en høj oplevet tilgængelighed.

I et regionalt perspektiv er placeringen derimod perifer, da andre børn på Langeland har vanskeligere ved at komme til færgeløbet. Bagenkop ligger på det sydligste Langeland, og der er langt dertil for mange børn, som bliver begrænset i deres frihed til selv at komme dertil, fordi de er afhængige af, at deres forældre eller andre voksne vil køre dem til færgeløbet. Den oplevede tilgængelighed er derfor lav for børn udenfor Bagenkop.

Netop dette perspektiv kan være en mulig forklaring på, at selvom 66% af de børn i spørgeskemaundersøgelsen, der besøger færgeløbet, giver udtryk for, at det har givet dem mere lyst til at bade, så er det kun 46% af børnene, der vurderer, at de rent faktisk kommer mere ud at bade. I interviewene giver de børn, der bor langt fra færgeløbet, udtryk for, at de

har fået mere lyst til at bade, men at deres afhængighed af at blive kørt af forældre (eller andre voksne) begrænser deres mulighed for at komme mere ud at bade. Som det fremgår af transportmønsteret, bliver halvdelen af de børn, der kommer ved færgelejet, kørt dertil. Dette er med til at understrege færgelejts meget begrænsede tilgængelighed i Bagenkop set i et regionalt perspektiv. Over halvdelen af de børn, der ikke har været ved færgelejet, angiver som grund, at de synes, der er for langt derhen eller at de ikke selv kan komme derhen. Samtidig viser interviewene, at de to børn, der bor langt fra Bagenkop, på trods af stor afstand til færgelejet alligevel har besøgt dette relativt ofte i løbet af sommeren 2021. Da afstanden generelt har stor betydning for, om børnene har været ved færgelejet, er deres færden ved færgelejet i høj grad betinget af forældrenes villighed til at tage deres børn med dertil.

Sociale relationer som motivationsfaktor for at være ved færgelejet

At færgelejet for de lokale børn i Bagenkop er centralt placeret, giver mulighed for spontane møder. Børnene fortæller således, at alle kender alle, og at det ikke er nødvendigt at lave aftaler om at mødes ved færgelejet, for der er altid nogen at være sammen med. Oplevelsen af spontane møder er dog primært knyttet til de børn, der er bosiddende i Bagenkop. Børnene, der bor længere væk, har den modsatte oplevelse og giver gennem interviewene udtryk for, at de ikke har nogle venner i Bagenkop.

I forlængelse heraf kan det fremhæves, at børnenes motivation for at være ved færgelejet primært er begrundet af socialt samvær med enten venner eller familie. Det er primært de ældste, der kommer med venner, mens de yngste kommer med deres familier. En mindre del angiver, at de besøger færgelejet for at bade, lege eller lave aktiviteter. Alligevel viser spørgeskemaundersøgelsen at over halvdelen af børnene er fysisk aktive i form af træning, motion, aktive lege eller fysisk aktivitet, når de er ved færgelejet. Dette mønster bekræftes gennem interviewene, hvor børnene netop fremhæver muligheden for at lave noget aktivt sammen, som noget af det værdifulde ved færgelejet. Det er interessant, at selvom den primære aktivitet ved færgelejet er at være fysisk aktiv, så er det ikke den primære motivation for at komme. Dette stemmer fint overens med bl.a. evalueringen af NatureMoves området i Bogense og med tidligere undersøgelser, der peger på, at samvær med venner og familie er den centrale drivkraft i børns udeliv (Andkjær, Høyer-Kruse et al. 2016, Andkjær and Hadberg 2017, Arvidsen 2019).

Sammenfattende konklusioner

I det følgende sammenfattes de væsentligste konklusioner fra evalueringen af færgelejet i Bagenkop ud fra det forskningsmæssige formål, som er at undersøge, om og hvordan fokuserede indsatser i form af nye uderum og organiserede udelivsaktiviteter kan skabe gode rammer for børns aktive udeliv.

Hovedkonklusionerne fra evalueringen af færgelejet i Bagenkop er:

1. Vand og kyst har stor attraktionsværdi for børn, og gode rammer for vandaktiviteter kan understøtte børns aktive udeliv. Dette hænger sammen med, at vand giver mulighed for aktiviteter, der tilbyder en anden type kropslig udfoldelse og sansemæssig påvirkning, end det er muligt at gennemføre på land. Udeliv ved vand og kyst rummer dog visse begrænsninger i form af bl.a. tilvænning, tryghed, krav til kompetence (at kunne svømme) og sikkerhed, samtidig med at det opleves meget sæsonbetonet.
2. Indsatser, der tager udgangspunkt i børns eksisterende udeliv, kan lykkes med at understøtte og samspille med børns eksisterende sociale udeliv. Dette kan være med til at sikre en større brug af og ejerskab til et uderum. Etablering af de få fysiske faciliteter ved færgelejet i Bagenkop kan samlet set ses som en relativt enkel, men samtidigt vellykket måde at understøtte og videreudvikle et allerede eksisterende udeliv blandt børnene.
3. Enkle faciliteter kan gøre et uderum sjovere og mere attraktivt, hvis de tager udgangspunkt i børns eksisterende bevægelseskultur i et givent område. Det er således ikke nødvendigt, at fysiske faciliteter er dyre eller kreativt udformede, så længe de er med til at optimere og gøre eksisterende faciliteter mere sikre og indbydende for børn. Det enkle kan måske i højere grad stimulere til kreativitet blandt børn. Samtidig er det dog væsentligt, at faciliteterne rummer mulighed for progression og variation, således at børn kan blive ved med at finde udfordring i faciliteterne og nye måder at anvende dem på.
4. Ved udvikling af nye uderum er det nødvendigt at tilgodese både drenge og pigers behov og ønsker, da der er kønsmæssige forskelle i relation til børns aktivitetstyper og facilitetspræferencer. Brugen af færgelejet i Bagenkop viser eksempelvis, at drengene er mere fysisk aktive end pigerne og foretrækker udspringsplatformen, mens pigerne i højere grad motiveres af sociale aktiviteter og foretrækker flydebroen og kajen.
5. Hvis et uderum skal udgøre et socialt mødested for børn, er det nødvendigt, at børnene oplever en høj grad af tilgængelighed til uderummet. Færgelejet har på samme tid en meget høj og meget lav oplevet tilgængelighed grundet placeringen i Bagenkop. Således er den oplevede tilgængelighed høj for børnene bosiddende i Bagenkop, mens det modsatte er tilfældet for børnene bosiddende andre steder. For børnene bosiddende i Bagenkop udgør færgelejet et naturligt, centralt og socialt mødested, som anvendes uanset om børnene kommer for at bade eller ej. For alle andre børn er det i højere grad et udflugtsmål, som de er afhængige af deres forældre (eller andre voksne) for at komme til.

Evaluering af indsats 2b: Vandsportslejr på Strynø

Vandsportslejren på Strynø er en organisatorisk og aktivitetsbaseret indsats, hvor der er blevet udviklet og gennemført en vandsportslejr for børn. Vandsportslejren blev gennemført som en ugelang lejr for børn med det formål at fremme langelandske børns aktive udeliv ved kysten. På lejren blev børnene præsenteret for en række kystfriluftslivsaktiviteter, der skulle gøre dem mere trygge ved vandaktiviteter og kompetente til et kystnært aktivt udeliv. Vandsportslejren, der er en del af det større projekt SHORES, blev gennemført i samarbejde med DGI.

Evalueringsdel I – Implementering og vedligeholdelse

Første del af evalueringen har til formål at undersøge, hvordan indsatsen er blevet implementeret, herunder hvilken rolle projektet NatureMoves har spillet i udviklingen af indsatsen, samt hvordan indsatsen vedligeholdes.

Implementering

Intentionen er her at opnå en dybere forståelse for indsatsen ved at undersøge baggrunden for udviklingsprocessen og indholdet af den konkrete indsats. Implementering af indsatsen vil blive afdækket ved at undersøge: 1) vision og målsætninger; 2) indhold i indsatsen; 3) NatureMoves rolle og betydning; samt 4) økonomi, drift og formidling.

Vision og målsætninger

Vandsportslejren er ligesom bademiljøet ved færgelejet i Bagenkop en del af et større projekt, SHORES, som har en overordnet vision om at fremme et aktivt kystfriluftsliv på Langeland (Indsats 2a). Indsatsen retter sig mod målgruppen børn med et overordnet formål om at gøre de langelandske børn mere trygge ved og kompetente til et aktivt udeliv langs kysten. Visionen for indsatsen er, *”at igangsætte en bevægelse på Langeland mod, at den kystnære natur og havet i højere grad udgør et rum for aktivt udeliv og ophold for børn og unge”*, med en række målsætninger: 1) at inspirere forældre, skoler, institutioner, foreninger til at etablere nye tilbud og faciliteter, 2) at aktivere lokale børn på havne og ved kyster, 3) at skabe opmærksomhed om mulighederne for kystnær aktivitet på Langeland.

Indhold i indsatsen

Vandsportslejren på Strynø var en ugelang lejr for børn i alderen 12-15 år, der satte bredt fokus på kystfriluftsliv. I løbet af lejren blev de deltagende børn præsenteret for en række forskellige aktiviteter, fx havkajak, smakkejollesejls og kystsafari. En central del af vandsportslejren var DGI's kystlivrednings-koncept *Ocean Rescue Camp* (ORC), der sætter fokus på egenfærdigheder, redning og førstehjælp i forbindelse vandaktiviteter langs kysten. Vandsportslejren på Strynø udvidede ORC-konceptet, så der indgik en række andre vand-

sportsaktiviteter, og indsatsen blev afviklet som en sommerlejr med overnatning.

Lejren foregik på Smakkecenteret på Strynø, hvor børnene boede fra mandag til fredag i en sommerferieuge (uge 27). Her overnattede børnene sammen i store telte og hjalp til med madlavningen. Børnene deltog hen over ugen i mange forskellige aktiviteter, der alle foregik udendørs.

Vandsportslejren blev overordnet set gennemført som planlagt. Dog udgik dele af aktivitetsprogrammet på grund af et blæsevejr, der strakte sig over hele ugen (se under adoption). Der var i alt 22 deltagere på lejren, heraf 13 drenge og 9 piger.

NatureMoves rolle og betydning

Projektledernes vurdering er, at tilknytningen til NatureMoves har haft en væsentlig betydning for Indsatsen – og for SHORES projektet mere generelt – på tre forskellige måder: 1) NatureMoves har været med til at give projektet troværdighed og politisk legitimitet ved at knytte det sammen med forskning på SDU. Dette har været vigtigt ikke mindst i forhold til at opskalere SHORES projektet fra det lokale niveau til det kommunale niveau; 2) Rent indholdsmæssigt og i forhold til målgrupper har tilknytningen til NatureMoves inspireret projektlederne til at fokusere på børn som målgruppe i indsatsen; 3) Tilknytningen til NatureMoves har peget på en række centrale tematikker knyttet til børns udeliv, bl.a. sociale mødesteder og udfordrende aktiviteter, som har haft betydning for indholdet i indsatsen. Projektlederne nævner endvidere inspirationen på NatureMoves-workshops om aktivering som frugtbar i forhold til organiseringen af indsatsen.

Fotograf: Sigga Michaelsen

Økonomi, drift og formidling

Vandsportslejren er relativt ressourcekrævende at gennemføre i forhold til bemanning, da det udover to ansvarlige undervisere kræver to-tre frivillige hjælpere at kunne afvikle lejren som planlagt. Særligt ORC-delen er bemanningstung, og det er ofte svært at finde uddannede livreddere, der kan forestå afviklingen af denne aktivitet. I tillæg hertil kommer bidrag fra specialiserede undervisere, der leverer undervisning i halve eller hele dage i fx smakkejollesejlds.

Facilitets- og udstyrmæssigt er vandsportslejren ligeledes krævende at gennemføre. Dels forudsætter lejren en kystnær lokalitet, hvor det er muligt at gennemføre en lejr med undervisning i vandsport og ophold, overnatning og madlavning. Derudover stiller de mange forskellige aktiviteter, der er på programmet, omfattende krav til specialiseret og tilgængeligt udstyr. For at kunne gennemføres succes og på sikkerhedsmæssig forsvarlig vis kræver de mange kyst- og vandaktiviteter endvidere relativt stabilt og godt vejr.

Vandsportslejren blev i 2019 gennemført med økonomisk støtte fra SHORES-projektet. Det betød, at prisen for at deltage kunne reduceres betragteligt, hvilket må formodes at have haft betydning for rekrutteringen af deltagere. Vandsportslejren blev forsøgt gennemført i 2018, men måtte aflyses på grund af for få tilmeldinger. Arrangørerne af lejren rekrutterede deltagere via lokale netværk, opslag på Facebook, samt uddeling af skriftligt materiale i forskellige dele af landet, men påpeger, at grundlaget for deltagelse af børn fra Sydlangeland er meget lille med kun i alt omkring 150 børn fra 0.-7. klasse på de to lokale skoler. I 2019 blev der gennemført 3 vandsportslejre i samarbejde med Dansk Folkehjælp og Smakkecenteret, og samlet set deltog 74 børn fordelt på de tre vandsportslejre²³.

Vedligeholdelse

Vedligeholdelse handler om at undersøge indsatsens bæredygtighed og dermed hvilken opbakning, der er til indsatsen, hvilke tiltag der er gjort for at forankre indsatsen, samt hvilke andre forhold, der kan have betydning for brugen af indsatsen i et længere tidsperspektiv. Vedligeholdelse af indsatsen vil blive afdækket ved at undersøge: 1) den institutionelle opbakning herunder kommunens involvering; samt 2) aktivering og kommunikation af indsatsen.

Institutionel opbakning

Som det er tilfældet med den rumlige indsats ved havnen i Bagenkop, er der stor kommunal opbakning bag denne indsats som en del af det store SHORES projekt (Indsats 2a). Vandsportslejren blev gennemført i et samarbejde mellem flere etablerede partere (DGI, Smakkecenteret på Strynø og Dansk Folkehjælp), hvilket indikerer et relativt robust organisatorisk set-up. Vandsportslejren knytter indholdsmæssigt delvist an til et velafprøvet og velforankret DGI-koncept, der skaber gode betingelser for at gennemføre indsatsen. Gennemførelse af lejrene er imidlertid relativt ressourcekrævende (se ovenfor), og i 2020

²³ Det er vandsportslejren på Strynø i uge 27, der udgør datagrundlaget for denne evaluering

og 2021 blev der ikke blevet gennemført vandsportslejre, hvilket bl.a. skyldes udfordringer i forhold til økonomi og bemanning.

Blandt projektlederne og underviserne på vandsportslejren er der en klar opfattelse af, at indsatsen har været en succes. Deres erfaringer fra gennemførelsen af lejren og tilbagemeldingerne fra de deltagende børn er meget positive, hvilket de mener giver grundlag for, at indsatsen følges op med flere lejre:

”Jeg var selv medarrangør af det [lejren], men jeg vil sige, at jeg synes, at det var skidegodt. Det er helt klart noget, vi vil gøre igen til næste år. Det er det. Jeg tror også - det er i hvert fald min opfattelse - at ungerne de havde en god uge.” (Underviser)

Vurderingen fra projektlederne og underviserne fokuserer tydeligvis mest på børnenes umiddelbare oplevelse af lejren og i mindre grad på de mere overordnede mål og visioner for indsatsen, som retter sig mod at gøre langelandske børn mere trygge ved og kompetente til et aktivt udeliv langs kysten.

Fotograf: Sigga Michaelsen

Aktivering og kommunikation

I udgangspunktet er målgruppen for vandsportslejren børn på Langeland og ambitionen er at inspirere og aktivere dem til i højere grad at se vandet og kysten som et muligt aktivitetsområde. Derfor blev der i første omgang dels annonceret lokalt på Langeland og dels kommunikeret internt i DGI. Udfordringer med rekruttering af deltagere til lejren betød imidlertid, at man valgte at annoncere bredt og landsdækkende bl.a. via sociale medier, hvilket havde som naturlig konsekvens, at deltagerne til lejren kom fra hele landet.

Evalueringsdel II – rækkevidde, virkning og adoption

Anden del af evalueringen har til formål at undersøge rækkevidden og virkningen af indsatsen, samt hvordan børnene har taget indsatsen til sig.

Rækkevidde

Evalueringsdimensionen *Rækkevidde* er et mål for i hvilken grad indsatsen når ud til målgruppen, samt en beskrivelse af målgruppen. 22 børn i aldersgruppen 11-13 år (13 drenge og 9 piger) deltog i vandsportslejren i den undersøgte uge (Tabel 32a og 32b).

Vandsportslejren har hovedsagligt tiltrukket børn fra Fyn (55%) og kun i mindre grad børn fra Langeland (18%) (Tabel 32a og 32b). Størstedelen (95%) af de deltagende børn angav, at de *i høj grad* eller *i meget høj grad* var trygge ved vandaktivitet langs kysten forud for vandsportslejren, og 41% af de deltagende børn dyrkede vandsportsaktiviteter i fritiden. Langt hovedparten (73%) af de børn, der deltog i vandsportslejren, var moderat eller meget idrætsaktive. Ligeledes oplyste alle deltagende børn, at de var udendørs på egen hånd dagligt eller flere gange om ugen. Endelig viser tallene, at 77% af deltagerne kom fra familier, hvor mindst den ene forælder havde en mellemlang eller lang videregående uddannelse.

Alder	Gennemsnit	Interval
	12,4 år	11-13 år
Køn	N	%
Drenge	13	59%
Piger	9	41%
Total	22	100%
Bopæl		
Langeland	4	18%
Fyn	12	55%
Sjælland	0	-
Jylland	6	27%

Tabel 32a. Baggrundsoplysninger om de deltagende børn i vandsportslejren – samlet set (N=22)

Resultater

Alder	Gennemsnit 12,4 år	Interval 11-13 år
Forældres uddannelsesbaggrund		
Ingen formel uddannelse eller Grundskole	0	-
Erhvervsfaglig uddannelse	2	9%
Gymnasial uddannelse	0	-
Kort videregående uddannelse	3	14%
Mellemlang videregående uddannelse	6	27%
Lang videregående uddannelse	11	50%
Idrætsvaner		
Meget idrætsaktiv	7	32%
Moderat idrætsaktiv	9	41%
Lidt idrætsaktiv	5	23%
Ikke idrætsaktiv	1	4%
Stillesiddende	0	-
Vandsportserfaring		
Dyrker vandsportsaktiviteter i fritiden	9	41%
Svømning	8	89%
Kajak/kano	1	11%
Dyrker ikke vandsportsaktiviteter i fritiden	13	59%
Grad af tryghed ved vandaktiviteter langs kysten forud for vandsportslejren		
I meget høj grad	15	68%
I høj grad	6	27%
I nogen grad	1	5%
I lille grad	0	-
Slet ikke	0	-
Udeliv alene og med venner		
Dagligt	10	45%
Flere gange om ugen	12	55%
Én gang om ugen	0	-
Månedligt	0	-
Sjældnere eller Aldrig	0	-

Tabel 32b. Baggrundsoplysninger om de deltagende børn i vandsportslejren – samlet set (N=22)

Tallene fra spørgeskemaundersøgelsen understøttes af interviewene, hvor børnene langt overvejende gav udtryk for, at de var trygge ved vandaktiviteter, før de deltog på lejren.

For en del børn var svømning en central del af deres fritidsliv (Tabel 32a & b). For alle de interviewede børn var deres deltagelse således drevet af lyst til og glæde ved vandaktiviteter. Denne 11-årige piges fortælling om, hvorfor hun deltog på lejren, er karakteristisk for en del børns vedkommende. Hun fortæller:

”Min mor fandt lejren til mig. Jeg går til svømning mange timer om ugen, så hun tænkte, at det kunne være sjovt for mig at komme på sådan en svømme-camp-ting”.

Ingen børn gav udtryk for, at de deltog i lejren for at blive mere trygge ved vandaktiviteter. På vandsportslejren var det et krav for tilmelding, at de deltagende børn kunne svømme 200 meter i svømmehal. Vandsportslejren var – med én af arrangørernes ord – *”... ikke et tilbud til børn med vandkræk”*, idet deltagelse i flere aktiviteter forudsatte et vist færdigheds- og tryghedsniveau. Dette bakkes op af børnenes udtalelser i interviewene:

”... hvis man er én, der godt kan lide at være meget ude, og hvis man går meget op i vandaktiviteter og sådan noget ... så er det fedt [...] Man skal i hvert fald have gået til svømning, ellers er man lidt på skideren. Man skal kunne svømme!” (Dreng, 13 år)

Virksomheder

Evalueringens dimensionen *Virksomheder* handler om indsatsens indvirkning på målgruppens udelivsadfærd. Godt en fjerdedel (28%) af de deltagende børn angav i et spørgeskema, at de *i meget høj grad* eller *i høj grad* er blevet mere trygge ved vandaktiviteter langs kysten som følge af vandsportslejren (Tabel 33)²⁴.

	N	Samlet
I meget høj grad	3	14%
I høj grad	3	14%
I nogen grad	1	5%
I lille grad	5	22%
Slet ikke	6	27%
Ved ikke	4	18%

Tabel 33. Virkningsgrad af vandsportslejren til at skabe øget tryghed ved vandaktiviteter langs kysten – samlet set (N=22)

24 Projektlederne gennemførte efter vandsportslejren en mindre spørgeskemaundersøgelse blandt deltagerne med relativt lav svarprocent (34%), som bekræfter de resultater som fremhæves her. Deltagerne oplevede lejren som en god uge, hvor de lærte noget nyt, og de fremhæver specielt ORC-delen.

Om end nogle børn således oplevede, at lejrene gjorde dem mere trygge ved vandsportsaktiviteter, så viser interviewene, at børnene havde svært ved at beskrive, hvad de derudover og mere specifikt havde lært på vandsportslejren. En væsentlig undtagelse er dog Ocean Rescue Camp-delen (OCR). Flere af børnene gav udtryk for, at OCR indholdsmæssigt var et højdepunkt, samtidig med at de beskrev OCR som en aktivitet, hvor de fik et læringsmæssigt udbytte. Flere af børnene fremhævede i den forbindelse det, de lærte om førstehjælp og brug af rescue boards:

"Det var klart noget af det sjoveste det der ocean rescue camp. Det der med førstehjælp og hvor man skal redde hinanden. Det er fedt at vide, at man kan redde andre. [...] Jeg er stolt over, at jeg kan sådan noget. Man føler sig jo mere tryk, og man kan også hjælpe, hvis der er behov for det." (Pige, 12 år)

Derudover gav flere børn udtryk for, at vandsportslejren gav dem lyst til og mod på at prøve nogle vandsportsaktiviteter igen. Særligt fremhævede mange af børnene havkajak:

"Havkajak var sjovt, selvom jeg var lidt nervøs for, om jeg skulle vælte. Det var rigtig sjovt, men også svært og ret hårdt fordi det blæste alt for meget. [...] Jeg har lært at sejle i en kajak, så det kunne jeg godt tænke mig at prøve igen." (Dreng, 12 år)

Om end havkajak var den aktivitet, mange børn pegede på, at de godt kunne tænke sig at prøve igen, så fremhævede de også andre vandsportsaktiviteter – som fx sejlads, sælsafari, ORC – som noget, de havde lyst til at prøve igen. Flere børn gav udtryk for, at de gerne vil deltage på vandsportslejren igen og fremhævede samtidig, at de havde fået mere mod på at tage af sted alene og møde nye venner:

"Jeg har lært, at man ikke skal være bange for at tage alene et sted hen, hvor man ikke kender nogen. Det er mange, der tænker, at det vil være akavet de første timer, når man ikke kender nogen. Men sådan var det overhovedet ikke her. Det er nok det, jeg har lært mest af." (Dreng, 13 år)

Adoption

Evalueringsdimensionen *Adoption* handler om, i hvilken grad og hvordan børnene tager indsatsen til sig. Børnene gav i interviewene udtryk for stor tilfredshed med lejren og havde mange rosende ord til indholdet og ikke mindst samværet på vandsportslejren. Børnene fremhævede først og fremmest fællesskabet og nye venskaber med de andre børn, i fortællingerne om deres oplevelser på lejren. Mange børn gav udtryk for overraskelse over, hvor let det var at få mange nye venner i løbet af få dage:

"[Det] at møde nye venner. Det var ret nervepirrende, at man ikke kender nogen, når man kommer. Men allerede om aftenen, da vi lå og snakkede i teltene, lærte jeg nogen at kende. Og nu snakker jeg bare med alle og har det sjovt." (Dreng, 11 år)

Mange børn fremhævede særligt hygge i teltene samt sjov og ballade i 'fritiden' på lejren som de allerbedste oplevelser på lejren:

"Det hyggeligste er det der med, at man skal sove sammen i teltene. For så kan man være sammen, og man får nye venner. Jeg har fået mange nye venner. [I teltene] der ligger vi bare alle sammen sammen og har det mega grineren. Så ligger vi bare i en mega klump og har det mega sjovt." (Pige, 12 år).

Børnene fremhævede også forskellige aktiviteter som spændende og sjove. I den forbindelse udtrykte børnene dog også ærgrelse over, at flere aktiviteter ikke var mulige at gennemføre på grund af et blæsevejr, der strakte sig over hele ugen:

"Jeg synes, det har været nogle sjove aktiviteter. Jeg synes bare, det har været lidt ærgerligt ... altså nu gik det ikke så godt med smakkejollen fordi vejret ... fordi det blæste. Og det gik heller ikke så godt med havkajak i går, fordi der kunne vi heller ikke rigtig, ... det var svært og vi måtte trække kajakkerne. [...] Det var lidt irriterende, når man nu havde glædet sig." (Dreng, 13 år)

Børnene fortalte ligeledes, at de satte pris på det frirum – uden søskende og forældre – som lejren var for dem. Dette frirum udnyttede børnene til alt fra hyggelig snak efter sengetid over indtagelse af store mængder slik og søde sager til at fjerne fjolle rundt i lejren. Børnene gav generelt udtryk for stor tilfredshed med, at lejren var mobilfri, og bemærkede i den forbindelse, at det er lettere at snakke sammen og lære hinanden at kende uden forstyrrelser fra mobiltelefonerne. Én af pigerne forklarer i det følgende, hvordan mobilforbuddet gjorde noget ved den måde, børnene var sammen med hinanden på:

"Normalt når jeg er sammen med mine venner, så plejer man at have mobilen ... at sidde med mobilen, mens man sidder og snakker. Og så få man et lille 'bling', og så skal man lige kigge. Så man er ikke rigtigt fokuseret. Så går man lidt død i samtalen. Men her, der sidder man bare og snakker og dør af grin. Der er meget god humor herovre. [Så] man gider ikke engang bruge sin telefon herovre, fordi det er så hyggeligt." (Pige, 12 år)

Opsummering af evalueringsresultater

Implementering: Vandsportslejren er en ugelang lejr med fokus på vandaktiviteter og aktiviteter langs kysten som en mindre indsats i det større projekt, SHORES. Lejren har som overordnet formål at gøre langelandske børn mere trygge ved og kompetente til et aktivt udeliv langs kysten. Vandsportslejren blev gennemført 3 gange 2019 med 74 deltagende børn. Indholdet i lejren var udover almindeligt lejrliv en række forskellige vand og kystaktiviteter, fx havkajak, smakkejollesejls og kystsafari samt DGI's kystlivrednings-koncept *Ocean Rescue Camp* (ORC). En del af aktivitetsprogrammet blev aflyst på grund af blæsevejr.

Projektlederne mener, at de har haft god gavn af at være tilknyttet NatureMoves primært i kraft af politisk legitimering til projektet men også som inspiration til valg af målgrupper, indhold (tematikker) og organisering (aktivering). Vandsportslejren er relativt ressourcekrævende at gennemføre i forhold til bemanning og økonomi og er ikke blevet gennemført igen.

Vedligeholdelse: Der er god kommunal opbakning til SHORES-projektet og flere etablerede partere deltog i gennemførelsen af vandsportslejren. Udfordringer med rekruttering af deltagere til lejren betød, at den blev annonceret bredt ud til hele landet. Projektlederne og underviserne på Vandsportslejren vurderer på baggrund af erfaringer og tilbagemeldinger fra deltagerne, at lejren var en succes.

Rækkevidde: Det var et ret begrænset antal børn, der deltog i vandsportslejren i 2019. Derudover ramte lejren overvejende børn, der 1) var meget idrætsaktive, 2) var trygge ved vandsport, 3) var meget udendørs i forvejen, og 4) kom fra familier med stærk socioøkonomisk baggrund. Ligeledes kom hovedparten af børnene ikke fra Langeland.

Virksomheder: Virkningerne af vandsportslejren var 1) øget tryghed ved vand for en mindre del af børnene, 2) flere erfaringer med og mere viden om kystlivredning og førstehjælp for de fleste børn, og 3) en lyst til at prøve nogle anderledes vandsportsaktiviteter igen. Ovenstående indikerer, at vandsportslejren har haft nogle af de tilsigtede virkninger og kan bidrage til at gøre børn mere trygge og kompetente til udeliv langs kysten.

Adoption: Der var stor tilfredshed med vandsportslejren blandt børnene – både hvad angår det formelle program og det uformelle liv og samvær mellem børnene. Dette indikerer, at lejren har et format, som børnene tager godt imod og føler sig tilpas i. Dette peger på, at en lejr, der prioriterer stærke fællesskaber, varierede aktivitetstilbud, frirum fra voksne og mobilfrihed, kan udgøre en attraktiv ramme om formidling af et vandsportsfagligt indhold til børn.

Diskussion

I de følgende afsnit diskuteres udvalgte centrale dele af evalueringsresultaterne med henblik på at uddrage nogle væsentlige læringspunkter fra undersøgelsen.

En vellykket indsats med en begrænset rækkevidde

Tilbagemeldingerne fra de deltagende børn, projektlederne og underviserne viser, at vandsportslejren har været en meget vellykket indsats. Børnene udtrykker stor tilfredshed med lejren – både hvad angår det formelle program og det uformelle liv og samvær børnene imellem. Ligeledes viser resultaterne, at vandsportslejren – i hvert fald delvist – har haft de ønskede virkninger og i den forstand kan bidrage til at gøre børn mere trygge og kompetente til udeliv langs kysten.

Samtidig er der også rimelige grunde til at påpege, at indsatsen kun i begrænset omfang har været en succes, hvad angår målsætningen om, at flere børn på Langeland skal have et aktivt udeliv langs kysten. Når det vurderes, at indsatsen kun i begrænset omfang har været en succes, så hænger det bl.a. sammen med rækkevidden af indsatsen. For det første er det et ret begrænset antal børn, der har deltaget i vandsportslejren i 2019. For det andet er de deltagende børn kun i lille omfang fra Langeland (18%). Set i relation til den overordnede målsætning er det en åbenlys udfordring, at der er få børn, der deltager i lejren – og at det heraf kun er knap en femtedel, der er fra Langeland. Det er dermed svært at se, hvordan indsatsen kan bidrage til den bevægelses- eller kulturændring blandt børn og unge, som er ambitionen for indsatserne i SHORES, herunder vandsportslejren.

Også på andre måder synes rækkevidden af indsatsen ikke at opfylde målsætningen, idet de deltagende børn generelt er 1) trygge ved vandsport i forvejen, 2) meget idrætsaktive, og 3) meget udendørs i forvejen. Særligt deltagernes høje tryghedsniveau, hvad angår vandsportsaktiviteter, giver grund til at betvivle, at indsatsen bidrager substantielt til at indfri målsætningen. Det er således svært at se, hvordan det, at nogle i forvejen vandsports-trygge børn gøres lidt mere trygge ved vand, bidrager til, at de langlandske kyster i højere grad kommer til at danne ramme om lokale børns aktive udeliv. Hvis tryghed ved vand er en reel barriere for børns aktive udeliv langs kysten, må det formodes, at den største virkning vil opnås ved at påvirke trygheden blandt den gruppe af børn, der i udgangspunktet er mindst trygge ved aktiviteter i vand.

Samlet set er vurderingen derfor, at selvom indsatsen på mange måder opleves som vellykket, så er det mindre sandsynligt, at den bidrager til at indfri den overordnede målsætning, fordi indsatsens rammer nogle få – og kun i begrænset omfang de rigtige – børn.

Der kan peges på mindst tre forklaringer på, at rækkevidden af indsatsen kun i begrænset omfang imødekommer målsætningen. Den ene forklaring skal findes i, at det har været svært at rekruttere børn fra Langeland til vandsportslejren, hvilket har betydet, at arrangørerne har set sig nødsaget til at markedsføre kurset mere bredt i landet. Den anden forklaring er i højere grad pædagogisk og handler om, at der synes at være en uoverensstemmelse mellem indholdet i og målsætningen for vandsportslejren, hvilket viser sig

på flere måder. Dels er det et krav for tilmelding til vandsportslejren, at de deltagende børn kan svømme 200 meter i svømmehal, hvilket må formodes at udelukke en del børn, der potentielt kunne få meget gavn af at deltage i vandsportslejren. Dels er vandsportslejren slet ikke tænkt som et tilbud for børn med vandkræk, idet deltagelse i flere aktiviteter forudsætter et vist færdigheds- og tryghedsniveau. Den sidste og tredje mulige forklaring er strukturel, og handler om, at vandsportslejren har en begrænset kapacitet, og derfor også en begrænset rækkevidde.

Vandsportslejrens virkninger skal understøttes af andre indsatser for at få reel betydning

Som beskrevet ovenfor er der stor tilfredshed blandt børnene med indholdet og formen på vandsportslejren. Således er børnene overvejende tilfredse med de forskellige aktivitetstilbud og deltager med stor motivation i det meste af den programlagte undervisning. Ligeledes udtrykker børnene stor begejstring for at være afsted på en lejr, hvor man bor og er sammen med andre børn i længere tid. Dette format giver stor frihed til, at børnene kan udfolde sig, samt gode betingelser for et rigt fælles liv hvor børnene kan udvikle sig socialt.

Som vist har vandsportslejren haft nogle af de ønskede virkninger, men selvom resultaterne peger på, at vandsportslejren øger trygheds- og kompetenceniveau og således styrker grundlaget for børns udeliv langs kysten, så kan de reelle virkninger af indsatsen være ret begrænsede. Helt overordnet er det svært at forestille sig, at en række introduktioner til vandsportsaktiviteter fordelt hen over en uge – i sig selv – øger børnenes kompetence- og tryghedsniveau til et niveau, hvor de kan dyrke disse aktiviteter på egen hånd. Lejrformatet rummer således nogle begrænsninger i kraft af den korte tid, den afvikles over. Samtidig er mange af de aktiviteter, som indgår i vandsportslejren, ikke umiddelbart tilgængelige for børn, fordi de enten er for udstyrs- eller for bemandingskrævende. Værdien af indsatsen kan derfor ikke ligge i – 1:1 – at introducere og motivere børnene til specifikke aktiviteter, men må derimod være en overført værdi, der handler om at give børnene mere mod på og lyst til kystfriluftsliv. Projektlederne understreger i den forbindelse, at vandsportslejren er en del af et større projekt, som har til hensigt at skabe en kulturændring. Samlet set betyder det, at vandsportslejren skal understøttes af en række andre indsatser, for at målsætningen kan nås.

Lejrformatet er motiverende, men ikke nødvendigvis socialt og økonomisk bæredygtigt

Børnene udtrykker stor begejstring for rammerne for og måden hvorpå, vandsportslejren afholdes. På den ene side virker det således til at være et stærkt format, der tiltaler børnene, men på den anden side rummer det nogle udfordringer. Det kan hævdes, at vandsportslejren har en begrænset økonomisk bæredygtighed på grund af det omfattende bemandingskrav, hvilket gør indsatsen dyr at gennemføre. Det betyder bl.a., at lejrformatet giver

anledning til en social skævhed, idet det ikke er alle, der har de økonomiske forudsætninger for at kunne deltage i en ugelang lejr. Denne bekymring bestyrkes af, at de deltagende børn langt overvejende kommer fra familier med en stærk socioøkonomisk baggrund. Lejren er blevet gennemført med ekstern økonomisk støtte. Hvis det med tiden bliver nødvendigt at finansieringen af lejren alene baseres på brugerbetaling, så kan det forstærke skævheden i, hvem der kan deltage.

Så selvom den store tilfredshed med lejrformatet blandt de deltagende kan skabe positiv opmærksomhed, som gavner rekrutteringen til fremtidige vandsportslejre, så kan lejrformatet samtidig bidrage til en social skævhed i, hvem der kan få gavn af en sådan indsats. Det kan dermed modvirke indfrielsen af målsætningen.

Vandet og kysten rummer potentiale og begrænsninger

I lighed med indsatsen ved færgelejet i Bagenkop havn er det tydeligt, at vandet som element rummer en tiltrækningskraft og motiverer mange børn til aktivitet. Børn (og voksne) oplever de kropslige og sanselige aktiviteter i nær kontakt med vandet som udfordrende og motiverende, hvilket støttes af andre undersøgelser (Andkjær, Høyer-Kruse et al. 2016). Aktiviteter ved kysten og med vand rummer således et stort potentiale i forhold til at motivere og engagere børn til aktivt udeliv. Det er imidlertid vigtigt at være klar over de begrænsninger som miljøet og aktiviteterne sætter i form af tilvænning, tryghed, krav til kompetence og sikkerhed. Hvis man gerne vil arbejde med vandet som element og kysten som miljø for derigennem at fremme børns aktive udeliv, er det væsentligt at gennemtænke den pædagogiske progression og valget af aktiviteter nøje. Både lokaliteter, aktiviteter og progression i forhold til udfordring og kompetence skal afpasses i relation til den aktuelle målgruppe, så man kommer i mål med indsatsen, og den får betydning i forhold til målsætningen.

Problematikken afspejler sandsynligvis det forhold, at vandsportslejren – som færgelejet i Bagenkop – er del af et større projekt, som er blevet udviklet igennem en årrække med flere projektpartnere. Det betyder på den ene side, at de enkelte indsatser i høj grad vil abonnere på målsætninger og visioner fra det store projekt, samtidigt med at de på den anden side lever deres eget liv i forhold til bl.a. konkrete målgrupper, aktiviteter og organisering. Det er her vigtigt at holde et fokus på de overordnede målsætninger og visioner og lade disse være styrende også i planlægningen af indhold og form i de mindre indsatser.

Sammenfattende konklusioner

I det følgende sammenfattes de væsentligste konklusioner fra evalueringen af vandsportslejren på Strynø ud fra det forskningsmæssige formål, som er at undersøge, om og hvordan fokuserede indsatser i form af nye uderum og organiserede udelivsaktiviteter kan skabe gode rammer for børns aktive udeliv.

Hovedkonklusionerne fra evalueringen af vandsportslejren på Strynø er:

1. Korterevarende indsatser har potentiale til et øget interesse-, trygheds- og kompetenceniveauet blandt børn på kort sigt, men de længerevarende virkninger er usikre. Virkningerne af korterevarende indsatser skal formentlig understøttes af mere kontinuerlige indsatser, hvis det skal føre til reelle adfærds-, kompetence- og kulturændringer.
2. Stærke og interessante sociale rammer om aktivitetstilbud skaber stor motivation og tilfredshed blandt børn, men dette hensyn skal afbalanceres i forhold til indsatsens rækkevidde og gennemførbarhed. I den forbindelse er det centralt at sikre, at ressourcebehovet for at kunne gennemføre kurset ikke står i vejen for udbredelsen af lejren. Dette både hvad angår muligheder for, at målgrupper fra alle samfundslag kan deltage, og at der er kapacitet (udstyr og bemanning) til at gennemføre lejren for mange deltagere.
3. Vand som element og kysten som miljø har et stort potentiale for målgruppen af børn, men rummer også en udfordring og muligvis barriere i form af tilvænnning, tryghed, krav til kompetence og sikkerhed. Et for stort fokus på et interessant aktivitetsindhold, uhensigtsmæssige krav til deltagere eller en ineffektiv rekrutteringsstrategi af deltagere i målgruppen kan ende med at modvirke indsatsen over-ordnede målsætninger, hvorved de ønskede virkninger udebliver.
4. De overordnede målsætninger for en organiseret udeaktivitet bør til enhver tid være styrende for planlægning, rekruttering og gennemførelse af en indsats, hvis den skal have den ønskede virkning.

Fotograf: Sigga Michaelsen

Evaluering af indsats 3a: Nature Gaming på Kongelundsfortet

Nature Gaming er en organisatorisk og aktivitetsbaseret indsats, der som en del af projektet *Kongelundsfortet – i bevægelse* har til hensigt at afprøve nye aktiviteter og nye måder at organisere fællesskaber i naturen. Nature Gaming er et udendørs aktivitetstilbud, hvor børn i 10-15-årsalderen mødes om computerspilsinspirerede spil og aktiviteter. Aktiviteterne foregår på Kongelundsfortet²⁵, som ligger på sydspidsen af Amager og blev bygget under 1. Verdenskrig, nedlagt i 1982, og overtaget af Dragør Kommune i 1996. Aktivitetstilbuddet Nature Gaming blev gennemført forår og efterår 2019 med deltagelse af 28 børn og unge.

Evalueringsdel I – implementering og vedligeholdelse

Første del af evalueringen har til formål at undersøge, hvordan indsatsen er blevet implementeret, herunder hvilken rolle projektet NatureMoves har spillet i udviklingen af indsatsen, samt hvordan indsatsen vedligeholdes.

Implementering

Intentionen er her at opnå en dybere forståelse for indsatsen ved at undersøge baggrunden for udviklingsprocessen og indholdet af den konkrete indsats. Implementering af indsatsen vil blive afdækket ved at undersøge: 1) vision og målsætninger; 2) indhold i indsatsen; 3) proces og udvikling 4) NatureMoves rolle og betydning, samt 5) økonomi, drift og formidling.

Vision og målsætninger

I 2018 startede det 3-årige projekt Kongelundsfortet Outdoorcenter som et samarbejde mellem Dragør Kommune og DGI Storkøbenhavn. Projektet, der er støttet af Nordea-fonden, har ambition om: *”at skabe Danmarks største Outdoorcenter med fokus på natur, læring og fællesskab”*²⁶. Projektet henvender sig til alle borgere i Dragør, Tårnby og Københavns Kommune og har til hensigt at udvikle stærke lokale foreninger med fokus på aktiviteter i naturen. Målet er, at 10-12.000 børn og unge skal aktiveres i løbet af den 3-årige projektperiode.

Nature Gaming er et af aktivitetstilbuddene i projektet. Det er en aktivitetsbaseret indsats, der sammen med andre nye aktivitetstilbud, fx outdoor masterchef (Indsats 3b), *”skal afprøve nye muligheder for aktiviteter i naturen”*. Indsatsen har til hensigt at afprøve nye måder at være aktive udenfor samt nye måder at organisere foreningsaktiviteter og skal være med

²⁵ <https://www.dragoer.dk/borger/kultur-og-aktiv-fritid/steder-i-naturen/kongelundsfortet/>

²⁶ <https://kongelundsfortet.dk>

til at pege på fremtidige indsatser. Erfaringerne bliver samlet op af projektlederne på baggrund af uformelle snakke med de deltagende børnene og unge og deres forældre samt i kraft af en vurdering af interessen for indsatserne.

Målet med Nature Gaming er at organisere fællesskaber for 10-15-årige børn, hvor børns interesse for computerspil og gaming forsøges overført til udendørs, og hvor de er aktive i naturen på en nye måde. Et centralt element i indsatsen handler om at arbejde med brugerinddragelse i udviklingen af de nye aktiviteter. Brugerinddragelsen har til hensigt dels at skabe mulighed for udvikling af nye spændende aktiviteter og dels at medvirke til, at børn oplever medejerskab af indsatsen.

Indhold i indsatsen

Som resultat af brugerinddragelsen (se nedenfor) er Nature Gaming udviklet som et tilbud om udendørs aktivitet med fokus på spil og strategi og med en række forskellige aktiviteter målrettet børn i alderen 10-15 år. I Nature Gaming mødes deltagerne halvanden time hver weekend hen over en periode på 8 uger med instruktører fra Kongelundsfortet og DGI som de ansvarlige. Indholdet i Nature Gaming er lege og spil, der involverer spænding og strategi. Konkret er det aktiviteter som laser tag, bow tag, kamplege og strategilege på fortet. Overordnet ser er der tale om en række forskellige kamplege med og uden brug af elektronisk legetøj som fx laserguns. Aktiviteterne henter inspiration både fra gamle lege og moderne computerspil. Aktiviteterne rummer ofte elementer af kamp, men konkurrenceelementet forsøges nedtonet i organisering og formidling af aktiviteterne til fordel

Fotograf: Jan Arvidsen

for et fokus på fællesskab og socialt samvær. Aktiviteterne foregår på Kongelundsfortet, som dels er præget af de tidligere militære installationer, og dels har naturpræg, hvilket ifølge projektlederne gør det naturligt at have et vist fokus på natur- og kulturoplevelser i formidlingen af aktiviteterne. Hver mødegang afsluttes med bål, og forældre og søskende er inviteret til at lege med på sidste mødegang.

Proces og udvikling

Brugerinddragelsesprocessen, der har ledt frem til udviklingen af aktivitetstilbuddet, har involveret lokale børn og en række konkrete procesaktiviteter, herunder 1) en idéudviklingsproces vedrørende brug og udvikling af Kongelundsfortet med deltagelse af 40 elever fra St. Magleby Skole (lokal skole); 2) et kursus (Design, Leg & Ungeinddragelse) med deltagelse af børn fra Dragørs Fælles elevråd, Dragørs Ungeråd og elever fra Dragør Ungdomsskole. Kurset blev gennemført i samarbejde med Legeskibet, Gerlev Legepark, hvor børnene fik til opgave at udvikle aktiviteter og fremtidige fællesskaber for unge på Kongelundsfortet; 3) En workshop – arrangeret af DGI – med en lokal ungdomsklub - Klub Tempeltræet - og deres linje ”friluftsliv og motion”. På workshoppen var fokus at udvikle nye udeaktiviteter med deltagelse af 23 elever fra 4.-6. klasse. Processen med brugerinddragelse har peget på ønsker og behov blandt målgruppen for gamer-inspirerede aktiviteter i naturen.

Der blev afviklet Nature Gaming foreningshold både forår og efterår 2019. I foråret 2019 var der 15 deltagere i aldersgruppen 10-15 år, heraf 1 pige. I efteråret 2019 var der 13 deltagere i aldersgruppen 10-15 år, heraf 1 pige. Der var plads til 20 på hvert af de to forløb, så holdene var ikke helt fyldt, hvilket skal ses i lyset af, at der er blevet gjort en del tiltag for at gøre opmærksom på holdene.

Det nye i aktivitetstilbuddet Nature Gaming var: 1) udviklingsprocessen med brug af brugerinddragelse; 2) selve aktiviteterne, der, inspireret af gaming, involverer kampe og elektroniske legeredskaber organiseret i uderummet; 3) organiseringen af aktiviteter med fokus på fællesskab, socialt samvær, natur- og kulturoplevelse, samt med involvering af hele familien.

NatureMoves rolle og betydning

Projektlederne på Kongelundsfortet mener, at projektets tilknytning til NatureMoves har haft betydning først og fremmest til at sætte fokus på den specifikke målgruppe – de 10-15-årige. Projektlederne er blevet udfordret ved at skulle have fokus på netop denne målgruppe, som de oplever som en vanskelig målgruppe at mobilisere og aktivere. I forhold til valg af fokus på gaming i de konkrete aktiviteter har det i højere grad været brugerne, der i kraft af brugerinddragelsesprocesserne har peget på særlige aktiviteter og temaer, end det har været forskningen fra NatureMoves.

Økonomi, drift og formidling

Nature Gaming er en del af indsatserne i projekt *Kongelundsfortet – i bevægelse* som gennemføres som et samarbejde mellem Dragør Kommune og DGI Storkøbenhavn med støtte fra Nordea-fonden. Deltagerne på Nature Gaming betaler et mindre deltagergebyr på 300 kr., som bl.a. går til at dække instruktørlønnen. Deltagerne behøver ikke melde sig ind i DGI for at deltage i aktivitetstilbuddet.

For at gennemføre aktiviteten er der blevet indkøbt en del relativt dyrt specialudstyr til de gamer-inspirerede aktiviteter, som involverer og kræver brug af elektroniske legeredskaber, fx udstyr til Laser tag og Bow tag til i alt ca. 250.000 kr. Herudover har der været udgifter til PR-materiale og arbejdet med rekruttering af deltagere.

Vedligeholdelse

Vedligeholdelse handler om at undersøge indsatsens bæredygtighed og dermed hvilken opbakning, der er til indsatsen, hvilke tiltag der er gjort for at forankre indsatsen samt hvilke andre forhold, der kan have betydning for brugen af indsatsen i et længere tidsperspektiv. Vedligeholdelse af indsatsen vil blive afdækket ved at undersøge: 1) den institutionelle opbakning herunder kommunens involvering; samt 2) aktivering og kommunikation af indsatsen.

Institutionel opbakning

Overordnet set er der en solid organisatorisk forankring bag indsatsen i kraft af DGI Storkøbenhavn som den udfarende organisatoriske kraft med et tæt samarbejde med Dragør Kommune, herunder ungdomsskolen. Hertil kommer den økonomiske støtte fra Nordea-fonden, som giver et godt økonomisk grundlag for det store og ambitiøse projekt.

Projektlederne giver udtryk for, at de mener, forløbet med Nature Gaming har været en succes. De oplever, at børnene har været glade for forløbene, og at forældrene til de deltagende børn har engageret sig i forløbet.

”Og ja, det har været vellykket! Glade unge og glade forældre. Stor efterspørgsel på at gentage. Og meget opløftende med en forældregruppe som tog initiativ og engagerede sig.” (Projektleder)

En vigtig ambition knyttet til aktivitetstilbuddet har været at arbejde for at forankre indsatsen ved at evaluere denne og vurdere dens bæredygtighed, på linje med andre mindre indsats på Kongelundsfortet. De positive erfaringer med Nature Gaming, set som en mindre indsats i det store projekt, har ifølge projektlederne vist, at der er interesse for denne type aktiviteter. Derudover har erfaringerne vist, at måden at organisere dem på er hensigtsmæssig. Projektlederne mener, at selve udviklingsprocessen med brugerinddragelse har bidraget til at skabe interesse og ejerskab for indsatsen blandt de lokale børn.

Projektlederne fremhæver, at tilgængeligheden kan være en udfordring i forhold til udvikling og forankring af indsatsen. Kongelundsfortet ligger ikke tæt op ad beboelsesområder. Der er ca. 14 km til centrum af København (Rådhuspladsen), men med Tårnby, Dragør og Ørestaden en del tættere på. En del børn vil dog kunne komme relativt let til Kongelundsfortet med brug af bus eller cykel.

Som et resultat af afprøvningen af Nature Gaming – og andre mindre indsatser – er der blevet arbejdet med planer om at oprette en selvstændig forening under DGI på Kongelundsfortet. Dette har ført til, at ”Kongelundens Outdoor Forening” (KOF) blev stiftet i januar 2020 for at forankre og sikre videreførelse af de nye aktiviteter (<https://kof2020.dk/aktiviteter/>). KOF eksisterer i dag som en selvstændig lokal forening med base på Kongelundsfortet, og med tilbud om en række forskellige hold og aktiviteter, herunder Nature Gaming.

Aktivering og kommunikation af indsatsen

Der har været annonceret for aktiviteterne på en række forskellige måder primært med fokus på de lokale skoler, Kongelundsfortet samt sociale medier. Der er således eksempelvis blevet uddelt flyers til målgruppen på skoler og ved fortet, udsendt elektronisk flyer til netværk af skolelærere og E-sports-foreninger, samt forsøgt rekrutteret via Facebook-opslag og deling fra andre Facebook-sider.

Brugerinddragelsen med deltagelse af børn fra en lokal skole, elevråd, ungeråd og ungdomsskolen kan endvidere ses som en måde at forsøge at skabe interesse for og ejerskab til indsatsen.

Evalueringsdel II – rækkevidde, virkning og adoption

Anden del af evalueringen har til formål at undersøge rækkevidden og virkningen af indsatsen, samt hvordan børnene har taget indsatsen til sig.

Rækkevidde

Evalueringsdimensionen *Rækkevidde* er et mål for i hvilken grad indsatsen når ud til målgruppen, samt en beskrivelse af målgruppen. Nature Gaming blev gennemført i foråret og efteråret 2019 for samlet set 28 børn i alderen 11-15 år. Evaluering blev gennemført blandt de børn, der deltog i Nature Gaming i efteråret 2019.

	Samlet
Pige	8% (1)
Dreng	82% (8)
I alt	9

Tabel 34. De deltagende børn fordelt på køn – samlet set (N=9)

Børnene, der har deltaget i Nature Gaming, er i forvejen ofte udendørs og fysisk aktive (Tabel 35). Således oplyser 76% af børnene, at de er udendørs på egen hånd eller med venner i fritiden mindst én gang om ugen. Ligeledes er børnene generelt fysisk aktive. Således er 88% af børnene fysisk aktive mindst én gang om ugen, enten på egen hånd eller i et organiseret fritidstilbud. Dette understøttes af interviewene, hvor børnene fortæller, at de har erfaringer med mange forskellige slags idræts- og fritidstilbud.

	Samlet
Fysisk aktivitetsniveau	
- Fysisk aktiv i fritiden (organiseret eller på egen hånd) minimum én gang om ugen	88%
- Ikke fysisk aktiv i fritiden (organiseret eller på egen hånd)	12%
Udeliv på egen hånd eller med venner i fritiden om sommeren	
- Mindst én gang om ugen	76%
- Mindre end én gang om ugen	12%

Tabel 35. Børnenes fysiske aktivitetsniveau og udelivsvaner – samlet set (N=9)

Derudover kommer børnene langt overvejende (75%) fra hjem, hvor mindst én forælder har en mellemlang eller lang videregående uddannelse.

Godt halvdelen (56%) af børnene angiver, at de selv må tage til Nature Gaming på Kongelundsfortet uden følgeskab af en forælder eller anden voksen (Tabel 36). Langt størstedelen af børnene (67%) bliver dog kørt dertil i bil. Kun 33% af børnene kommer dertil ved egen kraft – enten på cykel, til fod eller ved at tage bussen (Tabel 37).

	Samlet
Ja	56%
Nej	33%
Ved ikke	11%

Tabel 36. Transport til Kongelundsfortet på egen hånd uden følgeskab af en voksen – samlet set (N=9)

	Samlet
Cykler	11%
Går	11%
Skater, kører løbehjul eller lignende	0%
Kører på knallert eller lignende	0%
Bliver kørt i bil	67%
Tager bussen	11%
Andet	0%

Tabel 37. Transportformer til Kongelundsfortet – samlet set (N=9)

Virkning

Børnene fortæller i interviewene, at Nature Gaming rummer en del fysisk aktivitet, hvor det ofte er hårdt, og de bliver forpustede, når de spiller og leger. Børnene fremhæver, at de – modsat computerspil – skal bruge deres krop meget, når de spiller, hvilket er en væsentlig attraktion ved Nature Gaming. I nogle spil handler det fx om at erobre de højeste punkter på fortet, hvilket giver anledning til en del løb på bakkerne (se Adoption).

I spørgeskemaet svarer en stor del (89%) af børnene, at Nature Gaming har givet dem nye ideer til, hvad de kan lave udenfor (Tabel 38). Børnene fremhæver dog samtidig gennem interviewene, at mange af de ideer, de har fået, er svære at bruge i fritiden, fordi de knytter sig tæt til landskabet på Kongelundsfortet og ikke mindst til det udstyr, der er tilgængeligt til Nature Gaming. På spørgsmålet om Nature Gaming har givet anledning til nye ideer til aktiviteter, svarer en dreng:

”Ja, mange... Det ku’ være fedt at spille hjemme, men man har jo ikke lige selv en lazer gun for den koster 10.000 kr... så... og måske har ens venner heller ikke tid eller de bor et andet sted. Så det kommer ikke lige til at ske.” (Dreng, 12 år)

Alle børn svarer desuden i spørgeskemaet, at Nature Gaming har givet dem øget lyst til at bruge Kongelundsfortet i fritiden (Tabel 39).

	Samlet
Ja, mange	11%
Ja, nogle	78%
Både-og	11%
Nej, ikke rigtigt	0%
Nej, overhovedet ikke	0%

Tabel 38. Har Nature Gaming givet dig nye ideer til aktiviteter, du kan lave udendørs – samlet set (N=9)

	Samlet
Ja, meget	62%
Ja, lidt	38%
Både-og	0%
Nej, ikke rigtigt	0%
Nej, overhovedet ikke	0%

Tabel 39. Har Nature Gaming givet dig lys til at bruge Kongelundsfortet i fritiden (alene eller med venner) – samlet set (N=9)

Adoption

Resultaterne fra spørgeskemaet viser en høj grad af tilfredshed med Nature Gaming blandt børnene, hvor 89% af børnene angiver, at de har været glade eller rigtigt glade for at deltage

i forløbet. For børnene er social interaktion, fysisk aktivitet og nye aktiviteter de vigtigste oplevelser ved Nature Gaming (Tabel 40). Kun få børn fremhæver det at være udendørs i den friske luft som en vigtig kvalitet, og ingen børn angiver det at lære Kongelundsfortet at kende som en vigtig kvalitet ved Nature Gaming.

	Samlet
At være sammen med mine venner	78%
At få nye venner	22%
At prøve nogle nye aktiviteter	33%
At være fysisk aktiv	33%
At være ude i den friske luft	11%
At lære Kongelundsfortet at kende	0%
Andet	0%
Ved ikke	0%

Tabel 40. Hvad er det bedste ved Nature Gaming? Samlet set (N=9)

Mange børn svarede ligeledes, at Nature Gaming er en god måde 1) at være sammen med andre på (78%), 2) at være fysisk aktiv på (56%), og 3) at være udendørs på (89%) (Tabel 41). Knap halvdelen (44%) af børnene angiver, at de 'helt sikkert' ville melde sig til Nature Gaming igen, hvis de får muligheden.

	Samlet
Være sammen med andre unge	78%
Være fysisk aktiv på	56%
Være udendørs på	89%

Tabel 41. Børnenes vurdering af Nature Gaming som ramme om samvær, fysisk aktivitet og udeliv – samlet set (N=9)

Børnene udtrykker i interviewene stor begejstring for Nature Gaming og peger i den forbindelse på en række forhold, der gør det attraktivt at deltage, herunder at det rummer spændende aktiviteter, intense kropslige oplevelser, et interessant spillelandskab og et godt samvær med andre børn. Om end der er forskel på hvilke specifikke aktiviteter og spil, som de interviewede er mest optaget af, så udtrykker børnene gennemgående et stort engagement i forhold til de aktiviteter, der foregår i Nature Gaming. Børnene glæder sig altid til at komme til Nature Gaming, og de deltager med stor entusiasme. Børnene oplever Nature Gaming-aktiviteterne som udendørscomputerspil, der engagerer hele kroppen. Ifølge børnene er Nature Gaming lige så spændende og dragende som computerspil og har mange af de samme kvaliteter. På to væsentlige punkter er Nature Gaming dog anderledes. For det første fremhæver børnene det som en afgørende kvalitet, at det er dem selv, der skal bevæge sig rundt. Det er en helkropsoplevelse, hvor det er dem, der skal ned og kravle, løbe op ad bakken eller gemme sig i et hul i muren:

”Det er lidt ligesom at være inde i spillet. Altså som at være inden i det spil, man spiller. Det er dig, der løber. Du skal ikke bare sidde og holde en finger nede på [W]. Man bliver forpustet. Det gør det sjovere og federe.” (Dreng, 11 år)

For det andet påpeger børnene, at Kongelundfortet – på grund af det småkuperede landskab og de mange konstruktioner – udgør en fremragende bane med rige spillemuligheder. I tillæg hertil bidrager fortets militære historie med en autenticitet, der understøtter stemningen i børnenes leg:

”Det er meget federe at være herude. Det er et godt sted at spille, for der er mange gemmesteder og bakker. Det er bare et godt landskab at kæmpe i [...] og man har jo også brugt det i rigtig krig.” (Dreng, 12 år)

Udover selve aktiviteterne, landskabet og det kropslige engagement heri, så fremhæver børnene samværet med hinanden som en vigtig kvalitet ved Nature Gaming. Både under og mellem spilseancerne foregår der mange sociale interaktioner mellem børnene. Under spillene finder børnene glæde i at kæmpe sammen med deres hold i bestræbelserne på at besejre modstanderholdet. I pauserne mellem spillene nyder børnene den livlige snak om strategiske manøvrer i spillet og om, hvem der skød hvem og flest:

”At være sammen med sine venner og være ude på en fed bane. Ja, at lave noget sammen med sine venner. Der er en aktivitet at være sammen om. Man taler meget sammen og gør noget sjovt sammen.” (Dreng, 12 år)

Afslutningsvis skal det bemærkes, at flere børn i interviewene fremhæver deres begejstring over de undervisere, der er ansvarlige for at afvikle indholdet af Nature Gaming.

Opsummering af evalueringresultater

Implementering: Nature Gaming er en organisatorisk og aktivitetsbaseret indsats, der har til hensigt at udvikle og afprøve nye aktiviteter samt nye måder at organisere fællesskaber i naturen med fokus på børn i 10-15-årsalderen. Nature Gaming er en del af det store projekt *Kongelundsfortet – i bevægelse*, som organiseres af DGI Storkøbenhavn i samarbejde med Dragør Kommune. Indsatsen, som består af et aktivitetstilbud med kampele og strategilege, er inspireret af gamle kampele og moderne computerspil og er blevet udviklet på baggrund af en brugerinddragelsesproces med lokale børn. Aktivitetstilbuddet, der har været gennemført to gange i 2019, foregår i kultur- og naturlandskabet omkring Kongelundsfortet, og der er indkøbt en del specialudstyr til de gamer-inspirerede udendørs aktiviteter. Tilknytningen til NatureMoves har primært haft betydning i forhold til at sætte fokus på den aktuelle målgruppe. Udover udviklingsprocessen med brug af brugerinddragelse er det nye i projektet selve aktiviteterne, som involverer kampele og elektroniske legered-

skaber med fokus på fællesskab og socialt samvær, natur- og kulturoplevelser samt involvering af hele familien.

Vedligeholdelse: Der er en solid organisatorisk og økonomisk opbakning bag indsatsen i kraft af samarbejdet mellem Dragør Kommune og DGI Storkøbenhavn og støtten fra Nordea-fonden. Information om tilbuddet er blevet kommunikeret på forskellige måder primært med fokus på de lokale skoler, Kongelundsfortet, samt sociale medier. Projektlederne mener, at forløbet med Nature Gaming trods udfordringer med tilgængelighed kan ses som en succes, fordi det viser, at der er interesse for denne type aktiviteter, og at måden at organisere dem på er hensigtsmæssig. Udviklingsprocessen med brugerinddragelse fremhæves som en vigtig del af indsatsen. Til videreførelse af indsatsen er der oprettet en selvstændig forening (KOF), som tilbyder en række aktiviteter herunder Nature Gaming.

Rækkevidde: Samlet set rammer Nature Gaming overvejende idrætsaktive drenge, der i forvejen kommer udendørs på egen hånd mindst en gang om ugen. Børnene oplever at have en vis grad af frihed til at færdes udendørs på egen hånd. Størstedelen af børnene kommer fra veluddannede hjem.

Virkning: Samlet set indikerer resultaterne, at Nature Gaming opleves som et interessant og motiverende udendørs aktivitetstilbud, der engagerer børnene kropsligt gennem fælles spil og lege med andre børn. Ligeledes peger resultaterne på, at Nature Gaming giver børnene lyst til at bruge Kongelundsfortet på egen hånd i fritiden, og at det giver nye ideer til, hvad de kan lave udendørs i fritiden. Børnene oplever dog samtidig, at deres muligheder for at forfølge disse ideer på egen hånd er begrænsede, særligt på grund af det dyre udstyr spillene kræver.

Adoption: Samlet set er der stor tilfredshed blandt børnene med at deltage i Nature Gaming. Mulighederne for spændende og nye aktiviteter, der giver anledning til engagerende interaktioner mellem børn og landskabet på fortet, er de vigtigste grunde til den høje tilfredshed blandt børnene. Ligeledes er de sociale interaktioner – børnene i mellem og med underviserne – en væsentlig kilde til tilfredshed med forløbet. Nature Gaming fremstår på det grundlag som en god ramme om et aktivt og fælles udeliv.

Diskussion

I de følgende afsnit diskuteres udvalgte centrale dele af evalueringsresultaterne med henblik på at uddrage nogle væsentlige læringspunkter fra undersøgelsen.

Fotograf: Jan Arvidsen

Gaming og udeliv udelukker ikke hinanden

Fund fra evalueringen viser, at Nature Gaming er et attraktivt og engagerende aktivitetstilbud for nogle børn – særligt drenge. Børnene peger på, at det er samspillet mellem spændende aktiviteter, intensive kropslige oplevelser, et interessant spillelandskab og samværet med andre børn, der gør Nature Gaming attraktivt. Ifølge børnene er Nature Gaming lige så spændende og dragende som computerspil og har mange af de samme kvaliteter. På to væsentlige punkter er Nature Gaming dog anderledes. For det første er det en afgørende kvalitet for børnene, at det er dem selv, der skal bevæge sig rundt. De oplever Nature Gaming som udendørscomputerspil, der engagerer hele kroppen. For det andet påpeger børnene, at Kongelundfortet – på grund af det småkuperede landskab og de mange konstruktioner – udgør en fremragende spillebane med rige spillemuligheder. I til-læg hertil bidrager fortets militære historie med en autenticitet, der understøtter stemningen i børnenes leg. I lighed med digital gaming (Quandt and Kröger 2013) spiller samværet med andre børn en afgørende rolle i Nature Gaming for langt de fleste børn. Dette samvær foregår både før, under og efter spillene.

De seneste 10-15 års stigning i børns brug af smartphones, TV, spillkonsoller og andre former for elektronisk medieret underholdning og interaktionsmuligheder udpeges jævnligt som en hovedårsag til børns faldende brug og engagement i naturen i samme periode (Kellert, Case et al. 2017, Larson, Szczytko et al. 2019). Smartphones og andre elektroniske enheder er uafviseligt blevet en integreret del af et moderne børneliv, og således foregår væsentlige dele af børns liv digitalt (Livingstone 2009, Toh, Howie et al. 2019, Plowman 2020). Digitale teknologier er blevet en naturlig og intuitiv måde for børn at interagere med mennesker, ting og steder. En række nyere studier peger på, at digitale teknologier ikke kun er et onde, der holder børnene indendørs, men rummer potentialer til at påvirke børns udeliv positivt. Således er forældre mere tilbøjelige til at understøtte børns uafhængige mobilitet, hvis børnene har en telefon med sig (Pain, Grundy et al. 2005, Bond 2014, Nielsen and Arvidsen 2021). Udover at smartphones tilsyneladende gør udendørssteder og -aktiviteter mulige, så synes digitale teknologier også at kunne tilskynde børn til interaktioner med udendørs omgivelser og naturen (Crawford, Holder et al. 2016, Schilhab, Stevenson et al. 2018, Larson, Szczytko et al. 2019). Ligeledes synes digitale teknologier at kunne bidrage til børns muligheder for – udendørs – at finde fred og ro i hverdagen, at forandre stemninger og humør og at indgå i sociale interaktioner (Arvidsen and Beames 2018, Nielsen and Arvidsen 2021).

Evalueringen af indsatsen resonerer med ovenstående studier og inviterer til en mere nuanceret forståelse af, at grænserne mellem børns digitale og analoge liv er flydende, og at der ikke nødvendigvis er et modsætningsforhold mellem gaming og udeliv. Gaming rummer nogle åbenlyse attraktioner for en stor gruppe børn, men gaming kan antage mange former, og nogle af disse kan understøtte børns aktive udeliv.

Nye motiverende aktiviteter og fællesskaber i naturen – som børnene ikke kan drive selv

Resultaterne fra evalueringen viser samlet set, at der er stor tilfredshed blandt børnene med at deltage i Nature Gaming. Evalueringen indikerer ligeledes, at Nature Gaming dels giver børnene lyst til at bruge Kongelundsfortet på egen hånd i fritiden, dels nye ideer til hvad man kan laves udendørs i fritiden. Børnene oplever dog samtidig, at deres muligheder for at forfølge disse ideer på egen hånd er begrænsede, idet det kræver noget udstyr, som ikke er tilgængeligt for dem uden vokseninvolvering. På den ene side har Nature Gaming helt afgjort ramt noget, der motiverer og engagerer de deltagende børn, og i den forstand kan siges at bidrage til indfrielse af målsætningen om at fremme børns aktive udeliv. Samtidig er indsatsen begrænset ved, at den ikke rækker ud over sig selv, og dermed ikke giver børnene nogle nye muligheder for et aktivt udeliv på egen hånd i fritiden. Aktivitetstilbuddet Nature Gaming har som de øvrige tiltag på Kongelundsfortet som mål at skabe organiserede fællesskaber omkring udeaktiviteter for børn, hvorfor man kan sige at indsatsen ud fra egne målsætninger er lykkedes, men at perspektivet til børns selvorganiserede fritidsliv mangler.

En række studier konkluderer, at en stigende voksenindblanding i børns liv generelt har negative konsekvenser for omfanget af børnenes udeliv og fysiske aktivitetsniveau (Skår and Krogh 2009, Little 2010, Janssen 2015, Skår, Gundersen et al. 2016). Der er således god grund til at understøtte, at børn ikke – i unødvendig grad – gøres afhængige af voksne i deres udeliv. Afhængigheden kan fx handle om udstyr, opsyn, transport og kompetencer (Skår and Krogh 2009, Foster, Villanueva et al. 2014, Arvidsen 2019) og indsatser, der søger at fremme børns udeliv, kan med fordel have som mål at sætte børnene fri, så de kan og må drive deres udeliv på egen hånd og med andre børn.

Nye muligheder for fysisk aktivitet udendørs – for dem der allerede er fysisk aktive udendørs

Resultaterne viser, at børnene oplever at være fysisk aktive, når de er til Nature Gaming, og herunder at det ofte er hårdt, og at de bliver forpustede, når de spiller. Som en væsentlig attraktion ved Nature Gaming fremhæver børnene, at de skal bruge deres krop meget. Mange børn svarer ligeledes, at Nature Gaming er en god måde at være fysisk aktiv på (56%) og en god måde at være udendørs på (89%). Samlet set indikerer resultaterne, at Nature Gaming kan rumme et potentiale til at understøtte børns aktive udeliv.

Samtidig tyder resultaterne dog også på, at indsatsen primært rekrutterer en gruppe af børn, der i forvejen har et vist fysisk aktivitetsniveau i fritiden. Således angiver 88% af børnene, at de er fysisk aktive i fritiden (organiseret eller på egen hånd) minimum én gang om ugen. I en repræsentativ undersøgelse af 10-15-årige børn fra hele landet er det kun tilfældet for 79% af de deltagende (Arvidsen 2019).

Indsatsen synes således at henvende sig til en særlig gruppe af børn, hvilket ikke i

sig selv er problematisk, men det peger på en både socioøkonomisk og kønsmæssig skævhed. Det kan derfor anbefales at inddrage socioøkonomi og køn i forhold til målgruppen som et mere generelt opmærksomhedspunkt, når der arbejdes på at understøtte børns udeliv.

Nye rum for udeliv – der dog ikke er tilgængeligt for alle

Evalueringen viser, at Nature Gaming – ud over at være et motiverende aktivitetstilbud – giver børnene lyst til at bruge Kongelundsfortet i fritiden. Således angiver alle børnene, at indsatsen har givet dem *meget* (62%) eller *lidt* (32%) mere lyst til at besøge området i fritiden alene eller med deres venner. Dette positive resultat skal dog ses i lyset af, at kun godt halvdelen (56%) af børnene angiver, at de selv må tage til Nature Gaming på Kongelundsfortet uden følgeskab af en forælder eller anden voksen. Hvis vi antager, at denne grad af oplevet tilgængelighed også gælder for børnenes generelle brug af Kongelundsfortet, så er det kun godt halvdelen af børnene, der – qua indsatsen – har fået et nyt udeområde, som de kan bruge i fritiden på egen hånd.

Dette rejser et mere generelt spørgsmål om, hvordan uderum til børn placeres mest hensigtsmæssigt, hvis de skal være tilgængelige for børn på egen hånd. En lang række studier viser, at børns frie og uafhængige mobilitet er ret begrænset (Wen, Kite et al. 2009, Carver, Timperio et al. 2012), og at dårlig tilgængelighed til gode udendørsomgivelser har negativ indflydelse på omfanget af børns udeliv (Islam, Moore et al. 2016, Bloemsma, Gehring et al. 2018).

På den baggrund kan indsatser, der søger at fremme børns udeliv gennem organiseret aktivisering af særlige uderum, med fordel medtænke tilgængeligheden af disse rum for børnene, således at uderummet også bliver tilgængeligt for børnene i deres eget selvorganiserede udeliv.

Sammenhæng mellem uderum og aktivitet

Aktivitetstilbuddet Nature Gaming er blevet udviklet i en brugerinddragelsesproces med lokale børn, og de deltagende børn fremhæver at landskabet omkring Kongelundsfortet som særligt og velegnet til spillene og legene. Det kultur- og naturprægede landskab med den særlige historie som tydeligt afspejles i områdets bakker og bunkere opleves af børnene som både inspirerende og særdeles velegnet til de konkrete aktiviteter inspireret både af gamle idrætslege og computerspil. Rent fysisk passer landskabet fortræffeligt idet det rummer mange forskellige elementer og mange gemmesteder, og rent stemningsmæssigt harmonerer det med aktiviteterne i kraft af historien og ligheden med virtuelle landskaber fra computerspil.

Ovenstående peger på en vigtig sammenhæng mellem uderummet og de aktiviteter man ønsker at igangsætte eller understøtte for en given målgruppe. Selvom der kan argumenteres for at leg er et grundvilkår i vores kultur og at specielt børn kan lege overalt (Møller 2010, Eichberg 2018) er der god grund til at fokusere på sammenhænge mellem

udeum og leg. Sammenhængen kan forklares med begrebet *affordance* (Gibson 1979, Heft 1988), som angår den funktionelle relation mellem individet og deres omgivelser eller rum. Den måde vi opfatter et givent rum på, afhænger af kropslig kompetence og erfaring, og forskellige rum vil invitere til forskellige aktiviteter. Det er tydeligt at Kongelundsfortet bidrager til at inspirere de lokale børn til at deltage i Nature Gaming-aktiviteterne.

Disse overvejelser viser vigtigheden af at have fokus på sammenhængen mellem det konkrete fysiske uderum og de aktiviteter man ønsker at igangsætte. Samtidigt kan de også pege på muligheden af at inddrage nye rum - fx militære anlæg, havneområder og industriområder - som rekreative områder og mulige aktivitetssteder for børns aktive udeliv.

Fotograf: Jan Arvidsen

Sammenfattende konklusioner

I det følgende sammenfattes de væsentligste konklusioner fra evalueringen af Nature Gaming ud fra det forskningsmæssige formål, som er at undersøge, om og hvordan fokuserede indsatser i form af nye uderum og organiserede udelivsaktiviteter kan skabe gode rammer for børns aktive udeliv.

Hovedkonklusionerne fra evalueringen af Nature Gaming er:

1. Nature Gaming rummer nogle åbenlyse attraktioner særligt for drenge, og ved at organisere og integrere gaming-aktiviteter i et interessant uderum kan der skabes et attraktivt og motiverende udeliv for børn. Et udeliv der rummer spændende aktiviteter, intensive kropslige oplevelser og et engagerende samvær med andre børn.
2. Organiserede aktiviteter som Nature Gaming kan give børn både lyst og ideer til et aktivt udeliv, men hvis ambitionen er at skabe ændringer i børns eget selvorganiserede udendørs fritidsliv, så bør denne ambition medtænkes mere konsekvent. Konkret betyder det, at man skal fokusere på aktiviteter som børnene selv kan organisere efterfølgende, og som ikke er afhængig af udstyr, kompetencer eller udeområder, som børnene ikke umiddelbart har adgang til.
3. Nature Gaming er et eksempel på en organiseret udeaktivitet, der særligt tiltaler drenge. Det er isoleret set uproblematisk, men i et bredere perspektiv bør man tilstræbe et varieret udbud af organiserede aktiviteter, hvor alle børn kan finde sig til rette. Ligeledes bør man finde organiseringsmodeller og rekrutteringsstrategier, der også henvender sig til grupper af børn, der kommer fra familier med en under middel socioøkonomi. Ligeledes bør der være fokus på børn, der ikke i forvejen er fysisk aktive.
4. Nature Gaming er et eksempel på en organiseret udelivsaktivitet, hvor der er et stærkt og engagerende samspil mellem aktivitet og uderum. Det er vigtigt at have fokus på sådanne sammenhænge, da det bidrager til, at det vedbliver med at være interessant at deltage. Fremtidig organiserede udelivsaktiviteter kan med fordel have fokus på mulighederne af at inddrage nye rum som rekreative områder for børn, herunder fx havneområder, industrielle områder eller urbane grønne områder.

Tværgående konklusioner

I dette afsnit præsenteres ni tværgående konklusioner fra evalueringen af de involverede rumlige og aktivitetsmæssige indsatser. Disse fungerer som en overordnet – men ikke udtømmende – konklusion på evalueringen. Således henvises der til de specifikke evalueringsafsnit for en mere udtømmende og nuanceret opsamlingen af vigtige pointer fra evalueringen.

Overordnet set er konklusionen, at det er muligt, med fokuserede videnbaserede indsatser, at skabe gode rammer, som kan understøtte børns aktive udeliv. Der er dog en række opmærksomhedspunkter²⁷, som det er nødvendigt at tage højde for, hvilket udfoldes i følgende centrale pointer.

Gode sociale rammer er afgørende for børns aktive udeliv

Det sociale liv mellem børn fremstår som den afgørende drivkraft i børns udeliv, hvilket både denne og tidligere undersøgelser peger på (Andkjær et al., 2016; Andkjær og Hadberg, 2017, Arvidsen, 2019). Dette er tydeligt på tværs af alle fire indsatser. I de rumlige indsatser udtrykker børnene, at de overvejende besøger uderummene for at være sammen med deres venner. I de organisatoriske indsatser angiver de deltagende børn ligeledes, at den vigtigste kvalitet ved deres deltagelse er, at de kan være sammen med og få nye venner. Således er mulighederne for at møde andre jævnaldrende noget, der i høj grad motiverer børn til at besøge et uderum eller deltage i en organiseret udelivsaktivitet. Det betyder omvendt, at det virker demotiverende på børns lyst til at gøre brug af et uderum eller deltage i en organiseret udelivsaktivitet, hvis der ikke er mulighed for planlagte og spontane møder med andre børn.

Rumlige eller organisatoriske rammer gør det således ikke alene. En række sociale forhold, herunder mulighed for spontan social interaktion og høj oplevet tilgængelighed (se #2) er tydeligvis mere betydningsfulde end de aktivitetsmuligheder, der tilbydes gennem et uderum eller en organiseret udelivsaktivitet. Viden om sociale og rumlige aspekter af børns udeliv, dvs. hvor de færdes, mødes og opholder sig i fritiden, bør derfor inddrages i udviklingen nye uderum og organiserede udelivsaktiviteter til børn.

Høj oplevet tilgængelighed er afgørende for børns aktive udeliv

Både når det gælder anlæggelsen af nye uderum og organiseringen af udelivsaktiviteter for børn er det afgørende at have fokus på den oplevede tilgængelighed. Oplevet tilgængelighed er et udtryk for, i hvor høj grad børn reelt oplever, at et givent område eller en udelivsaktivitet er tilgængelig for dem i hverdagen. Oplevet tilgængelighed handler både om fysisk placering i forhold til børns mobilitet, og det handler om afhængighed af voksne og udstyr.

Uderum bør placeres i områder, hvor børn normalt færdes, så de naturligt kan indgå i børns hverdagsaktiviteter og sociale liv. Ved nye indsatser bør man arbejde ud fra kendskab

---

²⁷ I præsentationen af opmærksomhedspunkterne tilstræbes en præcis og skarp formidling af hensyn til forståelsen. Det betyder, at der anvendes ord som: er, skal og bør – fremfor: synes og kan.

til børns aktivitetsmønster og forsøge at anlægge uderummene der, hvor børnene i forvejen færdes eller optimere steder, som allerede indgår i børns hverdag.

Nye uderum skal kunne besøges af børn på egen hånd, da børn overvejende opholder sig i og bruger uderum til at være sammen med deres venner. Det skal således være steder, hvor børn har lov til at færdes både formelt og af forældre. Hvis børn er afhængige af deres forældre (eller andre voksne) i forhold til transport til eller ophold i området, begrænser det i høj grad deres brug af et givent uderum.

Organiserede udelivsaktiviteter bør så vidt muligt tilrettelægges – både hvad angår sociale rammer, udstyr og kompetencer – så børn selv kan tage initiativ til og opleve ejerskab til aktiviteterne. Hermed forankres aktiviteterne mere solidt i børns aktive udeliv. Bliver udelivsaktiviteterne for udstyrs- eller bemandingskrævende, begrænser det børns muligheder for at udleve aktiviteterne på egen hånd og dermed den oplevede tilgængelighed af en udelivsaktivitet.

Uderum kan understøtte børns aktive udeliv – men en række forhold bør tilgodeses

Indsatser med fokus på at skabe nye uderum som rammer for børns aktive udeliv har potentiale til at understøtte, at børn kommer mere udenfor, men det kræver, at følgende fire forhold er opfyldt:

1) Uderum skal give mulighed for spontant og planlagt samvær med venner, da mødet med andre børn synes at være den væsentligste drivkraft i børns aktive udeliv (se #1). Dette understreger samtidig vigtigheden af den oplevede tilgængelighed (se #2), da samvær med venner er betinget af en høj oplevet tilgængelighed til et uderum. Derudover handler det om, at uderum skal udformes på måder, der giver mulighed for og lyst til socialt samvær. Dette kan bl.a. komme til udtryk ved at skabe mindre afgrænsede områder i et uderum, samt at opsætte faciliteter, der inviterer til socialt samvær (fx bord-bænkesæt, hængekøjer og shelters).

2) Uderum skal rumme udfordrende, sanselige og engagerede aktivitetsmuligheder med mulighed for progression og variation. Mange af de yngre børn tiltrækkes af leg og bevægelse, der er udfordrende og engagerende. Det muliggøres gennem rumlige tiltag, hvor man kan springe ned, klatre op, svinge sig, balancere samt cykle eller løbe i høj fart. Det er samtidig væsentligt, at de fysiske faciliteter giver mulighed for progression og variation, så børn kan føle sig udfordrede på flere niveauer samt kan opleve en fleksibilitet i brugen. Det skal være muligt for børnene at tage faciliteterne i brug på nye ofte ikke-intenderede måder og være kreative i deres lege og aktiviteter. Muligheden for progression og variation gælder ikke mindst set i et tidsperspektiv, hvor børn kan opleve, at aktivitetsmulighederne bliver kedelige i længden.

3) Uderum skal tilgodeses forskelle i alders- og kønsrelaterede motiver, præferencer og behov. Selvom billedet ikke er fuldstændig entydigt, synes der på et overordnet niveau at være visse forskelle. Aldersmæssigt synes uderum med omfattende legemuligheder i højere grad at tilgodeses de yngste børn i målgruppen, hvilket også dokumenteres i tidligere undersøgelser (Andkjær et al., 2016). Yderligere virker det til, at det er den yngste del af

målgruppen, der er mest tilbøjelige til at være fysisk aktive i uderummene. Kønsmæssigt er drenge generelt mere fysisk aktive end piger og foretrækker i højere grad udfordrende faciliteter, mens piger har et større fokus på sociale aktiviteter og foretrækker faciliteter, der giver mulighed for socialt samvær. Denne forskel bekræftes også af andre undersøgelser (Andkjær & Hadberg, 2017; Ibsen et al, 2015; Laub & Pilgaard, 2012).

4) Uderum skal vedligeholdes og indeholde basisfaciliteter. Det er vigtigt, at uderum løbende vedligeholdes, da det begrænser børns ophold på et område, hvis faciliteter er ødelagte eller dårligt vedligeholdte. Samtidig er det en stor fordel, hvis der findes basale faciliteter, bl.a. toilet og skraldespande, så børnene kan opholde sig der i længere tid og føle sig hjemme på området.

Organiserede udelivsaktiviteter kan understøtte børns aktive udeliv – men en række forhold bør tilgodeses

Indsatser med fokus på at skabe organiserede udelivsaktiviteter som rammer for børns aktive udeliv har potentiale til at understøtte og fremme, at børn kommer mere udenfor, men det kræver på samme måde som de fysiske rammer, at fire forhold tilgodeses:

1) Udelivsaktiviteter skal skabe sociale møder mellem børn, da mødet med andre børn synes at være den væsentligste drivkraft i børns aktive udeliv (se #1). Udelivsaktiviteter kan organiseres på mange måder, men det centrale er at de bør skabe gode rammer for sociale oplevelser og samspil blandt børn, hvor de kan være sammen med venner og eventuelt få nye venner. Dette kan bl.a. tilgodeses med kropslige aktiviteter og leg, samt i form af en lejr, hvor også daglige rutiner indgår (fx fælles madlavning, spisning og overnatning). Det er væsentligt at overveje, hvor meget mobiltelefoner skal fylde i denne sammenhæng. Børn sætter pris på at være fri for mobiltelefoner i udelivsaktiviteterne, da de oplever, at det er lettere at snakke sammen og lære hinanden at kende uden forstyrrelser fra mobiltelefonerne.

2) Udelivsaktiviteter skal rumme udfordrende, sanselige og engagerende aktivitetsmuligheder. Aktiviteterne kan med fordel involvere hele kroppen og et tæt samspil med landskabet, og kendte aktiviteter som computerspil kan bruges som inspiration og til at skabe motivation. Aktiviteter, der tilgodeser interaktion med vand, rummer en særlig mulighed for sanselige og udfordrende kropslige aktiviteter.

3) Udelivsaktiviteter skal rumme forskellige og varierede aktivitetstilbud. Det virker motiverende for børn at blive præsenteret for nye og forskellige aktivitetstilbud med forskelligt indhold og varierende grader af udfordring. Det giver dem lyst til at prøve anderledes aktiviteter igen, samt giver dem nye ideer til, hvad de kan lave udenfor.

4) Udelivsaktiviteter skal udgøre et frirum for voksne. Børn sætter pris på at have et frirum fra forældre og søskende, hvor de kan være sig selv og være sammen vennerne. Frirummet udnyttes bl.a. til at gøre nogle af de ting, de ikke normalt får lov til hjemme.

Børn kan med fordel inddrages i udviklingsprocesser af nye indsatser

Børn kan med fordel inddrages både indirekte og direkte i udviklingsprocessen af nye uderum og organiserede udelivsaktiviteter.

Den indirekte inddragelse af børn handler om at opnå generel viden om børns motiver for udeliv og deres udelivsadfærd, samt deres præferencer for sociale, fysiske og organisatoriske rammer. Den generelle viden kan dog ikke stå alene, men må suppleres af et specifikt indblik i lokale børns udelivsadfærd, facilitetsbrug og – ikke mindst – de sociale rammer for deres udeliv.

Den direkte inddragelse af børn handler om, at lokale børn involveres aktivt i udviklingsprocessen af et uderum eller en udelivsaktivitet. Den direkte inddragelse kan bidrage til, at både nye uderum og organiserede udelivsaktiviteter i højere grad imødekommer lokale børns ønsker, behov og ideer, og samtidigt, at de oplever ejerskab til et område eller en aktivitet. Direkte inddragelse af børn kan dermed ses som en måde at skabe motivation, deltagelse og sikre forankring af en indsats. Yderligere kan den direkte inddragelse medvirke til et uderums eller en udelivsaktivitets legitimitet både blandt børn og voksne – herunder planlæggere, initiativtagere og pædagogisk personale – idet børnene har haft indflydelse på deres lokalområde og deres fritidsliv.

Andre brugergrupper og børns bevægelseskultur bør medtænkes i udviklingen af nye indsatser

Ved anlæggelse af nye uderum og organisering af udelivsaktiviteter for børn er det væsentlig at medtænke andre brugergrupper og børns eksisterende bevægelseskultur, da begge dele har betydning for den måde børn bruger et uderum og deltager i en udelivsaktivitet.

Andre brugergruppers anvendelse af et uderum kan komme til udtryk på mange forskellige måder. Et perspektiv handler om det problematiske i, at brugergruppers ophold og brug af et uderum kan skabe dårlig stemning (fx upassende opførsel, hærværk, graffiti, affald m.m.) og gøre nogle børn utrygge ved at anvende samme uderum. Helt konkret er det børnenes oplevelse i Bogense, hvor unge bruger friluftsområdet til at hænge ud i, hvilket er med til at skabe en utryg stemning på området for nogle af de mindre børn.

Et andet perspektiv handler om, at det kan være relevant og nødvendigt at medtænke andre brugergrupper, specielt når det drejer sig om mindre børn. Børnene kan være afhængige af forældrenes transport og deltagelse, som det er tilfældet i Bagenkop og med Nature Gaming på Kongelundsfortet. Det er her relevant at indtænke faciliteter og aktiviteter, som inkluderer forældrene, så det dels bliver muligt og dels bliver attraktivt at bruge området og deltage i aktiviteterne for både børn og voksne.

Det kan være en stor fordel at have kendskab til og tage udgangspunkt i børns eksisterende fritids- og bevægelseskultur, når man vil udvikle nye uderum eller udelivsaktiviteter til børn. Ved at tage udgangspunkt i de udeområder, som allerede anvendes af børnene, kan indsatser på en relativt enkel, men samtidig vellykket, måde facilitere, styrke og videreudvikle det eksisterende sociale og aktive udeliv i disse uderum. Bademiljøet i Bagenkop er et godt eksempel herpå, hvor relativt simple og billige fysiske faciliteter på en enkel måde har gjort uderummet mere indbydende, sjovt og attraktivt. På samme måde kan man se

Nature Gaming på Kongelundslottet som et eksempel på, hvordan man med udgangspunkt i eksisterende aktiviteter kan udvikle engagerende og motiverende kropslige aktiviteter i uderummet.

Nye rammer for børns aktive udeliv skal aktiveres og vedligeholdes

For at rumlige og organisatoriske indsatsen kan bidrage til blivende forandringer i børns aktive udeliv, kan det være nødvendigt, at der gøres en indsats for at aktivere og vedligeholde indsatsene²⁸. Resultaterne fra evalueringen tyder på, at dette er et svagt og ofte overset element i arbejdet med at udvikle og implementere indsatsen til fremme af børns aktive udeliv.

En indsats kan med fordel aktiveres ved at bruge sociale medier til at informere og kommunikere om indsatsen. Særlige arrangementer eller events er ligeledes gode måder hvorpå, der kan skabes opmærksomhed omkring indsatsen. For at aktivere og vedligeholde en indsats kan man med fordel involvere og samarbejde med kommuner, skoler, institutioner, foreninger og forældre i lokalområderne. I projektet Nature Gaming på Kongelundsfortet har man erfaringer med at oprette en selvstændig forening, der står for at forankre og sikre videreførelsen af de nye udelivsaktiviteter. Direkte inddragelse af børn i udviklingen af en indsats (se #5) kan endvidere ses som en måde at forsøge at skabe ejerskab til og aktivere indsatsen, hvilket på sigt kan medvirke til at vedligeholde og sikre forankring af indsatsen.

Når man taler om aktivering og vedligeholdelse af en indsats, er der grund til at fremhæve, at dette med fordel kan involvere brug af flere af de ovenfor nævnte metoder og strategier. Eksempelvis fremgår det, at aktiveringen af friluftsområdet i Bogense primært er sket gennem skolen, hvilket kan betyde, at området primært sættes i sammenhæng med skolen og med pædagogiske aktiviteter. Dette kan have betydning for børnenes brug af området i uorganiseret fritidssammenhæng, hvor en bredere og flerstrengt strategi til aktivering og vedligeholdelse muligvis kunne have gjort en forskel.

Noget tyder på, at indsatsen, som dels har høj grad af oplevet tilgængelighed og dels rummer attraktive elementer og eventuelt bygger på lokale traditioner, har mindre brug for aktivering og vedligeholdelse for at blive en succes.

Videnbaserede indsatsen kræver stram styring samt solid økonomisk og politisk opbakning

Resultaterne fra evalueringen viser, at det er vanskeligt at implementere og fastholde fokuserede indsatsen, som bygger på forskningsmæssige resultater og viden om børns udeliv. Når indsatsen skal virkeliggøres i fx en kommune eller organisation spiller rigtig mange forhold ind: fx lovgivning, økonomiske ressourcer, politiske interesser, lokalplaner, samspil med naboer og lokalsamfundet. Det betyder, at indsatsen ofte ændrer sig radikalt i

---

²⁸ Aktivering og vedligeholdelse handler om bæredygtighed, opbakning, forankring og brugen af indsatsen i et længere tidsperspektiv. Der er således ikke tale om konkret, fysisk vedligeholdelse af fx et uderum, men om vedligeholdelse i et forankringsperspektiv.

processen både i forhold til indhold og form, og enkelte bliver ikke realiseret.

Det store tidsforløb fra planlægning til realisering kombineret med de mange ændringer undervejs i processen gør det vanskeligt at vurdere betydningen af den forskningsmæssige komponent i indsatsen. Problematikken udfordrer den grundlæggende logik i NatureM-oves-projektet og kalder på større satsninger, hvor man med politisk opbakning og solid økonomisk støtte iværksætter stramt styrede videnbaserede indsatser, som bygger på forskningsmæssige resultater og viden om børns udeliv.

Nye indsatser skal være helhedsorienterede med fokus på særlige målgrupper

Det er karakteristisk for børnene på tværs af de fire indsatser, at næsten alle er idrætsaktive og udendørs i fritiden på ugentlig basis. Derudover kommer mange fra hjem, hvor mindst én forældre har en mellemlang eller lang videregående uddannelse. Dette tyder på, at indsatserne primært rammer de børn, der allerede er fysisk aktive, ofte er udendørs i forvejen og kommer fra socioøkonomisk stærke rammer.

Mekanismerne bag dette er sandsynligvis mange, men resultaterne peger på, at det handler om både individuelle, sociale og økonomiske forhold. Konkret kan det være et spørgsmål om særlige målgruppers manglende interesse eller færdigheder for aktivt udeliv, som gør, at de ikke bliver motiveret af ellers gode tilbud om nye uderum eller organiserede udelivsaktiviteter. Det kan endvidere handle om manglende opbakning fra venner eller økonomiske muligheder, som skaber barrierer i forhold til deltagelse i aktivt udeliv. Hvis ambitionen er at aktivere den gruppe af børn, som har størst behov for det, kræves en særlig indsats rettet mod de mindst aktive og de mindst privilegerede børn.

Ovenstående skal ses i lyset af, at udvikling af nye uderum og organiserede udelivsaktiviteter kun berører en begrænset rumlig og tidslig del af børns udeliv. Således udfolder børns liv sig i mange forskellige rumlige og tidslige rammer, og kun en begrænset del handler om aktivt udeliv i fritiden.

Resultaterne peger på, at indsatser skal vedligeholdes og være kontinuerlige, hvis de skal føre til reelle adfærds- og kulturændringer relateret til børns aktive udeliv. Det vil ikke mindst være nødvendigt med en mere helhedsorienteret tilgang, som også involverer andre arenaer i børns hverdagsliv, fx skoler, institutioner og foreninger m.m. (se #7) for at opnå varige adfærdsændringer. Længerevarende helhedsorienterede indsatser for særlige målgrupper er med andre ord nødvendige, hvis man skal sikre, at indsatserne får betydning for de grupper af børn, som har størst behov for at komme mere ud.

Metode

Evalueringen af de fire indsatser i NatureMoves er gennemført i perioden 2018 – 2021. Der er i evalueringen anvendt både kvalitative og kvantitative metoder, og evalueringsdesignet er inspireret af evalueringsmodellen RE-AIM (King, Glasgow et al. 2010) med de fem evalueringsdimensioner: rækkevidde, virkning, adoption, implementering og vedligeholdelse.

Det empiriske grundlag

Overordnet set er det empiriske grundlag for evalueringen genereret på fire forskellige måder, der kort vil blive beskrevet i de følgende afsnit. De fire datakilder er: 1) Interviews med voksne nøglepersoner, 2) Dokumentstudier, 3) Spørgeskemaundersøgelser med børn, 4) Interviews med børn. Det empiriske grundlag for evalueringen af de enkelte indsatser fremgår af tabel a.

	Indsats 1 Friluftsområde i Bogense	Indsats 2a Bademiljø i Bagenkop Havn	Indsats 2b Vandsportslejr på Strynø	Indsats 3a Nature Gaming på Kongelundsfortet
Interviews med voksne nøglepersoner	N=4	N=4	N=4	N=2
Dokumentstudier				
Spørgeskemaundersøgelser med børn	N=144	N=232	N=22	N=13
Interviews med børn	N=23	N=6	N=15	N=6

Tabel a. Oversigt over det empiriske grundlag for evalueringen

Interviews med voksne nøglepersoner

Formålet med de kvalitative interviews med de voksne nøglepersoner har været at opnå viden om baggrunden for og processen med udviklingen af de respektive indsatser. Der har bl.a. været fokus på mål, målgrupper og organisering, samt hvordan indsatserne er gennemført og tænkt videreført. Interviewene er gennemført med de centrale nøglepersoner (projektlejere, interessenter og partnere) i de enkelte indsatser, og er søgt gennemført, der hvor indsatserne er foregået (Tabel b). Interviewene er gennemført som semistrukturerede enkelt-, par- eller gruppeinterviews med interviewguide. Alle interviews er delvist transskriberet og er blevet analyseret tematisk (Braun, Clarke et al. 2017) med udgangspunkt i evalueringsdimensionerne *implementering* og *vedligeholdelse* fra RE-AIM.

Under implementering har formålet været at opnå en dybere forståelse for indsatserne ved at undersøge baggrunden for udviklingsprocessen og indholdet af den konkrete indsats, hvilket er afdækket i følgende tematikker: 1) vision og målsætninger; 2) indhold i indsatsen; 3) proces og udviklingen; 4) NatureMoves rolle og betydning; 5) økonomi, drift og formidling.

Under vedligeholdelse har formålet været at undersøge indsatsernes bæredygtighed og dermed hvilken opbakning, der er til indsatserne, hvilke tiltag der er gjort for at forankre indsatserne, samt hvilke andre forhold, der kan have betydning for brugen af indsatserne i et længere tidsperspektiv. Dette er afdækket gennem følgende tematikker: 1) den institutionelle opbakning herunder kommunens involvering; 2) aktivering og kommunikation af indsatsen.

	Tid	Sted	Interviewtype	Informanter
Indsats 1 Friluftsområde i Bogense ²⁹	Marts 2018	Udendørs på friluftsområdet	Parinterview	En kommunal ansat leder En kommunal naturvejleder
	September 2019	Indendørs grundet dårligt vejr	Parinterview	En lærer En kommunal ansat teamleder
Indsats 2a Bademiljø i Bagenkop Havn ³⁰	August 2019	Ved færgelejet i Bagenkop	Gruppeinterview	En lokal initiativtager En underviser fra vandsportslejren En kommunalt ansat projektleder En projektleder fra SHORES
Indsats 2b Vandsportslejr på Strynø	Juni 2020	Telefonisk	Opfølgende enkeltinterview	En projektleder fra SHORES
Indsats 3a Nature Gaming på Kongelundsfortet	August 2019	På Kongelunds-fortet	Parinterview	En leder af Outdoor DGI StorKBH En projektleder fra Kongelunds.

Tabel b. Oversigt over tid, sted, interviewtype og informanter i interviews med voksne nøglepersoner

29 Situationen omkring etablering af friluftspladsen i Bogense er organisatorisk og personmæssigt lidt speciel, hvilket er baggrunden for, at der er gennemført to interviews. Ved det første interview (før indvielsen af friluftsområdet) deltog nøglepersonerne i udviklingen og etableringen af området. Disse forlod begge deres stillinger i kommunen i løbet af 2018. Dette førte til det andet interview (efter indvielsen af friluftsområdet) med andre nøglepersoner der bl.a. havde ansvar for områdets videre drift.

30 Da færgelejet i Bagenkop og vandsportslejren på Strynø begge er mindre projekter under SHORES (<https://www.shores-langeland.com/>), blev der lavet et samlet interview for begge indsats. Dette interview blev efter et år fulgt op af et uddybende telefonisk interview med den ene af nøglepersonerne.

Dokumentstudier

Både forud for og i forlængelse af interviewene med nøglepersonerne er der gennemført dokumentstudier af centrale dokumenter for de respektive indsatser. De centrale dokumenter udgør et udvalg af projektejernes egne ansøgninger og planer for indsatserne, samt programteorier udviklet og relateret til NatureMoves-projektet. Analysen af dokumenterne har både været med til at informere interviewguides, samt nuancere og kvalificere analyserne af de gennemførte interviews.

Spørgeskemaundersøgelser med børn

Spørgeskemaundersøgelserne måler overordnet set indsatsernes rækkevidde og virkninger, samt børnenes tilegnelse af de fire indsatser, og leverer derved de centrale dele af det empiriske grundlag for de tre første evalueringsdimensioner af RE-AIM: *rækkevidde*, *virkning* og *adoption*. Derudover er spurgt til en række baggrundsoplysninger.

De uafhængige baggrundsvARIABLE i spørgeskemaundersøgelsen er køn, alder, udelivsadfærd, fysisk aktivitetsniveau, samt forældres uddannelsesbaggrund og erhvervsbeskæftigelse. De afhængige variable i undersøgelserne varierer afhængig af, om spørgeskemaet er anvendt til de rumlige eller organisatoriske indsatser.

Populationen i de elektroniske spørgeskemaundersøgelser er 10-15-årige børn (5.-8.kl.), der bor nær de rumlige indsatser eller har deltaget i de organisatoriske udelivsaktiviteter. Det er forskelligt hvor og hvornår undersøgelserne er foregået samt hvor mange informanter, der har været (Tabel c).

	Tid	Sted	Informanter	Svarprocent ³¹
Indsats 1 Friluftsområde i Bogense	Efteråret 2019	På Bogense skole	144	69%
Indsats 2a Bademiljø i Bagenkop Havn	Efteråret 2021 ³²	På Ørstedskolen i Rudkøbing og Humble skole	232	76%
Indsats 2b Vandsportslejr på Strynø	Sommeren 2019	På Strynø ifm afholdelse af lejren	22	100%
Indsats 3a Nature Gaming på Kongelundsfortet	Efteråret 2019	På Kongelundsfortet ifm afholdelse af NatureGaming	9	69%

Tabel c. Oversigt over tid, sted, informanter og svarprocent i spørgeskemaundersøgelserne med børn

31 Kolonnen med informanter viser, hvor mange børn, der har besvaret spørgeskemaet. Svarprocenten angiver, hvor stor en procentdel disse børn udgør, i forhold til hvor mange spørgeskemaet er distribueret til.

32 Spørgeskemaundersøgelsen i Bagenkop (Humble skole og Ørstedskolen) blev oprindeligt igangsat i efteråret 2020. Der foreligger derfor besvarelser fra Humble skolen fra denne periode. Grundet Covid19 og nedlukningen af skoler blev undersøgelsen først gennemført på Ørstedskolen i Rudkøbing året efter. Størstedelen af besvarelserne stammer herfra, da det er en meget større skole end Humble skole.

Spørgeskemaerne for de rumlige indsatser, der angår evalueringsdimensionerne rækkevidde, virkning og adoption – og derved undersøger børnenes brug, motiver, oplevelser og præferencer i sommerhalvåret – er blevet gennemført i efteråret – dvs. umiddelbart efter sommerperiodens afslutning. Spørgeskemaerne er blevet distribueret til elever fra 5.-8. klasse på lokale skoler i nærområdet til indsatserne. Omend undersøgelsen dermed ikke rummer alle potentielle brugere af uderummene i målgruppen, så vurderes denne begrænsning opvejet af de rekrutteringsmæssige fordele der er ved at gennemføre undersøgelsen blandt børn på lokale skoler. Undersøgelserne er gennemført i skoletiden, så lærerne, med udgangspunkt i en skriftlig vejledning, har kunnet hjælpe børnene med at svare på spørgeskemaet.

Spørgeskemaerne for de organisatoriske indsatser er distribueret til alle de deltagende 10-15-årige børn i indsatserne og er gennemført i løbet af indsatserne under tilstedeværelsen af en forsker fra evalueringen, som har kunnet hjælpe børnene med at besvare spørgeskemaet.

Forud for analysen er datasættene for alle fire indsatser blevet gennemgået for fejlbehæftede besvarelser, som efterfølgende er fjernet. Derefter er der gennemført deskriptive analyser af alle variable, og alle afhængige variable er blevet krydset med de uafhængige variable *klassetrin* og *køn*. Efterfølgende er de deskriptive analyser og tilhørende tabeller samlet tematisk med udgangspunkt i de tre evalueringsdimensioner *rækkevidde*, *virkning* og *adoption*.

Interviews med børn

Formålet med de kvalitative interviews med de deltagende børn har været at opnå viden om børnenes oplevelser og erfaringer med at anvende og deltage i de respektive indsatser. Fokus har overordnet været på børnenes motiver for at komme i et bestemt uderum eller deltage i en udelivsaktivitet, samt hvilken betydning indsatserne har for børnene. Samlet set skulle interviewdata bidrage empirisk til evalueringsdimensionerne *rækkevidde*, *virkning* og *adoption*. Hvor interviewene fra Bagenkop, Strynø og Kongelundsfortet minder meget om hinanden og er tæt relateret til de tre første dimensioner i RE-AIM-modellen: *rækkevidde*, *virkning* og *adoption*, skiller interviewet fra Bogense sig ud ved at tage udgangspunkt i en undren over børnenes begrænsede brug af friluftsområdet. Interviewene er her anvendt til at forsøge at få svar på denne undren.

Interviewene blev gennemført på den lokale skole eller i forbindelse med indsatsen med udvalgte børn med tilstræbt ligelig køns- og aldersmæssig fordeling i forhold til målgruppen (Tabel d). Interviewene er gennemført som semistrukturerede enkelt-, par-, gruppe- eller fokusgruppeinterviews med interviewguide (se bilag X). Alle interviews er delvist transskriberet, og de tre interviews fra Bagenkop, Strynø og Kongelundsfortet er blevet analyseret tematisk med udgangspunkt i de tre evalueringsdimensioner *rækkevidde*, *virkning* og *adoption*, mens interviewene fra Bogense er analyseret med udgangspunkt i de tværgående tematikker, som omhandler børnenes begrænsede brug af friluftsområdet.

Metode

	Tid	Sted	Interviewtype	Antal Interview	Informanter
Indsats 1 Friluftsområde i Bogense	Efteråret 2019	Bogense skole	Fokusgruppe-interview	4	6 piger og 6 drenge fra 5. klasse 5 piger og 6 drenge fra 8. klasse
Indsats 2a Bademiljø i Bagenkop Havn	Efteråret 2021	Ørstedskolen i Rudkøbing	Gruppeinterview	2	2 piger og 1 dreng fra 5. klasse 2 drenge og 1 pige fra 8. klasse
Indsats 2b Vandsportslejr på Strynø	Sommeren 2019	Strynø ifm afholdelse af lejren	Enkelt- eller parinterviews	9	7 piger og 8 drenge på 12-15år
Indsats 3a Nature Gaming på Kongelundsfortet	Efteråret 2019	Kongelundsfortet ifm afholdelse af NatureGaming	Parinterviews	3	6 drenge på 11-15år

Tabel d. Oversigt over tid, sted, interviewtype, antal interviews og informanter i interviews med børn

Metodiske begrænsninger

Der er en række metodiske begrænsninger i den foreliggende evaluering, der her skal knyttes nogle kommentarer til.

I spørgeskemaundersøgelserne med børn bliver børnene bedt om at vurdere forhold, der kræver, at de kan huske, hvordan deres aktivitetsniveau eller udeliv mere generelt foregik tidligere. Der er god grund til at være forsigtig med konklusioner, der baserer sig på den type resultater. Det betyder bl.a., at resultater om indsatsernes virkninger på børnenes udelivsafærd skal anvendes med forsigtighed. For mere generelt at imødegå udfordringer med at respondenter ikke kan huske deres oplevelser og adfærd er spørgeskemaerne gennemført om sommeren eller i efteråret, dvs. tæt på den periode som de skal forholde sig til i deres svar.

I flere af spørgeskemaerne har et relativt lille antal børn deltaget i undersøgelsen, og den statistiske usikkerhed kan derfor være stor. Analyserne i evalueringen deskriptive, og det lave N giver derfor ikke analytiske problemer. Ligeledes udgør de respondenter, der deltager i spørgeskemaundersøgelsen stort set hele populationen, hvilket også gør, at det lave N udgør et mindre problem.

Evalueringens interviews med børn kan ligeledes være behæftet med fejl, idet det asymmetriske magtforhold mellem børn og voksne i interviewsituationen kan bevirke, at børnene svarer mere positivt, end de reelt mener i forhold til vurderinger af indsatserne. Udover at forskerne har forsøgt at skabe trygge og frie interviewrammer, så er udfordringen forsøgt imødegået ved at sammenholde resultater fra interviews med resultater fra spørgeskemaer.

Referencer

- Andkjær, S., & Hadberg, A. (2017). *Sociale mødesteder i naturen*. Retrieved from Odense:
- Andkjær, S., Høyer-Kruse, J., & Arvidsen, J. (2016). *Børn og unges hverdagsfriluftsliv*. Retrieved from Odense:
- Arvidsen, J. (2019). *Steder der bevæger. En humangeografisk udforskning af børns udendørssteder*. (PhD). University of Southern Denmark, Odense.
- Arvidsen, J., & Beames, S. (2018). Young people's outdoor refuges: movements and (dis)entanglements. *Children's Geographies*. doi:<https://doi.org/10.1080/14733285.2018.1529860>
- Barton, J., & Pretty, J. (2010). What is the Best Dose of Nature and Green Exercise for Improving Mental Health? A Multi-Study Analysis. *Environ Sci Technol*, 44(10), 3947-3955. doi:10.1021/es903183r
- Bell, J. F., Wilson, J. S., & Liu, G. C. (2008). Neighborhood Greenness and 2-Year Changes in Body Mass Index of Children and Youth. *Am J Prev Med*, 35(6), 547-553. doi:10.1016/j.amepre.2008.07.006
- Bloemsmas, L. D., Gehring, U., Klompmaaker, J. O., Hoek, G., Janssen, N. A. H., Smit, H. A., . . . Wijga, A. H. (2018). Green Space Visits among Adolescents: Frequency and Predictors in the PIAMA Birth Cohort Study. *Environ Health Perspect*, 126(4), 047016. doi:10.1289/ehp2429
- Bond, E. (2014). *Childhood, Mobile Technologies and Everyday Experiences: Changing Technologies Changing Childhoods?* Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Boone-Heinonen, J., Casanova, K., Richardson, A. S., & Gordon-Larsen, P. (2010). Where can they play? Outdoor spaces and physical activity among adolescents in U.S. urbanized areas. *Prev Med*, 51(3-4), 295-298. doi:10.1016/j.yjmed.2010.07.013
- Braun, V., Clarke, V., & Weate, P. (2017). Using thematic analysis in sport and exercise research. In G. Smith & A. C. Sparkes (Eds.), *Routledge Handbook of Qualitative Research in Sport and Exercise*. London & New York: Routledge - Taylor & Francis Group.
- Carver, Timperio, & Crawford. (2010). Playing it safe: The influence of neighbourhood safety on children's physical activity—A review. *Health Place*, 14(2), 217-227. doi:10.1016/j.healthplace.2007.06.004
- Carver, A., Timperio, A. F., & Crawford, D. A. (2012). Young and free? A study of independent mobility among urban and rural dwelling Australian children. *J Sci Med Sport*, 15(6), 505-510. doi:10.1016/j.jsams.2012.03.005
- Chawla, L. (2015). Benefits of Nature Contact for Children. *Journal of Planning Literature*, 30(4), 433-452. doi:10.1177/0885412215595441
- Chawla, L., Keena, K., Pevec, I., & Stanley, E. (2014). Green schoolyards as havens from stress and resources for resilience in childhood and adolescence. *Health Place*, 28, 1-13.
- Crawford, M. R., Holder, M. D., & O'Connor, B. P. (2016). Using Mobile Technology to Engage Children With Nature. *Environment and Behavior*, 49(9), 959-984. doi:10.1177/0013916516673870
- Eichberg, H. (2018). *Questioning Play - What play can tell us about social life*: Taylor & Francis Inc.
- Ferreira, I., Van Der Horst, K., Wendel-Vos, W., Kremers, S., Van Lenthe, F. J., & Brug, J. (2007). Environmental correlates of physical activity in youth. A review and update. *Obesity Reviews*, 8 129-154.
- Fjeldsøe, C. K. (2018). *Natur i generationer*. Retrieved from København:
- Foster, S., Villanueva, K., Wood, L., Christian, H., & Giles-Corti, B. (2014). The impact of parents' fear of strangers and perceptions of informal social control on children's independent mobility. *Health Place*, 26, 60-68. doi:10.1016/j.healthplace.2013.11.006
- Gibson, J. J. (1979). *The Ecological Approach to Visual Perception*. Boston: MA: Houghton Mifflin.
- Gray, C., Gibbons, R., Larouche, R., Sandseter, E., Bienenstock, A., Brussoni, M., . . . Tremblay, M. (2015). What Is the Relationship between Outdoor Time and Physical Activity, Sedentary Behaviour, and Phy-

- sical Fitness in Children? A Systematic Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 12(6), 6455-6474. doi:10.3390/ijerph120606455
- Gundersen, V., Skår, M., O'Brien, L., Wold, L. C., & Follo, G. (2016). Children and nearby nature: A nationwide parental survey from Norway. *Urban Forestry & Urban Greening*, 17, 116-125. doi:10.1016/j.ufug.2016.04.002
- Heft, H. (1988). Affordance of children's environments: A functional approach to environmental description. *Children's Environments Quarterly*, 5(3), 29-37.
- Hunt, A., Stewart, D., Burt, J., & Dillon, J. (2016). Monitor of Engagement with the Natural Environment: a pilot to develop an indicator of visits to the natural environment by children - Results from years 1 and 2 Retrieved from
- Ibsen, B., Pilgaard, M., Høyer-Kruse, J., & Stöckel, J. T. (2015). *Pigers idrætsdeltagelse. Hvorfor er der så mange piger, der ikke går til idræt?* Retrieved from Odense:
- Islam, M. Z., Moore, R., & Cosco, N. (2016). Child-Friendly, Active, Healthy Neighborhoods: Physical Characteristics and Children's Time Outdoors. *Environment and Behavior*, 48(5), 711-736. doi:10.1177/0013916514554694
- Janssen, I. (2015). Hyper-parenting is negatively associated with physical activity among 7-12-year olds. *Prev Med*, 73, 55-59. doi:10.1016/j.ypmed.2015.01.015
- Janssen, I., Ferrao, T., & King, N. (2016). Individual, family, and neighborhood correlates of independent mobility among 7 to 11-year-olds. *Preventive Medicine Reports*, 3, 98-102. doi:https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2015.12.008
- Jones, A. P., Coombes, E. G., Griffin, S. J., & Van Sluijs, E. M. (2009). Environmental supportiveness for physical activity in English schoolchildren: a study using Global Positioning Systems. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 6(1), 42. doi:10.1186/1479-5868-6-42
- Kellert, S. R., Case, D. J., Escher, D., Witter, D. J., Mikels-Carrasco, J., & Seng, P. T. (2017). *The Nature of Americans: Disconnection and Recommendations for Reconnection*. Retrieved from
- King, D. K., Glasgow, R. E., & Leeman-Castillo, B. (2010). Reaiming RE-AIM: using the model to plan, implement, and evaluate the effects of environmental change approaches to enhancing population health. *American journal of public health*, 100(11), 2076-2084. doi:10.2105/AJPH.2009.190959
- Korpela, K., Kyttä, M., & Hartig, T. (2002). RESTORATIVE EXPERIENCE, SELF-REGULATION, AND CHILDREN'S PLACE PREFERENCES. *Journal of Environmental Psychology*, 22(4), 387-398. doi:10.1006/jevp.2002.0277
- Korpela, K. M., Ylen, M., Tyrvaäinen, L., & Silvennoinen, H. (2008). Determinants of restorative experiences in everyday favorite places. *Health Place*, 14(4), 636-652. doi:10.1016/j.healthplace.2007.10.008
- Kyttä, M., Oliver, M., Ikeda, E., Ahmadi, E., Omiya, I., & Laatikainen, T. (2018). Children as urbanites: mapping the affordances and behavior settings of urban environments for Finnish and Japanese children. *Children's Geographies*, 16(3), 319-332. doi:10.1080/14733285.2018.1453923
- Larson, L. R., Green, G. T., & Cordell, H. K. (2011). Children's time outdoors: results and implications of the national kids survey. *Journal of Park and Recreation Administration* 29(2):1-20, 29(2), 1-20. Retrieved from https://www.fs.usda.gov/treearch/pubs/39414
- Larson, L. R., Szczytko, R., Bowers, E. P., Stephens, L. E., Stevenson, K. T., & Floyd, M. F. (2019). Outdoor Time, Screen Time, and Connection to Nature: Troubling Trends Among Rural Youth? *Environment and Behavior*, 51(8), 966-991. doi:10.1177/0013916518806686
- Laub, T., & Pilgaard, M. (2012). Hvor dyrker danskerne idræt? Notat om brug af faciliteter på baggrund af undersøgelsen 'Danskernes motions- og sportsvaner 2011'. Retrieved from København:

- Little, H. (2010). Relationship between parents' beliefs and their responses to children's risk-taking behaviour during outdoor play. *Journal of Early Childhood Research*, 8(3), 315-330. doi:10.1177/1476718x10368587
- Livingstone, S. M. (2009). *Children and the Internet: Great Expectations, Challenging Realities*. Cambridge: Polity Press.
- Lovelock, B., Walters, T., Jellum, C., & Thompson-Carr, A. (2016). The Participation of Children, Adolescents, and Young Adults in Nature-Based Recreation. *Leisure Sciences*, 38(5), 441-460. doi:10.1080/01490400.2016.1151388
- Mygind, L., Kjeldsted, E., Hartmeyer, R., Mygind, E., Bølling, M., & Bentsen, P. (2019). Mental, physical and social health benefits of immersive nature-experience for children and adolescents: A systematic review and quality assessment of the evidence. *Health Place*, 58, 102136. doi:10.1016/j.healthplace.2019.05.014
- Mygind, L., Kurtzhals, M., Nowell, C., Melby, P. S., Stevenson, M. P., Nieuwenhuijsen, M., . . . Enticott, P. G. (2021). Landscapes of becoming social: A systematic review of evidence for associations and pathways between interactions with nature and socioemotional development in children. *Environ Int*, 146, 106238. doi:10.1016/j.envint.2020.106238
- Møller, J. (2010). Med leg skal land bygges. In K. L. Egedal Kirchhoff & H. Eichberg (Eds.), (Vol. 10): *Bavnebanke*.
- Nielsen, J. V., & Arvidsen, J. (2021). Left to Their Own Devices? A Mixed Methods Study Exploring the Impacts of Smartphone Use on Children's Outdoor Experiences. *Int J Environ Res Public Health*, 18(6). doi:10.3390/ijerph18063115
- Pain, R., Grundy, S., Gill, S., Towner, E., Sparks, G., & Hughes, K. (2005). 'So long as I take my mobile': mobile phones, urban life and geographies of young people's safety. *International journal of urban and regional research*, 29(4), 814-830. Retrieved from <http://dro.dur.ac.uk/1116/>
- Paltved-Kaznelson, C. (2009). *Natur i generationer*. Retrieved from København:
- Plowman, L. (2020). When the Technology Disappears. In C. Donohue (Ed.), *Exploring Key Issues in Early Childhood and Technology*. New York: Routledge.
- Preuß, M., Nieuwenhuijsen, M., Marquez, S., Cirach, M., Dadvand, P., Triguero-Mas, M., . . . Zijlema, W. (2019). Low Childhood Nature Exposure is Associated with Worse Mental Health in Adulthood. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(10), 1809. doi:10.3390/ijerph16101809
- Quandt, T., & Kröger, S. (2013). *Multiplayer: The social aspects of digital gaming*: Routledge.
- Rasmussen, K. (2006). *Børns steder: om børns egne steder og voksnes steder til børn*. Værløse: Billesø & Baltzer.
- Sallis, J. F., Cervero, R. B., Ascher, W., Henderson, K. A., Kraft, M. K., & Kerr, J. (2006). An ecological approach to creating active living communities. *Annu Rev Public Health*, 27, 297-322. doi:10.1146/annurev.publhealth.27.021405.102100
- Schilhab, T. S. S., Stevenson, M. P., & Bentsen, P. (2018). Contrasting Screen-Time and Green-Time: A Case for Using Smart Technology and Nature to Optimize Learning Processes. *Frontiers in Psychology*, 9(773). doi:10.3389/fpsyg.2018.00773
- Skår, M., Gundersen, V., & O'Brien, L. (2016). How to engage children with nature: why not just let them play? *Children's Geographies*, 14(5), 527-540.
- Skår, M., & Krogh, E. (2009). Changes in children's nature-based experiences near home: from spontaneous play to adult-controlled, planned and organised activities. *Children's Geographies*, 7(3), 339-354. doi:10.1080/14733280903024506

- Taylor, A. F., Kuo, F. E., & Sullivan, W. C. (2001). Coping with add: The Surprising Connection to Green Play Settings. *Environment and Behavior*, 33(1), 54-77. doi:10.1177/00139160121972864
- Taylor, A. F., Kuo, F. E., & Sullivan, W. C. (2002). Views of Nature and Self-Discipline: Evidence from Inner City Children. *Journal of Environmental Psychology*, 22(1-2), 49-63. doi:10.1006/jev.2001.0241
- Tillmann, S., Tobin, D., Avison, W., & Gilliland, J. (2018). Mental health benefits of interactions with nature in children and teenagers: a systematic review. *J Epidemiol Community Health*, 72(10), 958-966. doi:10.1136/jech-2018-210436
- Toh, S. H., Howie, E. K., Coenen, P., & Straker, L. M. (2019). "From the moment I wake up I will use it... every day, very hour": a qualitative study on the patterns of adolescents' mobile touch screen device use from adolescent and parent perspectives. *BMC pediatrics*, 19(1), 30-30. doi:10.1186/s12887-019-1399-5
- Veitch, J., Salmon, J., Parker, K., Bangay, S., Deforche, B., & Timperi, A. (2016). Adolescents' ratings of features of parks that encourage park visitation and physical activity. *International Journal of Behavioral Nutrition*, 13(73), 1-9.
- Wells, N. M., & Evans, G. W. (2003). Nearby Nature: A Buffer of Life Stress among Rural Children. *Environment & Behavior*, 35(3), 311-330. doi:10.1177/0013916503035003001
- Wen, L., Kite, J., Merom, D., & Rissel, C. (2009). Time spent playing outdoors after school and its relationship with independent mobility: a cross-sectional survey of children aged 10-12 years in Sydney, Australia. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 6(1), 15. doi:10.1186/1479-5868-6-15

Bilag 1.

Oversigt over formidlingsleverancer i projektet

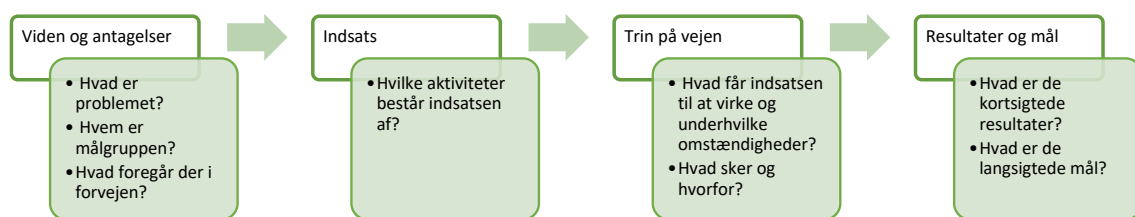
Formidlingsform	Leverance
Videnskabelige publikationer (Fagfællebedømt)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Arvidsen, J. (2019): Steder der bevæger. En humangeografisk udforskning af børns udendørssteder. Ph.d.-afhandling, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Syddansk Universitet. 2. Arvidsen, J., Johannessen, H., Veitch, J. & Andkjær, S. (2019): It's fun in the legs': children's dwelling in the garden trampolines, <i>Children's Geographies</i>, DOI: 10.1080/14733285.2019.1635994 3. Arvidsen, J. & Beames, S. (2018): Young people's outdoor refuges: Movements and (dis)entanglements. <i>Children's Geographies</i>. DOI: 10.1080/14733285.2018.1529860 4. Arvidsen, J. (2018). Growing dens. On re-grounding the child-nature relationship through a new materialist reading of children's dens. <i>Children's Geographies</i>. DOI: 10.1080/14733285.2018.1425371
Rapporter	<ol style="list-style-type: none"> 5. Andkjær, S., Høyer-Kruse, J. & Arvidsen, J. (2016): Børn og unges hverdagsfriluftsliv. NatureMoves spørgeskemaundersøgelse om børn og unges aktiviteter og oplevelser i naturen. <i>Movements 2016:2</i>, Odense: Syddansk Universitet, 121 s. 6. Andkjær, S., and Hadberg, A. (2017): Sociale mødesteder i naturen. Kvalitative casestudier af udendørs steder for børn og unge. In. <i>Movements 2017:3</i> Odense, Syddansk Universitet. 82 s.
Videnblade og anden populærvidenskabelig formidling	<ol style="list-style-type: none"> 7. Andkjær, S., Hadberg, A., & Arvidsen, J. (2022). Videnbaserede indsatser som fremmer børns aktive udeliv i fritiden – resultater fra NatureMoves projektet. In. Stjerne Knudsen, L. (red.) MOV:E nr. 12, 2022. FIBL, Forsknings- og Implementeringscenter for Idræt, Bevægelse og Læring, SDU, Odense. 8. Præstholt, S. Andkjær, S., & Arvidsen, J. (2022). Undersøgelser af danske børns aktive udeliv i skole, institution og fritid. In. Stjerne Knudsen, L. (red.) MOV:E nr. 12, 2022. FIBL, Forsknings- og Implementeringscenter for Idræt, Bevægelse og Læring, SDU, Odense. 9. Arvidsen, J., Høyer-Kruse, J. & Andkjær, S. (2016): Centrale begreber i spørgeskemaundersøgelsen NatureMoves. Vidensblad publiceret online, Syddansk Universitet, 8 s. 10. Høyer-Kruse, J., Arvidsen, J. & Andkjær, S. (2015): Valg af design og metoder i spørgeskemaundersøgelsen NatureMoves, Vidensblad publiceret online, Syddansk Universitet, 19 s. 11. Andkjær, S., Arvidsen, J. & Høyer-Kruse, J. (2014): Teoretisk og forskningsmæssig baggrund for NatureMoves. Vidensblad publiceret online, Syddansk Universitet, 11 s.
Nyhedsbreve	<ol style="list-style-type: none"> 12. 11 Nyhedsbreve publiceret online på projektets hjemmeside.

Konferencer og
workshops

13. Andkjær, S., Arvidsen, J. & Ishøj, A. (2021): Aktivt udeliv i fritiden – Nye rum og rammer for børn og unges udeliv. Faglig session på konferencen 'Vores natur kalder', Vejle 2021.
  14. Andkjær, S. & Arvidsen, J. (2020): Udvikling af nye rammer for børn og unges fritidsaktiviteter i naturen. Online-konference 'Vores natur kalder', Samarbejde mellem Center for børn og natur, SDU, AU, KU, Steno Diabetes Center, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening m.fl.
  15. Arvidsen (2020): Børn og Unge i naturen. Oplæg i forbindelse med Lokale og Anlægsfondens nytårskur. Copenhill, København
  16. Andkjær, S. & Arvidsen, J. (2018): Børn og unges hverdagsfriluftsliv i Danmark – forskning og udvikling. Forskning i Friluft, Tønsberg, Norge
  17. Andkjær, S. & Arvidsen, J. (2017): NatureMoves – Promoting children's and adolescent's nature experiences and active outdoor life, Children & Nature Network International Conference 2017, Vancouver, Canada
  18. Arvidsen, J. & Andkjær, S. (2017): The secret lives of boys in a school forest, Children & Nature Network International Conference 2017, Vancouver, Canada
  19. Arvidsen, J., Hoyer-Kruse, J. & Andkjær, S. (2016): Promoting active outdoor living among children, The 6th ISPAH International Congress on Physical Activity and Public Health, Bangkok, Thailand
  20. Arvidsen, J. (2016): Moved by Nature? Children's Relations to Significant Outdoor Places, 7th International Outdoor Education Research Conference 2, Nova Scotia, Canada
  21. Oplæg og aktiv workshop på Naturmødet 2018 og 2019.
  22. Diverse oplæg i forbindelse med åbne seminarer og netværksmøder (fx Center for Børn & Natur)
-

Bilag 2. Generisk eksempel på programteori

Visionsprojekterne i Nature Moves har i udviklingen og implementeringen af indsatser benyttet sig af en programteori. En programteori er et eller flere sæt af kausale antagelser, der leverer et rationale for, hvordan en indsats tænkes at virke. En programteori giver indsigt i 1) Viden og antagelser i projektet, der går forud for indsatsen, 2) selve indsatsen og aktiviteter den igangsætter, 3) de mekanismer og trin på vejen som indsatsen tænkes at virke gennem, og 4) de kortsigtede resultater og langsigtede mål, som indsatsen sigter mod (se figur a).

Figur a. Generisk eksempel på programteori

Bilag 3. Historik for visionsprojekter der ikke er realiseret indenfor projektperioden

	Hvad der er ændret i planen?	Kommentar?
Naturcirklen i Brønshøj	<p>Det har i sig selv ikke været NaturCirklen der har voldt udfordringer og forsinkelser. NaturCirklen er tæt knyttet til etableringen af et spejderhus til spejdergruppen B21B. Det er etablering af spejderhuset der har forårsaget forsinkelser på etableringen af NaturCirklen, da spejderhuset skulle etableres før NaturCirklen. En række forhold har forsinket processen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Det har været problematisk at få alle godkendelser for byggeriet (spejderhuset) på plads. Fredning af området mv. 2) Der har været modstand fra naboer der har trukket processen ud, da det kom op på politisk niveau. 3) Der har været ventetid på håndværker/leverandør/entreprenørsiden. 4) Samt da gravearbejdet begyndte, blev der fundet arkæologiske interessante ting, der medførte et stop i byggeriet mens Københavns Bymuseum foretog udgravninger. 	<p>Vi ser meget frem til, at vi i efteråret 2021 står med et færdigt projekt. Vi håber i høj grad af nogle af de planer og initiativer omkring NaturCirklen kan realiseres. Bl.a. at aktivere skoler, institutioner og foreninger, så de unge der bor og bruger området bliver introduceret til NaturCirklen. Der er stadig nogle af de samarbejdspartnere der var involveret tidligere (Brønshøj Skole) der spørger om hvornår området tages i brug.</p>
Bypark Øst, Kolding	<p>Det var ambitionerne, at NatureMoves og skitseprojektet skulle være styrende for 'detaljerings- og anlægsfasen' og 'ibrugtagningsfasen'. Men, det var ikke muligt på grund af den økonomiske ramme for det samlede klimaprojekt. De resterende midler skulle findes gennem ekstern finansiering fra fonde og i forbindelse med budgetforhandlingerne for 2019. Det lykkedes ikke at indhente yderligere finansiering af projektet.</p>	<p>Visionen om at skabe nogle markante mødesteder for særligt de unge (piger) i området er ikke lykket i det færdige projekt i Bypark Øst – eller Klimaparken. Det skyldes udelukkende den manglende finansiering til de øvrige lag. Nature Moves-projektet har dog - i den endelige udformning af Klimaparken – skubbet projektet et helt andet sted hen - i forhold til det rekreative og sociale lag - end klimaparken nogensinde ville have kommet hen. Klimaparken er i høj grad formet med mange af de principper og input NatureMoves bidrog med gennem processerne og skitserne samt ideerne om selve ibrugtagningen.</p>

Aquascape, Vejle	<p>Når vi endnu ikke har holdt officielt åbning af faciliteterne for offentligheden, så skyldtes det i første omgang en periode med uklart vand i svømmesøen, som betød at der ikke var sigtbarhed til bunden af bassinet og at badning selv med opsyn udgjorde en sikkerhedsrisiko.</p> <p>Siden 2020 har vi pga. Coronasituationen flere gang udskudt den officielle offentlige åbning, hvor der har været fokus på at undgå smittespredning og et ønske om at skærme vores 300 daglige elever for smitte, der kan afbryde elevernes ophold på skolen. I kortere perioder har der dog være annonceret åbent svømmesøen via infoskærme, Facebook og websitet vih.dk/svømmesø</p>	<p>Undervejs i projektet har vores deltagelse i Nature Moves betydet, at nogle af de antagelser, som har ligget til grund for udformningen af projektet, er blevet underbygget af viden fra Nature Moves. Desuden er vi blevet inspireret til at udvide vores i forvejen brede fokus på målgrupper til især at have øje for de 10-15-årige. Og særligt pigerne og de ikke-idrætsinteresserede.</p>
---------------------	--	--

Fotografie: Lisbeth Hjort

ISBN: 978-87-94233-73-6

NatureMoves

Børn og unges naturoplevelser og friluftsliv – nye steder og nye muligheder

SDU
Syddansk Universitet

**NORDEA
FONDEN**

 Friluftsrådet

Støttet med udlodningsmidler til friluftsliv